

ท้อนรับ แต่ไม่ ยอมรับ

รายงานผลสำรวจเรื่องการเลือกปฏิบัติและทัศนคติทางสังคม
ต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

แนวทางในการอ้างอิง

UNDP (2019). Tolerance but not Inclusion: A national survey on experiences of discrimination and social attitudes towards LGBT people in Thailand. Bangkok: UNDP.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ทำงานร่วมกับประชาชนทุกระดับของสังคมเพื่อพัฒนาประเทศให้สามารถต้านทานวิกฤติต่างๆ ตลอดจนขับเคลื่อน และดำรงไว้ซึ่งการพัฒนาที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนทุกคนอย่างยั่งยืน UNDP ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่กว่า 170 ประเทศและเขตการปกครองทั่วโลก ดำเนินงานด้วยการผสมผสานแนวทางพัฒนา ระดับโลกเข้ากับองค์ความรู้ของท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพของคนในสังคมและสร้างชาติที่เข้มแข็ง

ข้อค้นพบ การตีความ และบทสรุปต่างๆ ในรายงานฉบับนี้เป็นของคณะผู้เขียนแต่เพียงเท่านั้น และมีได้เป็นการแสดงออกถึงความเห็นหรือจุดยืนของ UNDP แต่อย่างไรก็ตาม UNDP ไม่อาจรับรองความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ในโครงการนี้ สิ่งที่แสดงในแผนที่ของรายงานฉบับนี้ อาทิ เขตแดน สีที่ใช้ หน่วยงาน และข้อมูลอื่นๆ มิได้แสดงว่า UNDP ได้ตัดสิน ยอมรับ หรืออนุมัติสถานะทางกฎหมายของประเทศหรือเขตแดนใด

ลิขสิทธิ์ © โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019)

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

ชั้น 12 อาคารสหประชาชาติ

แยกราชดำเนินนอก

กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

☎ โทรศัพท์ +66 2288 3350

☎ โทรสาร +66 2280 0556

✉ ทวิตเตอร์ @UNDPThailand

🌐 เว็บไซต์ th.undp.org

📘 เฟสบุ๊ก @UNDPThailand

📷 อินสตาแกรม @undpthailand

📺 ยูทูบ UNDP Thailand

เครดิตภาพถ่าย: หน้า 3 © UNDP Thailand; หน้า 77 © สุานิตา วงศ์ประเสริฐ /UNDP Thailand; หน้า 81 © UNDP Thailand

ออกแบบโดย: ภาพพิมพ์ พิมมะรัตน์

แปลโดย: เข็มทิพย์ เข็มศักดิ์สิทธิ์

เรียบเรียงโดย: วศิน เทพโสพรรณ

ทนรับ แต่ไม่ยอมรับ

รายงานผลสำรวจเรื่อง การเลือกปฏิบัติ
และทัศนคติทางสังคมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

สารบัญ

สารบัญรูปภาพประกอบและตาราง	6
คำศัพท์ที่ใช้	10
คำย่อและอักษรย่อ	15
คำนำ	16
กิตติกรรมประกาศ	18
บทสรุปผู้บริหาร	20
บทนำ	24
วัตถุประสงค์การวิจัย	24
เพิ่มฐานองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม	24
การจัดการกับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยังมีไม่เพียงพอ	25
รูปแบบและระเบียบวิธีวิจัย	25
ทำความเข้าใจกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนา	25
การหารือกับชุมชนและการออกแบบงานวิจัย	26
แบบสำรวจและการสนทนากลุ่ม	26
ภาพรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ	27
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	27
กลุ่มย่อย	27
คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	28
ขอบเขตของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์	29
บริบททางวัฒนธรรมและกฎหมายในประเทศไทย	30
ประวัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย	30
“การทนรับ” แบบไทยๆ และความกดดันให้ปิดบังตัวตนที่แท้จริง	31
คำศัพท์และภาษาที่ใช้	33
บริบททางกฎหมาย	34
ข้อค้นพบหลัก	35
ทัศนคติทั่วไปต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	37
ทัศนคติและความเชื่อของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ	38
ประสบการณ์ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	41
สุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	45
การตีตราเป็นสาเหตุของการบั่นทอนสุขภาพ	45
การตีตราเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น	48

พฤติกรรมสุขภาพและสถานะการติดเชื้อ HIV	51
ความรู้เรื่องสถานะการติดเชื้อ HIV	52
ครอบครัวและเพื่อน	55
การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว	55
แรงกดดันจากครอบครัวเรื่องการแต่งงาน	55
เครือข่ายสังคม	57
การเปิดเผยตัวตน	59
การยอมรับ	61
การสนับสนุนจากสังคม	63
สถาบันการศึกษา	65
การเลือกปฏิบัติและการใช้ความรุนแรงในสถาบันการศึกษา	65
ความครอบคลุมของหลักสูตรเพศศึกษา	66
ความสำเร็จด้านการศึกษา	67
สถานที่ทำงาน	69
การถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน	69
นโยบายในสถานที่ทำงาน	70
รายได้	70
ชุมชนและสื่อ	73
การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง	73
ช่องทางสื่อของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	76
ข้อเสนอแนะ	78
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก. ระเบียบวิธีวิจัย	82
คำถามวิจัย	82
ระยะเวลาการวิจัย	84
การสุ่มตัวอย่าง	87
การสนทนากลุ่ม	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	89
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	90
ภาคผนวก ข. การตีตรา	93
ภาคผนวก ค. สุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพ	97
ภาคผนวก ง. ครอบครัวและเพื่อน	103
ภาคผนวก จ. การเลือกปฏิบัติในองค์กร	110
ภาคผนวก ฉ. ชุมชนและสื่อ	112
ภาคผนวก ช. การวิเคราะห์การถดถอย	113
บรรณานุกรม	117

สารบัญรูปภาพประกอบ และตาราง

รูปภาพ 1:	แนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคม	26
รูปภาพ 2:	ทัศนคติของสังคมในการยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 ประการ	37
รูปภาพ 3:	ทัศนคติโดยทั่วไปเชิงลบที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 อันดับแรก	38
รูปภาพ 4:	ทัศนคติต่อเรื่องสิทธิที่เท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	39
รูปภาพ 5:	การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน	40
รูปภาพ 6:	คำพูดตีตราที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยได้ยิน	41
รูปภาพ 7:	อัตราผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในองค์กร	42
รูปภาพ 8:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เคยคิดฆ่าตัวตาย	46
รูปภาพ 9:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เคยพยายามที่จะฆ่าตัวตาย	47
รูปภาพ 10:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยประสบปัญหาในการเข้ารับบริการสุขภาพ	49
รูปภาพ 11:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อย 1 รูปแบบในสถานพยาบาลต่างๆ	49
รูปภาพ 12:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยประสบปัญหาในการเข้ารับบริการทางสังคม	50
รูปภาพ 13:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยรับบริการให้คำปรึกษาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การใช้สารเสพติดและผู้ที่เคยตรวจหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา	51
รูปภาพ 14:	การรับรู้สถานะ HIV ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจ แบ่งตามกลุ่มย่อย	52
รูปภาพ 15:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวอย่างน้อย 1 รูปแบบ	55
รูปภาพ 16:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ถูกกดดันให้แต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	56
รูปภาพ 17:	เหตุผลที่เริ่มความสัมพันธ์หรือแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	56
รูปภาพ 18:	คะแนนเฉลี่ยการมีปฏิสัมพันธ์และความหลากหลายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยและชายหญิงรักต่างเพศ	58
รูปภาพ 19:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยเปิดเผยตัวตนกับคนในเครือข่ายสังคมของตน	59
รูปภาพ 20:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ได้เปิดเผยเกี่ยวกับวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของตนกับบุคคลอื่นอย่างน้อยหนึ่งคน	60
รูปภาพ 21:	คะแนนการให้การยอมรับจากคนในครอบครัวและบุคคลภายนอก แบ่งตามกลุ่มย่อยของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	61
รูปภาพ 22:	สัดส่วนชายหญิงรักต่างเพศในการสำรวจที่ให้การยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ	62
รูปภาพ 23:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบในสถาบันการศึกษา	65
รูปภาพ 24:	สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบ	69
รูปภาพ 25:	สัดส่วนผู้เข้าร่วมการสำรวจที่ทำงานอยู่ในสถานที่ทำงานที่มีนโยบายความเท่าเทียมทางเพศและเคยได้รับการอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศ	70

รูปภาพ 26: คะแนนความรู้ที่รู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	73
รูปภาพ 27: คะแนนการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	74
รูปภาพ 28: คุณมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้บ่อยแค่ไหน	74
รูปภาพ ก.1: ระยะเวลาและขั้นตอนการวิจัย	84
รูปภาพ ก.2: ตัวอย่างภาพที่ใช้โปรโมทแบบสำรวจ	88
รูปภาพ ข.1: คะแนนเฉลี่ยการถูกตีตราในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	94
รูปภาพ ข.2: การถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ	95
รูปภาพ ข.3: คะแนนเฉลี่ยการถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	96
รูปภาพ ค.1: อุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพ	98
รูปภาพ ค.2: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ดื่มสุรา สูบบุหรี่และใช้สารเสพติดในช่วง 30 วันที่ผ่านมา	99
รูปภาพ ค.3: คะแนนความสามารถในการปรับตัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยและชายหญิงรักต่างเพศ	102
รูปภาพ ค.4: คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยและชายหญิงรักต่างเพศ	102
รูปภาพ ง.1: รูปแบบการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว 5 อันดับแรก	103
รูปภาพ ง.2: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เปิดเผยตัวตนต่อบุคคลอื่นอย่างน้อย 1 คน แบ่งตามกลุ่มย่อย	107
รูปภาพ ง.3: สัดส่วนชายหญิงรักต่างเพศที่รู้จักผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างน้อย 1 คน	107
รูปภาพ ง.4: ระดับการได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	108
ตาราง ก.1: คำถามวิจัย	83
ตาราง ก.2: สรุปตัวแปรการวัดข้อมูลวิจัย	84
ตาราง ก.3: จำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มโดยแบ่งตามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละจังหวัด	89
ตาราง ก.4: คุณลักษณะทางสังคมเชิงประชากรและคุณลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	90
ตาราง ข.1: ผลลัพธ์ T-Test ระหว่างกลุ่มชายรักต่างเพศกับกลุ่มหญิงรักต่างเพศและทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ	93
ตาราง ข.2: ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการทำนายการสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน	93
ตาราง ข.3: คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ถึงการถูกตีตราในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	95
ตาราง ข.4: อัตราการถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่น้อยที่สุดและบ่อยมากที่สุด	95
ตาราง ค.1: บริการสุขภาพสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มที่สำคัญที่สุด 3 อันดับแรก	97
ตาราง ค.2: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่รายงานปัญหาการเข้ารับบริการทางสังคมต่าง ๆ น้อยที่สุดและมากที่สุด	98
ตาราง ค.3: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ และใช้สารเสพติดมากที่สุดในช่วง 30 วันที่ผ่านมา	99
ตาราง ค.4: ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ฉีดสารเสพติดเข้าร่างกายบ่อยที่สุด	100
ตาราง ค.5: การรับรู้สถานะ HIV โดยแบ่งตามอายุและกลุ่มย่อยของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	100
ตาราง ค.6: ผลลัพธ์ T-Test ในด้านความสามารถในการปรับตัวและการเห็นคุณค่าในตนเองเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ	101
ตาราง ง.1: เหตุผลที่เริ่มความสัมพันธ์หรือแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้ามของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม 3 อันดับแรก	103
ตาราง ง.2: พฤติกรรมของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่มีต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ	104

ตาราง ง.3: สัดส่วนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในครอบครัวบ่อยน้อยที่สุด และบ่อยมากที่สุด	105
ตาราง ง.4: ผลลัพธ์ T-Test ของตัวแปรเครือข่ายสังคมต่างๆ ระหว่างกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ	105
ตาราง ง.5: สัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจที่เปิดเผยความเกี่ยวพันทางสังคมกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ	106
ตาราง ง.6: ค่าสหสัมพันธ์ตัวแปรคู่ (Bivariate Correlations) ระหว่างการเปิดเผยตัวตนและตัวแปรอื่นๆ 7 ตัวแปร	108
ตาราง ง.7: ผลลัพธ์ T-Test ของการสนับสนุนทางสังคมและการเล่าปัญหาส่วนตัวในตัวแปรต่างๆ ระหว่างกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ	109
ตาราง ง.8: การสนับสนุนทางสังคมและการเล่าปัญหาส่วนตัวต่ำสุดและสูงสุด โดยแสดงจากคะแนนกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย	109
ตาราง จ.1: พฤติกรรมที่แสดงถึงการเลือกปฏิบัติที่พบได้มากที่สุดในการสำรวจ 5 รูปแบบ	110
ตาราง จ.2: ผลวิเคราะห์ตารางไขว้ (Crosstabs) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิงรักต่างเพศในการศึกษาและการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศสถานะ	111
ตาราง ฉ.1: การศึกษาข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสื่อ	112
ตาราง ฉ.2: ค่าสหสัมพันธ์ตัวแปรคู่ (Bivariate Correlations) ในเรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีส่วนร่วมในสถานะพลเมือง ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อ ความสามารถในการปรับตัว ความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย และคุณภาพชีวิต	112
ตาราง ช.1: อัตราส่วนออก (Odds Ratio หรือ OR) จากการคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า กับรายได้ 20,000 บาท ขึ้นไป	113
ตาราง ช.2: อัตราส่วนออก (Odds Ratio หรือ OR) ของปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการคิดฆ่าตัวตายหรือการรับรู้ถึงสถานะ HIV ของตน	115

คำศัพท์ที่ใช้

ภาษาอังกฤษ

Bisexual Man (ชายรักสองเพศ) ผู้ชายที่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศหรือมีความรู้สึกรักใคร่หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับทั้งชายและหญิง จุดประสงค์ของการศึกษาคำนี้จำแนกชายที่รักสองเพศและเพศสถานะตรงกับเพศกำเนิดเท่านั้นให้เป็น “ชายรักสองเพศ” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในกลุ่มตัวอย่าง

Bisexual Woman (หญิงรักสองเพศ) ผู้หญิงที่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศหรือมีความรู้สึกรักใคร่หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกับทั้งชายและหญิง จุดประสงค์ของการศึกษาคำนี้จำแนกหญิงที่รักสองเพศและเพศสถานะตรงกับเพศกำเนิดเท่านั้นให้เป็น “หญิงรักสองเพศ” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในกลุ่มตัวอย่าง

Cisgender (ซิสเจนเดอร์) คำศัพท์ที่ใช้อธิบายถึงบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือเพศสถานะเช่นเดียวกับเพศกำเนิด

Discrimination (การเลือกปฏิบัติ) การเลือกปฏิบัติคือการใช้วิธีปฏิบัติที่ไม่พึงประสงค์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบนพื้นฐานของคุณลักษณะบางประการ เช่น วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและคุณลักษณะทางเพศ โดยพฤติกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อมีการตีตราเกิดขึ้น (ดู Stigma)

Gay Man (ชายรักชาย) ผู้ชายที่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศหรือมีความรู้สึกรักใคร่หรือมีเพศสัมพันธ์กับชายคนอื่น จุดประสงค์ของการศึกษาคำนี้จำแนกชายที่รักชายที่มีเพศสถานะตรงกับเพศกำเนิดเท่านั้นให้เป็น “ชายรักชาย” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในกลุ่มตัวอย่าง

Gender (เพศหรือเพศสถานะ) คำที่ใช้บ่งบอกว่าเพศสรีระหนึ่งจะแสดงพฤติกรรม ทักษะ และความรู้สึกแบบใด โดยพฤติกรรมที่เป็นไปตามความคาดหวังทางสังคมวัฒนธรรมจะถือว่าเป็นบรรทัดฐานทางเพศ ส่วนพฤติกรรมที่ถูกมองว่าไม่เป็นไปตามครรลองจะไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นบรรทัดฐานทางเพศของสังคม

Gender-Affirming Health Services (บริการสุขภาพเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสถานะ) เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายกว้างที่ครอบคลุมถึงปฏิบัติการต่างๆ ทางสาธารณสุข ทางศัลยกรรมและทางชีวการแพทย์ที่คนข้ามเพศสามารถเข้าถึงในการปรับเปลี่ยนร่างกายกับอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งอาจรวมถึงประเด็นต่างๆ เช่น การเข้าถึงบริการให้คำปรึกษา การบำบัดด้วยฮอร์โมน การกำจัดขน รวมทั้งการผ่าตัดชนิดต่างๆ คำว่า “การผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสถานะ” (Gender-Affirming Surgeries) ถูกนำมาใช้ในรายงานฉบับนี้มากกว่าคำศัพท์ที่บัญญัติไว้ก่อนหน้านั้น ซึ่งคือ “การผ่าตัดแปลงเพศ” (Sex-Reassignment Surgery)

Gender Expression (การแสดงออกทางเพศ) วิธีการสื่อสารเพศสถานะของบุคคล เช่น ไม่ระบุความเป็นเพศ ความเป็นชาย ความเป็นหญิง โดยอาจกระทำผ่านลักษณะทางกายภาพ (รวมถึง การแต่งตัว ทรงผมและการใช้เครื่องสำอาง) อากัปกริยา วิธีการพูดและรูปแบบพฤติกรรมเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคคลที่ไม่ปฏิบัติตัวตามความคาดหวังของสังคมในแง่ของการแสดงออกทางเพศอาจจะไม่ถือว่าเป็นบุคคลข้ามเพศ

Gender Identity (อัตลักษณ์ทางเพศ) ความรู้สึกภายในของบุคคลว่าเป็นผู้ชาย ผู้หญิง เพศที่สาม หรือเป็นเพศสถานะอื่นๆ เป็นเพศรวม หรือไม่มีเพศสถานะก็ได้ อัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลอาจไม่สอดคล้องกับเพศกำเนิด การใช้คำศัพท์มาอธิบายอัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศมีความแตกต่างกันไป ในภูมิภาคเอเชียมีประวัติศาสตร์การใช้คำศัพท์เฉพาะสำหรับอัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศมายาวนาน ซึ่งอาจรวมถึงกะเทยในภาษาไทยและมัดเนียห์ (Mak nyah) ในภาษามาลายู โดยทั่วไปคำศัพท์เหล่านี้ใช้อธิบายถึงบุคคลที่ถูกระบุว่าเป็นเพศชาย ณ แรกเกิด แต่อัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศไม่สอดคล้องกับเพศสถานะที่ถูกระบุไว้

Intersex/ Sex Characteristics (อินเตอร์เซ็กซ์/ ลักษณะของเพศสรีระ) บุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กซ์เกิดมามีลักษณะของเพศสรีระ (ซึ่งรวมถึง ฮอร์โมนเพศ ต่อมบ่งเพศ และรูปแบบโครโมโซม) ที่ไม่สอดคล้องกับความคิดระบบเพศคู่ทั่วไปที่แบ่งโดยร่างกายเพศชายหรือหญิง คำว่าอินเตอร์เซ็กซ์เป็นศัพท์ที่มีความหมายกว้างที่ใช้อธิบายถึงความผันแปรของร่างกายในลักษณะต่างๆ ในบางกรณีลักษณะของอินเตอร์เซ็กซ์สามารถสังเกตเห็นได้ตั้งแต่แรกเกิดหรือในกรณีอื่นๆ อาจไม่แสดงให้เห็นทางกายภาพจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น การผันแปรทางโครโมโซมของอินเตอร์เซ็กซ์อาจจะแสดงให้เห็นทางกายภาพได้เลย การเป็นอินเตอร์เซ็กซ์มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะของเพศสรีระทางกายภาพและแตกต่างไปจากวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศ บุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กซ์อาจเป็นชายหญิงรักต่างเพศ ชายรักชาย หญิงรักหญิง คนรักสองเพศหรือคนไม่ฝักใฝ่ทางเพศ (Asexual) และอาจจะถือว่าเป็นเพศหญิง เพศชาย ทั้งคู่หรือไม่เข้าข่ายใดๆ

Lesbian (หญิงรักหญิง) ผู้หญิงที่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศหรือมีความรู้สึกรักใคร่หรือมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น จุดประสงค์ของการศึกษาคำนี้จำแนกหญิงที่รักหญิงและมีเพศสถานะตรงกับเพศกำเนิดเท่านั้นให้เป็น “หญิงรักหญิง” เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในกลุ่มตัวอย่าง

LGBTI (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ) หมายถึงหญิงรักหญิง (Lesbian) ชายรักชาย (Gay) รักสองเพศ (Bisexual) บุคคลข้ามเพศ (Transgender) และบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กซ์ (Intersex) คำว่า “LGBT” และ “LGBTI” ถูกใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นโดยองค์กรที่ขับเคลื่อนโดยชุมชนในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ขณะที่บุคคลที่มีวิถีทางเพศอัตลักษณ์ทางเพศ และความผันแปรของซิสเจนเดอร์ (Cisgender) ต่างๆ ไม่ควรและไม่จำเป็นที่จะถูกนำมารวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันเสมอไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประเด็นต่างๆ ของกลุ่มที่ส่งผลกระทบต่อประชากรของผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยกัน โดยมีจุดประสงค์ในการขับเคลื่อนและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับในความแตกต่างที่มันสำคัญระหว่างประเด็นต่างๆ และการจัดลำดับความสำคัญของประชากรกลุ่มนี้ อนึ่ง เวลาพูดถึงความต้องการเฉพาะของกลุ่มๆ หนึ่งที่คุณอาจกล่าวถึงกลุ่มนั้นอยู่อย่างเปิดเผยก็มีความสำคัญเท่าๆ กัน

บางครั้งผู้กำหนดนโยบายนิยมใช้คำศัพท์ที่มีความหมายกว้าง เช่น “ชนกลุ่มน้อยทางเพศ” (Gender and Sexual Minorities) “ชนกลุ่มน้อย SOGIE” “ชนกลุ่มน้อย SOGIESC” หรือ “ชนกลุ่มน้อยที่มีความหลากหลายของ SOGIE” (อ้างอิงด้านล่าง) อย่างไรก็ตาม คำศัพท์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศคำว่า “ประชากร LGBT” หรือ “ประชากร LGBTI” ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายมากกว่า เนื่องจากความตระหนักของประชากรและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับซิสเจนเดอร์ มีค่อนข้างน้อยจนกระทั่งปัจจุบันความตระหนักถึงประเด็นดังกล่าวก็ยังน้อยอยู่ ดังนั้น การใช้คำว่า LGBTI นั้นไม่ได้ถูกต้องเสมอไป ยกตัวอย่างในกรณีที่มีการสนับสนุนความหลากหลายทางเพศ (LGBT Advocacy) ในประเทศที่ไม่ได้มีปัญหारेื่องอินเตอร์เซ็กซ์ก็อาจจะไม่ถูกต้องที่จะเพิ่มตัวอักษรตัวไอ “I” จาก Intersex เข้ามาด้วย

ในรายงานฉบับนี้ คำว่า “ประชากร LGBT” (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ) หมายถึงชนกลุ่มน้อยทางเพศ (ซึ่งรวมถึงบุคคลที่ไม่อยู่ในระบบเพศชั่วคราวข้าม) โดยไม่คำนึงถึงว่าจะถูกจัดว่าเป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย บุคคลรักสองเพศ บุคคลข้ามเพศหรืออัตลักษณ์อื่นๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับนี้ไม่ได้ใช้คำว่า LGBT (ผู้มีความหลากหลายทางเพศ) โดยที่รวมถึงบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กซ์ด้วย เนื่องจากการวิจัยและผลลัพธ์ที่ได้ไม่สามารถสะท้อนถึงประชากรและประเด็นปัญหาของผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กซ์ได้อย่างชัดเจน

Men Who Have Sex With Men (ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย) บางครั้งใช้คำย่อว่า MSM เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายกว้าง ใช้ในการจำแนกกลุ่มของชายที่มีพฤติกรรมทางเพศร่วมกับชายคนอื่น คำศัพท์ดังกล่าวถูกใช้บ่อยในแวดวงสาธารณสุข ซึ่งชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายบางคนอาจมีเพศสัมพันธ์กับเพศหญิงและผู้หญิงก็ได้ คำนี้จึงไม่ได้บ่งบอกถึงวิถีทางเพศของตัวบุคคลนั้นๆ

Non-Binary (นอนไบนารี) เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายกว้างสำหรับบุคคลที่ไม่ต้องการบ่งบอกอัตลักษณ์ทางเพศของตนว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิงและอาจบ่งบอกว่าตนเป็นบุคคลที่ไม่อยู่ในระบบเพศชั่วคราวหรือตรงข้ามหรือตรงกันข้าม มีทั้งสองเพศ มีเพศที่เปลี่ยนไปมาเป็นเพศอะไรก็ได้หรือไร้เพศ

Others (เพศอื่นๆ) รายงานฉบับนี้ใช้คำศัพท์คำว่า “เพศอื่นๆ” เพื่ออ้างอิงถึงบุคคลต่างๆ ที่ไม่สามารถถูกจัดอยู่ในประเภทใดในกลุ่มข้อมูลที่มีอยู่เลย เช่น บั๊จเจกบุคคลต่างๆ ที่เป็นซิสเจนเดอร์ (Cisgender) ที่เป็นคนที่ตั้งใจดูผู้คนโดยไม่คำนึงถึงเพศ (Pansexual) ที่รู้สึกดึงดูดเฉพาะกลุ่มบุคคลข้ามเพศที่เป็นเพศตรงข้ามของตนเอง ที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับใครหรือที่ไม่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับใครเลย

Pansexual (แพนเซ็กซัวร์) คำว่า Pan ในภาษาอังกฤษหมายถึง “ครอบคลุมทั้งหมด” จึงถูกนำมาอธิบายถึงความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับเพศสภาวะที่หลากหลาย คนที่มีความดึงดูดผู้คนโดยไม่คำนึงถึงเพศ บางคนอธิบายถึงความรู้สึกดึงดูดของพวกเขาว่ามาจากเคมีมากกว่าเพศสภาวะ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

Queer (ควี) เป็นคำที่ถูกใช้โดยกลุ่มคนบางกลุ่มในอเมริกาเหนือ โดยเฉพาะกับกลุ่มคนที่มีอายุน้อยซึ่งมีวิถีทางเพศแบบสิ้นไหลและไม่ได้เป็นแบบลักษณะของชายหญิงรักต่างเพศเท่านั้น บางครั้งคำนี้ได้นำมาใช้ในประเทศอื่นๆ และวัฒนธรรมหลายแห่งในโลก บุคคลที่ระบุตัวเองว่าเป็นควีมักรู้สึกว่าคำอื่นๆ อย่างเช่น หญิงรักหญิง ชายรักชาย รักสองเพศ และบุคคลข้ามเพศนั้นไม่จำกัดและมีความหมายไม่ตรงกับสิ่งที่พวกเขาเป็น

Sex, Biological Sex (เพศสรีระ) เป็นคำศัพท์ที่อ้างอิงได้ถึงอวัยวะที่สามารถบ่งชี้ได้โดยวัตถุวิสัย ฮอริโมน และโครโมโซมที่แบ่งแยกความเป็นเพศชาย เพศหญิงหรือบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์

Sexual Orientation (วิถีทางเพศ) คำศัพท์นี้อ้างอิงถึงความรู้สึกดึงดูดต่างๆ ของบุคคล ไม่ว่าจะมีความรู้สึกทางอารมณ์ ทางเสน่ห์ ทางเพศ และความใกล้ชิดรวมทั้งความสัมพันธ์ทางเพศกับบุคคลอื่น ซึ่งคนเราอาจมีความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับคนที่มีความคล้ายกัน (รักเพศเดียวกัน/ชายรักชาย/หญิงรักหญิง) หรือกับคนต่างเพศสถานะ (รักต่างเพศ) หรือรู้สึกดึงดูดมากกว่าเพศสถานะเดียวกันได้เช่นกัน (รักสองเพศหรือแพนเซ็กซัวร์)

SOGI: Sexual Orientation and Gender Identity (วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ) SOGIE: Sexual Orientation, Gender Identity and Expression (วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศ) SOGIESC: Sexual Orientation, Gender Identity or Expression and Sex Characteristics (วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศและลักษณะของเพศสรีระ) รายงานฉบับนี้จะใช้คำว่า SOGI เป็นหลัก ส่วนคำว่า SOGIESC นั้น จะใช้เมื่อมีประเด็นเรื่องอินเตอร์เซ็กส์และลักษณะของเพศสรีระเข้ามาเกี่ยวข้อง ในขณะที่เดียวกัน การใช้คำว่า “LGBT” จะมีการเน้นถึงในแง่ของชุมชนและบุคคลมากกว่า คำศัพท์เฉพาะเหล่านี้อ้างอิงถึงแนวคิดในมุมกว้างได้ชัดเจนกว่าเกี่ยวกับการที่แต่ละบุคคลบ่งบอกเพศสภาพของตนอย่างไร รวมถึงความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับผู้อื่น และความหลากหลายทางชีวภาพ

แนวคิดเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศนั้นมีความแตกต่างหลากหลายและแตกต่างกันไปในภูมิภาคเอเชีย ประกอบกับประวัติศาสตร์อันยาวนานที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางเพศตามวัฒนธรรมพื้นเมืองเฉพาะตัวในหลายๆ ประเทศ มีศัพท์ท้องถิ่นมากมายที่ใช้อธิบายถึง SOGIESC (วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ และลักษณะของเพศสรีระ) ในวัฒนธรรมย่อยของสังคมสมัยใหม่ทั่วทั้งภูมิภาค คำศัพท์ที่ใช้กันแพร่หลายมักจะมีความหมายที่รวมถึงมุมมองของทั้งเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศ นอกจากนี้ ชุมชนหลายๆ ชุมชนที่กระจุกอยู่ในบริเวณตัวเมืองใหญ่เป็นหลักผสมผสานไปกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น อัตลักษณ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ จะมีความใกล้เคียงกับวัฒนธรรมย่อยแบบตะวันตกของหญิงรักหญิง ชายรักชาย รักสองเพศและบุคคลข้ามเพศมากกว่า

Stigma (การตีตรา) ความคิดเห็นหรือการตัดสินโดยปัจเจกบุคคลหรือสังคมที่สะท้อนถึงตัวบุคคลหรือกลุ่มในเชิงลบ การเลือกปฏิบัติจะเกิดขึ้นเมื่อมีการถูกตีตรา

Transgender (บุคคลข้ามเพศ) เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายกว้างสำหรับประชากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศกำเนิด อัตลักษณ์ของบุคคลข้ามเพศนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการทางการแพทย์

Transgender Men, or 'Trans Men' (ชายข้ามเพศ) บุคคลที่ถูกกำหนดว่าเป็นเพศหญิงโดยกำเนิดแต่บ่งบอกว่าตนนั้นเป็นชาย (ยังสามารถเรียกได้ว่า Female-to-Male / FtM / Transgender Men)

Transgender Women, or 'Trans Women' (หญิงข้ามเพศ) บุคคลที่ถูกกำหนดว่าเป็นเพศชายโดยกำเนิดแต่บ่งบอกว่าตนนั้นเป็นหญิง (ยังสามารถเรียกได้ว่า Male-to-Female / MtF / Transgender Women)

ภาษาไทย

หมายเหตุการใช้ภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ และลักษณะของเพศสรีระ

ในประเทศไทย การใช้คำและนิยามของคำว่าวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ และความผันแปรของอินเตอร์เซ็กส์นั้นมีความทับซ้อนกันอยู่ โดยยังมีความเข้าใจกันว่าหญิงข้ามเพศก็คือผู้ชายที่ชอบผู้ชาย แล้วอนุมานว่าอยู่ในกลุ่มเกย์หรือชายรักชาย เช่นเดียวกับชายข้ามเพศที่มักถูกมองว่าเป็นเลสเบี้ยนหรือผู้หญิงที่มีความเป็นชาย อย่างเช่นการใช้คำว่า “กะเทย” กับทั้งหญิงข้ามเพศและชายรักชาย และใช้คำว่า “ทอม” กับทั้งชายข้ามเพศและหญิงรักหญิง เป็นต้น

สังคมไทยนั้นยึดติดกับคตินิยมแบบเหมารวมที่จำแนกกลุ่มเพศของคนออกเป็นชายหรือหญิงเท่านั้นประกอบกับมีความคาดหวังที่เฉพาะเจาะจงว่าภาพพฤติกรรมของชายและหญิงควรจะเป็นอย่างไร ค่านิยมดังกล่าวส่งผลทำให้คนที่มีความอัตลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างออกไปจากนี้เหมือนเขาเหล่านั้นไม่มีตัวตน บุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์นั้นก็เหมือนไม่มีตัวตนและความผันแปรทางชีวภาพที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติถูกมองว่าเป็นโรคที่ต้องรักษา บุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับบุคคลข้ามเพศโดยสังคมและผู้กำหนดนโยบายที่ไม่ตระหนักถึงประเด็นปัญหาของกลุ่มบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์

บุคคลข้ามเพศจะได้รับการยอมรับจากสังคมก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ผ่านกระบวนการทางการแพทย์ (การบำบัดโดยใช้ฮอร์โมนหรือการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสถานะ) โดยทั่วไปหากยังไม่ได้ทำการปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ ชายข้ามเพศจะถูกจัดว่าเป็นเลสเบี้ยนหรือหญิงรักหญิง ส่วนหญิงข้ามเพศจะถูกจัดว่าเป็นเกย์หรือชายรักชาย แม้ว่าความรู้สึกภายในเกี่ยวกับเพศสถานะของพวกเขาชัดเจนและคงที่ และบ่อยครั้งที่ไม่ได้คำนึงถึงวิถีทางเพศของพวกเขา

ชายข้ามเพศ แปลมาจากคำว่า 'Transgender Men' ในภาษาอังกฤษ

ชายรักชาย ชายที่รักบุคคลที่มีเพศเดียวกัน เป็นการถอดความมาจากคำว่า “ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย” หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า MSM

ดี มาจากคำว่า “Lady” ในภาษาอังกฤษ หมายถึงผู้ที่มีอัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศเป็นหญิง และรู้สึกดึงดูดกับผู้หญิงที่ส่วนใหญ่จะเป็นทอมแต่ก็อาจไม่ใช่ทอมเสมอไป ไม่ว่าจะทางอารมณ์ ทางเพศและทางกายภาพ

กะเทย หญิงข้ามเพศหรือคนที่ปรับเปลี่ยนเพศจากชายมาเป็นหญิง เป็นคนที่ถูกกำหนดเป็นเพศชายโดยกำเนิดแต่มีลักษณะภายนอกเป็นหญิง มีพฤติกรรมและการแสดงออกถึงความ เป็นหญิงอย่างต่อเนื่อง คำศัพท์ดังกล่าวอาจมีความหมายไปในทางเสียดสีในบางบริบท หญิงข้ามเพศบางคนโดยเฉพาะหญิงข้ามเพศที่มีเป้าหมายจะปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสถานะที่เป็นหญิงจะไม่นิยมและไม่พอใจกับการใช้คำนี้ ในขณะที่หญิงข้ามเพศกลุ่มอื่นโดยเฉพาะคนที่รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์จากอัตลักษณ์ที่อยู่ระหว่างกลางทั้งสองเพศสถานะหรือคำว่ากะเทยจะพอใจกับการใช้คำนี้

เลส มาจากคำว่า “Lesbian” ในภาษาอังกฤษ หมายถึงผู้หญิงที่แสดงออกทางเพศเป็นผู้หญิงและไม่สามารถแยกแยะได้จากกลุ่มหญิงรักต่างเพศ แต่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศกับผู้หญิงด้วยกัน

เพศที่สาม หมายถึงกลุ่มคนที่ไม่ได้เป็นหญิงชายรักต่างเพศ รวมไปถึงหญิงรักหญิง ชายรักชาย บุคคลรักสองเพศ และบุคคลข้ามเพศ ศัพท์คำนี้ไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศชาวไทยเพราะแสดงถึงลำดับชั้นทางเพศ

สาวประเภทสอง ใช้เรียกกะเทยหรือบุคคลข้ามเพศจากชายเป็นหญิงที่มีอัตลักษณ์ทางเพศและแสดงออกเหมือนเพศหญิง (เป็นคำที่สุภาพมากกว่าคำว่า “กะเทย”)

ทอม มาจากคำว่า “Tomboy” ในภาษาอังกฤษ หมายถึง ผู้หญิงที่รู้สึกหรือมีความเป็นชาย โดยมักมีลักษณะภายนอกที่แสดงออกถึงความเป็นชาย

ตุ๊ด เป็นคำแสลงที่มาจากภาพยนตร์อเมริกันเรื่อง “Tootsie” ในปี ค.ศ. 1982 ที่มีนักแสดงชายรับบทนำแต่งตัวเป็นผู้หญิง คำว่า “ตุ๊ด” ถือว่าเป็นศัพท์ที่ไม่ดีไปถูกมองว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพต่อหญิงข้ามเพศหรือเกย์ที่มีความออร์ชั่นอ่อนแอ

หญิงข้ามเพศ แปลมาจากคำว่า “Transgender Women” ในภาษาอังกฤษ

หญิงรักหญิง ผู้หญิงที่รักผู้ที่มีเพศเดียวกัน เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายรวมถึงเลสเบี้ยน ทอม และดี

คำย่อและอักษรย่อ

AIT	Asian Institute of Technology
BRO	Bangkok Rainbow Organization
HIV	Human Immunodeficiency Virus
LGBT	Lesbian, gay, bisexual and transgender
LGBTI	Lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex
MOJ	Ministry of Justice
MSDHS	Ministry of Social Development and Human Security
NGO	Non-governmental organization
NHRCT	National Human Rights Commission of Thailand
RSAT	Rainbow Sky Association of Thailand
SEM	Socio-Ecological Model
SOGI	Sexual orientation and gender identity
SOGIE	Sexual orientation, gender identity and gender expression
STI	Sexually Transmitted Infection
TEA	Togetherness for Equity and Action
Thai TGA	Thai Transgender Alliance
THB	Thai Baht
UNDP	United Nations Development Programme
We Peace	Association of Women for Peace

คำนำ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTI: Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex) เป็นกลุ่มประชากรชายขอบที่ถูกกีดกันมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในสังคมทั่วโลก บุคคลกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเผชิญหน้ากับการถูกเลือกปฏิบัติเนื่องด้วยวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ หากเปรียบเทียบเทียบกับกลุ่มคนรักต่างเพศที่เป็นซิสเจนเดอร์ (Cisgender) ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศจะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้นและพบเห็นได้ตามที่สาธารณะและสื่อต่างๆ แต่ผู้มีความหลากหลายทางเพศจำนวนมากก็ยังคงเผชิญกับการกีดกัน การล่วงละเมิด และความรุนแรงในครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงานและชุมชน ซึ่งการละเมิดต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ ตั้งแต่ถูกตลกล้อเลียนที่ดูเหมือนจะไม่มีพิษมีภัย จนถึงคำพูดดูถูกเหยียดหยาม การปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และในกรณีที่รุนแรงที่สุดคือการถูกทำร้ายร่างกาย มีผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกจำนวนมากมายเหลือเกินที่ยังต้องเผชิญกับอคติในทุกหนแห่งตลอดในชีวิตของพวกเขา

การตีตราและการเลือกปฏิบัตินั้นก่อให้เกิดผลกระทบมากมายอย่างไม่ต้องสงสัย หลายคนบ่อยครั้งที่รู้สึกถูกกดดันที่จะต้องทำตัวให้เข้ากับแนวคิดตามธรรมเนียมและกรอบของสังคมในการเป็นเพศชายหรือเพศหญิงแบบดั้งเดิม ส่วนคนที่ไม่อยู่ในกรอบก็ถูกเหยียดหยาม ช่มชู้ หรือแม้กระทั่งถูกทำร้ายร่างกาย ดังนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงพยายามที่จะทำตัวให้เข้าพวกด้วยการปิดบังตัวตนที่แท้จริง แสร้งทำในสิ่งที่ตัวเองไม่ได้เป็นหรือบางรายเลือกที่จะถอนตัวออกจากเครือข่ายการสนับสนุนทางสังคมเป็นเพียงเพราะเหตุผลดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ได้เผยให้เห็นถึงข้อค้นพบในเชิงบวกและที่น่าสนับสนุน กล่าวคือ ชายหญิงรักต่างเพศในประเทศไทยมีทัศนคติโดยทั่วไปที่ดีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ และพบว่ากลุ่มคนส่วนใหญ่สนับสนุนความเท่าเทียมด้านสิทธิและการเข้าถึงบริการต่างๆ ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่การให้การยอมรับและสนับสนุนผู้มีความหลากหลายทางเพศลดน้อยลงในกรณีที่คุณคนนั้นเป็นสมาชิกในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน นักเรียน หรือคนในชุมชน ดังนั้นการเน้นย้ำถึงความสำคัญในการสนับสนุนผู้มีความหลากหลายทางเพศก็ไม่ได้เป็นการกล่าวมากเกินไปจนสมควร หากประเทศไทยต้องการที่จะเปลี่ยนจากการทนรับ มาเป็นยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ทนรับ แต่ไม่ยอมรับ: รายงานผลสำรวจเรื่องการเลือกปฏิบัติและทัศนคติทางสังคมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย เป็นงานวิจัยที่ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุดที่ได้เคยทำมาในประเทศไทย โดยได้สำรวจประสบการณ์ในการถูกเลือกปฏิบัติ และทัศนคติทางสังคมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทย มีผู้เข้าร่วมกว่า 2,000 คน ซึ่งมาจากแต่ละภูมิภาคทั่วประเทศไทย มาร่วมตอบแบบสอบถามออนไลน์ และอีกเกือบ 100 คน ที่ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในการวิจัยครั้งนี้

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ UNDP สนับสนุนการดำเนินงานตามวาระการพัฒนาอย่างยั่งยืนปี ค.ศ. 2030 เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้ง 17 ข้อ ในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยมองเห็นภาพของโลกอนาคตที่ทุกคนจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ปฏิบัติภารกิจของสิทธิมนุษยชนให้สำเร็จ สามารถเข้าถึงการศึกษาและสาธารณสุขได้กันถ้วนหน้า มีโอกาสที่เท่าเทียมกัน ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่ UNDP ต้องการคือการสัมฤทธิ์ผลจากความพยายามในการขจัดการตีตราและเลือกปฏิบัติให้หายไปจากสังคม รวมทั้งการสนับสนุนสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ นั่นก็คือ โลกที่มีความเสมอภาค เท่าเทียม และยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น โลกที่จะไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ไม่เว้นแม้กระทั่งกลุ่มคนที่อยู่ชายขอบที่สุดก็ตาม

ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการแทรกแซงและการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อลดการตีตราและขจัดแนวคิดแบบเหมารวมที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการเพิ่มองค์ความรู้ในแง่ของผลกระทบจากการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ส่วนข้อเสนอแนะหลักๆ นั้นจะครอบคลุมถึงการผลักดันให้เกิดการรองรับทางกฎหมายและสังคมในเรื่องความหลากหลายทางเพศและเพศสภาวะ สร้างสิทธิที่เท่าเทียมให้แก่ผู้มีความหลากหลายทางเพศและให้การสนับสนุนทางสังคมและทางกฎหมาย เพื่อให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้าถึงการศึกษา การจ้างงาน บริการสุขภาพและบริการสังคมโดยรวม UNDP มุ่งมั่นที่จะทำงานกับภาคี อันได้แก่หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา นายจ้าง ผู้ให้บริการสุขภาพ ช่องทางสื่อต่างๆ และองค์กรภาคประชาสังคม ในการนำเอาข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปปฏิบัติจริง เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง อันเป็นหนทางไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เรอโน เมแยร์

ผู้แทนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย

กิตติกรรมประกาศ

“ทนรับ แต่ไม่ยอมรับ: รายงานผลสำรวจเรื่องการเลือกปฏิบัติและทัศนคติทางสังคมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย” ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ Being LGBTI in Asia and the Pacific ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และดำเนินงานโดยคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากเลิฟ แพรงกี สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

คณะผู้วิจัยและผู้เขียน

เลิฟ แพรงกี:

ดร. ปวิธ ไทยนิยม (หัวหน้าคณะทำงาน), คุณ Mike Wilson

คุณ ชญานิศ ธรรมปริพัตรา, คุณ ธีรยุทธ์ ธีรศุภลักษณ์

ดร. ลดาวัลย์ ไข่มคำ, ดร. ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย:

ดร. Joyee S. Chatterjee และ ดร. Philippe Doney

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์:

ดร. อัญชิษา แสงชัย

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ:

คุณ สุภาณี (เจ) พงษ์เรืองพันธุ์, คุณ ทยุต สิริวรการวณิชย์

คุณ Katri Kivioja, คุณ Angel Treesa Roni

ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย คุณ Andrew Park ซึ่งเป็นผู้ทบทวนเนื้อหา รายงาน คุณ Andy Quan และคุณ Edmund Settle ซึ่งทั้งสองท่านเป็นผู้เรียบเรียงรายงานฉบับนี้

พวกเราขอบคุณองค์กรต่างๆ ต่อไปนี้ ที่ได้ให้แนวทางและมีส่วนช่วยในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการเขียนรายงาน

คณะกรรมการงานวิจัยแห่งชาติ

- องค์กรบางกอกเรนโบว์
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประเทศไทย
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย สำนักงานกรุงเทพมหานคร
- มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน
- ธนาคารโลก สำนักงานกรุงเทพมหานคร
- กลุ่มโรงน้ำชา
- โครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติ ประเทศไทย

ที่ปรึกษาในภาคเหนือ

- ภาควิชาสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มูลนิธิเอ็มพลัส
- กลุ่มเรนโบว์ดรีม
- เครือข่ายสร้างสรรค์อนาคตเยาวชน
- กลุ่มวีแคป

ที่ปรึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี

ที่ปรึกษาในภาคใต้

- สมาคมสหพันธ์สตรีเพื่อสันติภาพโลก
- ห้องเรียนมด
- กลุ่มกาวันก็ตอ
- สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดสงขลา
- บ้านอาสาสมัครเพื่อเด็กและเยาวชน

Being LGBTI in Asia and the Pacific เป็นโครงการระดับภูมิภาค มีเป้าหมายที่จะลดความเหลื่อมล้ำ ความรุนแรง และการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือสถานะอินเทอร์เซ็กส์ (Intersex) และส่งเสริม การเข้าถึงบริการสุขภาพและสังคมอย่างเท่าเทียม โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สถานเอกอัครราชทูตสวีเดน องค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID) กระทรวงต่างประเทศ และการค้าแห่งเครือรัฐออสเตรเลีย กระทรวงกิจการยุโรปและความเท่าเทียม แห่งสาธารณรัฐมอลต้า รัฐบาลประเทศแคนาดา และมูลนิธิ Faith In Love ฮ็องกง

บทสรุปผู้บริหาร

แม้ประเทศไทยจะมีประวัติศาสตร์และชื่อเสียงระดับโลกในเรื่องของการเปิดรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ รายงานฉบับนี้เผยให้เห็นหลักฐานที่ว่าชีวิตของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยยังคงได้รับผลกระทบด้านลบจากการถูกตีตราและถูกเลือกปฏิบัติ ความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบเกี่ยวกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศปิดกั้นไม่ให้พวกเขาได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มเปี่ยมในฐานะคนทำงาน นักศึกษาและสมาชิกในสังคม

ผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศ
1,349

ชายหญิงรักต่างเพศ
861

เชียงใหม่
พิษณุโลก
กรุงเทพมหานคร
ปัตตานี

รายงานฉบับนี้พัฒนามาจากผลการสำรวจของรายงาน Being LGBTI ในบริบทของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งถือเป็นการสำรวจระดับชาติที่ใหญ่ที่สุดเกี่ยวกับการค้นหาในเรื่องของประสบการณ์และทัศนคติทางสังคมต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิงรักต่างเพศทั้งสองกลุ่ม ภาพรวมของโครงการมีผู้เข้าร่วมในการสำรวจทั้งหมด 2,210 คน โดยแบ่งเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ 1,349 คน และชายหญิงรักต่างเพศ 861 คน ผู้เข้าร่วมการสำรวจครั้งนี้ มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 57 ปี อายุเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 28.6 ปี นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม 12 กลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้มีความหลากหลายทางเพศ 93 คน จากกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ พิษณุโลก และปัตตานี

การสำรวจครั้งนี้เผยให้เห็นว่ากลุ่มชายหญิงรักต่างเพศมีความรู้สึกและทัศนคติโดยทั่วไปที่ดีต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีสิทธิและสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ อย่างเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนดังกล่าวลดน้อยลง ในกรณีที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็นสมาชิกของครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักเรียนหรือคนในชุมชนเดียวกัน ทั้งนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง ผู้หญิง และชายหญิงรักต่างเพศ

ที่เคยปฏิสัมพันธ์กับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่ใช่คนในเครือข่ายของครอบครัวหรือญาติพี่น้องของตน พบว่ามักจะให้การสนับสนุนนโยบายต่างๆ ที่ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ขณะเดียวกันในกรณีของกลุ่มที่มีคนในครอบครัวเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศเองมักจะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านนโยบายเหล่านั้น

69 %

โดยทั่วไปแล้วมีทัศนคติเชิงบวกต่อประชากรที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

51 %

ไม่เห็นด้วยกับประโยคที่ว่า “ความหลากหลายทางเพศไม่ใช่การแสดงออกที่เป็นธรรมชาติของวิถีทางเพศ” อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 61 รู้สึกว่าผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ที่ “มีปัญหา” ร้อยละ 63 รู้สึกอึดอัดหากสมาชิกในครอบครัวมีความรักกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ

77 %

การสนับสนุนสิทธิและการเข้าถึงบริการต่างๆ อย่างเท่าเทียม โดยร้อยละ 77 เห็นด้วยว่า “เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินต่างๆ ไม่อาจปฏิเสธการเช่าหรือซื้ออสังหาริมทรัพย์จากผู้มีความหลากหลายทางเพศได้” และร้อยละ 53 ให้การสนับสนุนคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในการขอกู้บ้านหรือจดทะเบียนงานแต่งงานร่วมกัน

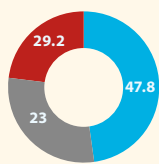
44 %

อย่างไรก็ตาม อีกร้อยละ 44 เชื่อว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ควรได้รับอนุญาตให้จัดตั้งองค์กรเพื่อ “ส่งเสริมในเรื่องของเพศภาวะ”

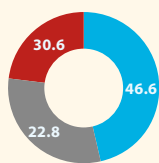
88 %

ของผู้ตอบแบบสำรวจกล่าวว่าพวกเขาจะยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่ใช่คนในครอบครัวและตัวเลขลดลงเหลือเพียงร้อยละ 75 เท่านั้น เมื่อเป็นการยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นสมาชิกในครอบครัว

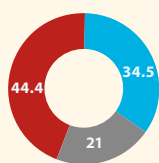
ชายหญิงรักต่างเพศชาวไทยให้การสนับสนุนกฎหมายและนโยบายเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน แม้ว่าบางประเด็นที่สำคัญจะได้รับการสนับสนุนจากผู้คนน้อยกว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการเข้าถึงบริการและการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมซึ่งถูกโต้แย้งได้ยาก ผู้คนจำนวนมากให้การสนับสนุนมากกว่าคัดค้านในเรื่องของการสมรสเพศเดียวกัน สิทธิการรับบุตรบุญธรรมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ การให้มีตัวเลือกเพศมากกว่า 2 เพศในเอกสารราชการ และการให้ยกเลิกข้อห้ามไม่ให้ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายบริจาคเลือด นอกจากนี้ ประชากรในสัดส่วนใหญ่ (ระหว่างร้อยละ 20.5 ถึง 23.3) ยังคงไม่แสดงจุดยืนในประเด็นเหล่านี้อย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนถึงการขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ และชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่มีอิทธิพลต่อมติมหาชนด้วยการรณรงค์ในการสนับสนุนเรื่องต่างๆ

เกือบครึ่งหนึ่งหรือร้อยละ 48 ของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ คิดว่าควรอนุญาตให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศรับบุตรบุญธรรมได้ ในขณะที่อีกร้อยละ 30 ไม่เห็นด้วย

ร้อยละ 47 คิดว่าการสมรสของคนเพศเดียวกันควรได้รับการรับรองทางกฎหมาย ขณะที่ร้อยละ 31 ไม่เห็นด้วย

การรับรองเพศภาวะทางกฎหมาย โดยเฉพาะกรณีที่ยังไม่ได้ผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณะ ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนน้อยที่สุดจากประเด็นเรื่องเพศต่างๆ ทั้งหมด แม้กระนั้นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35) ของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศเห็นด้วย หรือเป็นกลาง (ร้อยละ 21) ต่อเรื่องของการอนุญาตเปลี่ยนเพศภาวะในเอกสารยืนยันตัวตน หลังจากผ่าตัดแล้ว

■ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ไม่เห็นด้วย ■ เป็นกลาง ■ เห็นด้วยอย่างยิ่ง/เห็นด้วย

สัดส่วนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เปิดเผยว่าตนเองเคยเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติ

21 %

ร้อยละ 21 ของหญิงข้ามเพศเปิดเผยว่าบ่อยครั้งที่ถูกโจมตีด้วยคำพูด ร้อยละ 9 เปิดเผยว่าบ่อยครั้งที่เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศ และร้อยละ 8 เปิดเผยว่าบ่อยครั้งที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายร่างกาย

41 %

ร้อยละ 41 ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และร้อยละ 61 ของหญิงข้ามเพศเปิดเผยว่าเคยเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในฐานะของนักเรียนนักศึกษา

64 %

ร้อยละ 64 ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเปิดเผยว่าหลักสูตรการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาของตนไม่ได้รับรวมหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาวะหรือวิถีทางเพศของพวกเขา

10 %

ร้อยละ 10 ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และร้อยละ 32 ของหญิงข้ามเพศเปิดเผยว่าเคยเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานที่ทำงานปัจจุบันหรือสถานที่ทำงานที่ทำล่าสุด

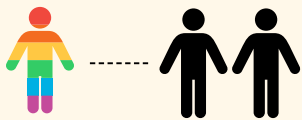
ชีวิตครอบครัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักมีความซับซ้อน

50 %

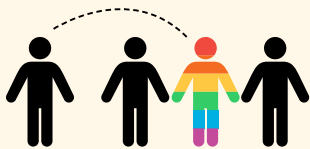
สัดส่วนครึ่งหนึ่งของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเคยมีประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติในครอบครัวของตน

37 %

ร้อยละ 37 ของชายหญิงรักต่างเพศมีความรู้สึกเชิงลบต่อการที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

สำหรับชายหญิงรักต่างเพศ การที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้ช่วยเพิ่มทัศนคติเชิงบวกต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศแต่อย่างใด และในความเป็นจริงนั้น ชายหญิงรักต่างเพศมักให้การยอมรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นบุคคลภายนอกมากกว่าคนในครอบครัวของตน

ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศรู้สึกว่าได้รับการยอมรับจากคนภายนอกครอบครัวมากกว่า จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักเปิดเผยถึงวิถีทางเพศของตนเองกับคนอื่นในเครือข่ายสังคมมากกว่าครอบครัวของตนเอง

การปรากฏอยู่ของการตีตราหรือความคิดความเชื่อในแง่ลบเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศส่งผลกระทบต่อต่างๆ มากมาย ซึ่งการตีตรานั้นทำให้เกิดข้อจำกัดที่ทำให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศจำเป็นต้องปกปิดอัตลักษณ์ที่แท้จริงของพวกเขา แสร้งทำในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนเองและถอนตัวออกจากเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม

32 %

ร้อยละ 32 ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักถูกเตือนให้ระมัดระวังในการรักษาภาพลักษณ์ภายนอก วิธีการพูดจาหรือกริยาท่าทางในระหว่างช่วงที่ยังเป็นนักเรียนนักศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มของหญิงข้ามเพศที่มักถูกพูดด้วยคำตักเตือนดังกล่าวเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 35

> 50 %

มากกว่าครึ่งของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีประสบการณ์เคยถูกล้อเลียนและถูกเรียกชื่อด้วยฉายาต่างๆ

42 %

ร้อยละ 42 ของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเปิดเผยว่าพวกเขาเคยแสร้งทำตัวให้เป็นเหมือนกับชายหญิงรักต่างเพศเพื่อที่จะได้รับการยอมรับ และร้อยละ 32 เปิดเผยว่าพวกเขาปฏิบัติตัวแบบนี้บ่อยครั้ง

ลักษณะของการถูกตีตราเช่นนี้ยังสามารถก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิตได้ นอกจากนี้ทัศนคติเชิงลบของบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ประกอบกับการขาดความคุ้มครองทางกฎหมาย สามารถส่งผลซึ่งนำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการกีดกันในรูปแบบต่างๆ

เกือบครึ่งหนึ่งของผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยคิดฆ่าตัวตายและเกือบ 1 ใน 6 เคยพยายามจะฆ่าตัวตายมาแล้ว

49 %

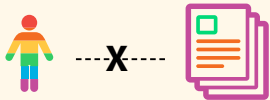
ร้อยละ 49 ของผู้ตอบแบบสำรวจเปิดเผยว่าให้ความสำคัญกับการให้บริการด้านสุขภาพจิต ซึ่งถูกจัดลำดับอยู่อันดับต้นๆ ในขณะเดียวกัน 1 ใน 5 ของผู้ตอบแบบสำรวจเปิดเผยว่าการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตนั้นเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก

53 %

หญิงข้ามเพศกว่าครึ่ง ประมาณร้อยละ 53 เปิดเผยว่าพวกเขาใช้ฮอร์โมนโดยไม่ได้อยู่ในการดูแลของแพทย์ โดยร้อยละ 41.4 ของคนกลุ่มนี้เคยฉีดฮอร์โมนด้วยตนเอง ขณะที่กลุ่มย่อยอื่นๆ เปิดเผยว่าใช้สารเคมีต่างๆ ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา อย่างเช่น ยากล่อมประสาท ยาอนหลับและสารระเหยในไตรท์เพื่อการผ่อนคลายหรือกระตุ้นทางเพศ และสารเสพติดกระตุ้นประสาท (เมทแอมเฟตามีนและแอมเฟตามีน) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวิเคราะห์วิจัยเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมการใช้สารเหล่านี้ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

36 %

ร้อยละ 36 ของหญิงข้ามเพศและร้อยละ 32 ของชายรักสองเพศเปิดเผยว่าพวกเขาเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาล

ผู้มีความหลากหลายทางเพศยังประสบปัญหาในการเข้าถึงประกันสังคม โดยเฉพาะเรื่องคุณสมบัติในการเข้าระบบประกันสุขภาพและโครงการอื่นๆ

ผลการสำรวจที่ได้นำเสนอในรายงานฉบับนี้นำมาซึ่งข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลในการริเริ่มจัดเก็บข้อมูลและติดตามผลกระทบทางด้านสุขภาพ การศึกษาและการจ้างงานในกลุ่มประชากรผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูลประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิรูปกฎหมายและนโยบายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย และดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อสิทธิความเท่าเทียมของประชาชนทุกคนในสังคม

บทนำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพิ่มฐานองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

รัฐบาล สหประชาชาติ และภาคประชาสังคมได้ทำงานร่วมกันเพื่อทำให้วิสัยทัศน์โลกที่ทุกคนได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีส่วนช่วยสร้างชาติบ้านเมืองอย่างเต็มที่ และร่วมกันพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย ความพยายามดังกล่าว ก่อกำเนิดขึ้นจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของชุมชนที่หลากหลาย ไปจนถึงครอบครัวและบุคคลที่ต้องการพัฒนาชีวิตของตนให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยส่วนน้อยแต่ค่อยๆ เพิ่มจำนวนขึ้น ได้แสดงให้เห็นว่าการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่ปิดกั้นผู้มีความหลากหลายทางเพศและครอบครัวของพวกเขาจากการใช้ศักยภาพของตนในการทำงาน การศึกษาหาความรู้ และการทำหน้าที่สมาชิกของชุมชน ได้อย่างเต็มที่ ความพยายามในการสนับสนุนผู้มีความหลากหลายทางเพศในสถาบันการศึกษา สถานที่ทำงานและภาคประชาสังคมที่ไม่เพียงพอ ประกอบกับตัวบทกฎหมายที่อ่อนแอจึงส่งผลทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่สามารถเข้าถึงตลาดและบริการที่หลากหลายได้¹ หลักฐานต่างๆ แสดงให้เห็นเพิ่มขึ้นอีกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศมีโอกาสน้อยกว่าในการถูกจ้างงาน การเข้าถึงการศึกษาหรือบริการสุขภาพ และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอื่นๆ

การแก้ไขปัญหาของการตีตราและเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็น การศึกษานี้มุ่งเน้นถึงการนำเสนอข้อมูลใหม่ๆ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถนำไปสร้างนโยบาย จัดลำดับความสำคัญ และหาทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ดียิ่งขึ้น โครงการ Being LGBTI in Asia and the Pacific ของ UNDP ได้ริเริ่มการศึกษาดังกล่าวเพื่อการศึกษาแง่มุมต่างๆ ในการใช้ชีวิต อันได้แก่ การจ้างงาน การศึกษา สุขภาพและครอบครัว ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของความพยายามในการพัฒนาต่างๆ ในประเทศไทย โดยเราหวังว่าข้อค้นพบและข้อเสนอแนะต่างๆ ในรายงานฉบับนี้จะนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อสังคมไทยในทุกๆ ภาคส่วน และพัฒนาสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีชีวิตที่สมบูรณ์ มีสุขภาพแข็งแรง และได้ทำประโยชน์ให้สังคมต่อไป

1 UNDP & MSDHS (2018). Legal Gender Recognition in Thailand: A Legal and Policy Review. Available at: <http://www.th.undp.org/content/dam/thailand/docs/legal-gender-recognition-in-thailand-2018.pdf>

การจัดการกับข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยังมีไม่เพียงพอ

คำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการพัฒนาของกลุ่มประชากรต่างๆ ในประเทศไทย มักหาคำตอบได้จากการดูข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลประชากรและข้อมูลด้านสุขภาพที่จัดเก็บโดยรัฐบาลไทยและหน่วยงานระหว่างประเทศต่างๆ อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการเก็บข้อมูลเหล่านี้เกือบทั้งหมดไม่ได้รวมถึงการที่จะรวมเอาตัวแปรต่างๆ ที่จะช่วยทำความเข้าใจกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ² อาทิ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้จำแนกข้อมูลสุขภาพและสวัสดิการของประชากรในประเทศไทยตามภูมิภาค กลุ่มอายุ และเพศเท่านั้น โดยที่ไม่ได้รวมเอาวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในการเก็บข้อมูลด้วย³ ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของสาธารณชนต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่บ้าง แต่ก็มักจำกัดอยู่แค่กลุ่มตัวอย่างเล็กๆ ที่เป็นนักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้มีความหลากหลายทางเพศว่าสาธารณชนมีทัศนคติต่อพวกเขาอย่างไร⁴

ข้อค้นพบในรายงานฉบับนี้แสดงหลักฐานที่จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรชุมชน สื่อ สถาบันวิชาการและภาคเอกชนได้ทำความเข้าใจถึงปัญหาที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญในประเทศไทย ได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในการจัดทำและดำเนินนโยบายพัฒนาต่างๆ เพื่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตลอดจนการติดตามประสิทธิผลของการดำเนินงาน โครงการวิจัยระดับชาติจำเป็นต้องทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างครอบคลุมและสม่ำเสมอ

รูปแบบและระเบียบวิธีวิจัย

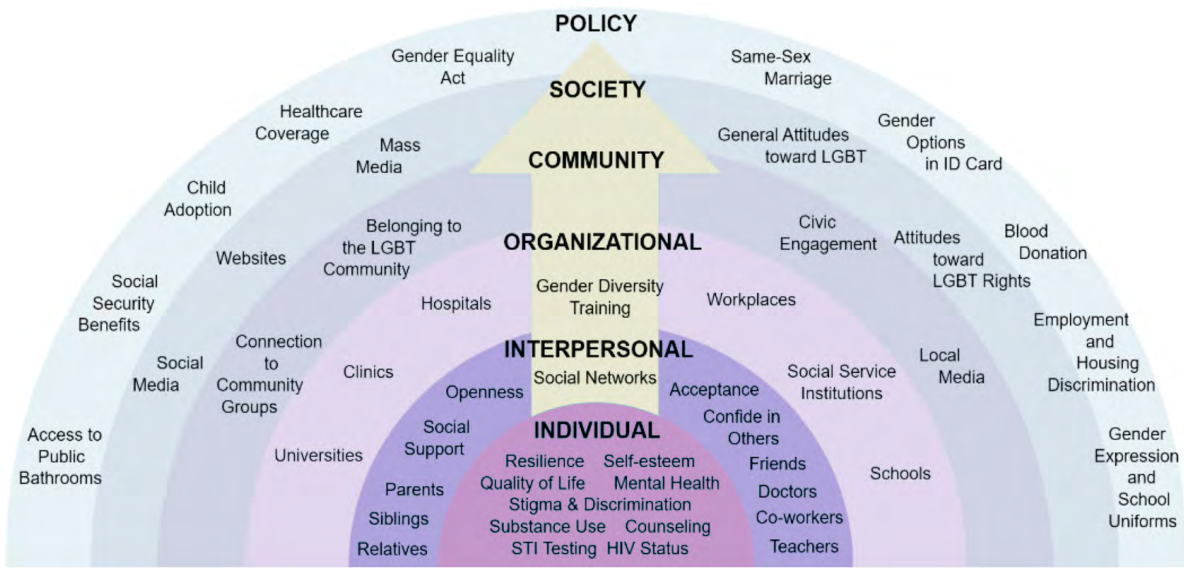
ทำความเข้าใจกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนา

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาความหลากหลายทางเพศต่างๆ ในประเทศไทย ได้เผยให้เห็นถึงสิ่งที่ขัดแย้งกัน โดยในขณะที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนาตัวบทกฎหมายปรากฏให้เห็นอยู่มาก สังคมกลับยังปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานและให้การยอมรับเรื่องนี้ในระดับต่ำ การที่จะศึกษาบริบทอันซับซ้อนเหล่านี้ คณะวิจัยจึงเลือกเอา รูปแบบการวิจัยที่ช่วยให้ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเพื่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยนำเอาแนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคม^{5,6} (SEM ดูรูปภาพ 1) มาปรับใช้เป็นกรอบทฤษฎีในการพัฒนาคำถามวิจัยสำหรับโครงการนี้

หลักสำคัญของรูปแบบการวิจัยที่ใช้กันอย่างกว้างขวางนี้คือ บุคคลหนึ่งแวดล้อมไปด้วยปัจจัยที่มีอิทธิพล 5 ประการ ในระดับนโยบาย สังคม ชุมชน องค์กร และบุคคล โดยแนวคิดนี้เห็นว่ามนุษย์จะพัฒนาจากสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมถึงระบบต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล โดยชุดคำถามวิจัยถูกพัฒนาขึ้นจากปัจจัยที่มีอิทธิพล 5 ประการ ตามที่แสดงในรูปภาพ 1 (ดูภาคผนวก ก.) และเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องมือวิจัยในการศึกษาครั้งนี้

- 2 Mulé, N.J., Ross, L.E., Deeprase, B., Jackson, B.E., Daley, A., Travers, A. & Moore, D. (2009). Promoting LGBT health and wellbeing through inclusive policy development. *International Journal for Equity in Health*, 8(1), 18.
- 3 National Statistics Office (2015). The 2015 survey on health and welfare. Available at: http://web.nso.go.th/en/survey/hw/data/2015_Fullpercent_20Report.pdf
- 4 Winter, S. (2006). Thai transgenders in focus: Their beliefs about attitudes towards and origins of transgender. *International Journal of Transgenderism*, 9(2), 47–62.
- 5 McLeroy, K.R., Bibeau, D., Steckler, A. & Glanz K. (1988). An ecological perspective on health promotion programs. *Health Educ. Q*, 15(4), 351–377.
- 6 Reifsnider, E., Gallagher, M. & Forgione, B. (2005). Using ecological models in research on health disparities. *J Prof Nurs*, 21(4), 216–222.

รูปภาพ 1: แนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคม

การหารือกับชุมชนและการออกแบบงานวิจัย

หลังจากที่ได้รับการยืนยันให้เริ่มการศึกษาคั้งนี้ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการงานวิจัยแห่งชาติเพื่อจัดทำแผนการวิจัย ตลอดจนพิจารณาและรับรองเครื่องมือสำรวจในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อเริ่มกระบวนการออกแบบการสำรวจร่วมกันในเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 คณะกรรมการฯ ชุดนี้ได้รวมเอาคณะผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ธนาคารโลก และองค์กรภาคประชาสังคม เช่น สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย กลุ่มโรงน้ำชา มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน เป็นต้น รวมถึงสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย หน่วยงานให้คำปรึกษาเลิฟ แพรงกี้ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

คณะวิจัยจากหน่วยงานให้คำปรึกษาเลิฟ แพรงกี้ และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ได้ใช้เวลา 5 เดือน หลังจากนั้นพัฒนาเครื่องมือสำรวจ 2 ชุด (โดยให้ชุดหนึ่งใช้สำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและอีกชุดหนึ่งใช้สำหรับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ) และคู่มือสำหรับผู้ดำเนินรายการสนทนากลุ่ม รวมทั้งมีการปรึกษาหารือกับองค์กรในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ สถาบันการศึกษา เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจก่อนล่วงหน้าให้มีความครอบคลุม มีการปรับให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในภูมิภาค และแปลความออกมาได้อย่างถูกต้อง จากนั้นเครื่องมือสำรวจถูกส่งไปยังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียเพื่อรับรองก่อนที่จะเริ่มการเก็บข้อมูล (ดูลำดับเวลาแบบละเอียดในภาคผนวก ก.) โดยแบบสำรวจชุดสุดท้ายได้รวมเอาการวัดลักษณะพิเศษซึ่งแสดงรายละเอียดอยู่ในตาราง ก.3 ของภาคผนวก ก.

แบบสำรวจและการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลต่างๆ ถูกรวบรวมจากกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งหมด 3 แบบ

1. แบบสำรวจสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศออนไลน์ระดับชาติ เริ่มใช้เก็บข้อมูลในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2561 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่หรือการเรียนรู้และเข้าถึงด้วยการอ้างอิงต่อเนื่องปากต่อปาก และได้ติดต่อให้องค์กรกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมาช่วยหาคณะผู้เข้าร่วมตอบแบบสำรวจ ซึ่งผู้เข้าร่วมจะต้องระบุวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของตนเองตั้งแต่แรก แต่เนื่องจากวิธีสุ่มตัวอย่างและการสำรวจเป็นแบบออนไลน์ ผลที่ได้จากการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างนี้จึงไม่สามารถนำไปใช้กับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในวงกว้างทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างนี้มีจำนวนผู้เข้าร่วมทั้งหมด 1,349 คน (ดูตาราง ก.4 ภาคผนวก ก.)

2. แบบสำรวจสำหรับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศออนไลน์ระดับชาติ เริ่มใช้เก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาสาสมัครจากการจูงใจและโควตาในการหาผู้เข้าร่วมที่เป็นชายหญิงรักต่างเพศจากกลุ่มประชากรทั่วไปในประเทศไทย โดยใช้แบนเนอร์โฆษณาออนไลน์ในการสุ่มตัวอย่าง และดึงคนจากเว็บไซต์ที่มีชื่อเสียงเข้ามาร่วมทำแบบสำรวจบนโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ แม้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบนี้จะสามารถใช้ได้ในวงกว้างมากกว่าวิธีสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ แต่ก็ยังไม่สามารถนำมาใช้กับประชากรทั้งประเทศได้ กลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจมีทั้งหมด 861 คน (ดูตาราง ก.4 ภาคผนวก ก.)
3. สำหรับรูปแบบการสนทนากลุ่มในระดับชุมชน ได้มีการจัดการสนทนากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศขึ้นใน 3 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ (เชียงใหม่และพิษณุโลก) ภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร) และภาคใต้ (ปัตตานี) โดยจัดการสนทนากลุ่ม 4 ครั้ง ในแต่ละภูมิภาค จึงมีการสนทนากลุ่มทั้งหมดรวมเป็น 12 ครั้ง ในแต่ละกลุ่มมีผู้เข้าร่วม 7-8 คน ซึ่งเป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ ชายข้ามเพศและหญิงข้ามเพศ รายละเอียดผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและคำอธิบายการดำเนินรายการสนทนาสามารถอ้างอิงได้ในภาคผนวก ก.

หลังจากที่ปิดการสำรวจ ข้อมูลได้ถูกนำมาถ่วงน้ำหนัก โดยให้มีสัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 50 ต่อ 50 แม้ว่าการถ่วงน้ำหนักจะไม่ได้มีผลต่อคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ และได้มีการทดสอบแบบสำรวจเชิงสถิติ เพื่อประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ (ดูรายละเอียดการสนทนาในภาคผนวก ก.)

ภาพรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

มีผู้เข้าร่วมในการสำรวจนี้ทั้งหมด 2,210 คน โดย 1,349 คน ได้ทำแบบสำรวจสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และ 861 คน ทำแบบสำรวจสำหรับชายหญิงรักต่างเพศ รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างสามารถดูได้ในตาราง ก.4 ภาคผนวก ก.

กลุ่มย่อย

นอกจากวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายแล้ว ผู้เข้าร่วมการสำรวจระดับชาติครั้งนี้ยังมีความหลากหลายในด้านอื่นๆ ที่สำคัญ ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ สถานะความสัมพันธ์ และภูมิลำเนา (ดูข้อมูลลักษณะทางสังคมประชากรและภูมิหลังของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ จากตาราง ก.4) จากข้อมูลดิบ มีผู้ตอบแบบสำรวจเป็นเพศชายร้อยละ 43 และเพศหญิง ร้อยละ 57 ในกลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศ และถูกนำมาถ่วงน้ำหนักให้มีสัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 50 ต่อ 50

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศออกเป็นกลุ่มย่อย 9 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ (1) หญิงรักหญิง (Lesbian) (2) ชายรักชาย (Gay) (3) ชายรักสองเพศ (Bisexual Man) (4) หญิงรักสองเพศ (Bisexual Woman) (5) ชายข้ามเพศ (Trans Man) (6) หญิงข้ามเพศ (Trans Woman) (7) นีออนไบนารี (Non-Binary) (8) อินเตอร์เซ็กส์ (Intersex) และ (9) เพศอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการนับซ้ำและการปะปนกันของค่าสถิติ หญิงรักหญิง ชายรักชาย และคนรักสองเพศที่เป็นซิสเจนเดอร์ (Cisgender) จึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มหญิงรักหญิง ชายรักชาย และคนรักสองเพศ (Lesbian, Gay, Bisexual: LGB) ส่วนหญิงรักหญิง ชายรักชายและคนรักสองเพศที่ข้ามเพศแล้ว และนีออนไบนารีจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มคนข้ามเพศ และกลุ่มผู้ที่เป็นนีออนไบนารีโดยไม่ได้แบ่งกลุ่มย่อยลงไปตามวิถีทางเพศอีก จากผู้ตอบแบบสำรวจที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ 1,349 คน ร้อยละ 15.3 เป็นหญิงรักหญิง (ผู้หญิงที่ซิสเจนเดอร์และรู้สึกดึงดูดกับผู้หญิงด้วยกันหรือผู้ที่เรียกตนเองว่าเป็นเลสเบียน) ร้อยละ 18.7 เป็นชายรักชาย (ผู้ชายที่เป็นซิสเจนเดอร์และรู้สึกดึงดูดกับผู้ชายด้วยกันหรือผู้ที่เรียกตนเองว่าเป็นเกย์) ร้อยละ 8.3 เป็นบุคคลรักสองเพศ (ผู้ที่เป็นซิสเจนเดอร์และรู้สึกดึงดูดกับทั้งหญิงและชาย) ร้อยละ 1.9 เป็นชายรักสองเพศ และร้อยละ 6.4 เป็นหญิงรักสองเพศ ร้อยละ 32.6 เป็นคนข้ามเพศ โดยในกลุ่มนี้ ร้อยละ 14.4 เป็นชายข้ามเพศ (ผู้ที่ถูกกำหนดเป็นเพศหญิงโดยกำเนิด โดยร้อยละ 3.2 ของกลุ่มย่อยนี้ระบุว่า

ตัวเองเป็นผู้ชาย และร้อยละ 11.2 ระบุว่าตัวเองเป็นทอม)⁷ และอีกร้อยละ 18.2 เป็นหญิงข้ามเพศ (ผู้ที่ถูกกำหนดเป็นเพศชายโดยกำเนิด โดยร้อยละ 5.3 ของกลุ่มย่อยนี้ระบุว่าตัวเองเป็นผู้หญิง ร้อยละ 7.7 ระบุว่าตัวเองเป็นสาวประเภทสอง ร้อยละ 5.1 ระบุว่าตัวเองเป็นกะเทยและอีกร้อยละ 0.1 ระบุว่าตัวเองเป็นตุ๊ด) ร้อยละ 5.5 เป็นผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์⁸ นอกจากนี้ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยเหล่านี้แล้ว ผู้เข้าร่วมการสำรวจอีกเกือบร้อยละ 12.8 ระบุว่าตนเองเป็นนอนไบนารี (ไม่ได้เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง) และร้อยละ 6.9 จัดว่าตัวเองเป็นกลุ่มเพศอื่นๆ ซึ่งรวมถึงผู้ที่ป็นซิสเจนเดอร์ที่เป็นแพนเซ็กชัวร์ในอัตราร้อยละ 3.9 ผู้ที่ดึงดูดทอมเท่านั้นร้อยละ 1.5 ผู้ที่รู้สึกดึงดูดกับหญิงข้ามเพศเท่านั้นร้อยละ 0.2 ผู้ที่ไม่แน่ใจว่ารู้สึกดึงดูดกับเพศใดร้อยละ 1 และผู้ที่ไม่ดึงดูดเพศใดเลยร้อยละ 0.3

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมงานวิจัยนี้มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 57 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 28.6 ปี ผู้เข้าร่วมการสำรวจโดยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 25 ถึง 34 ปี คิดเป็นอัตราร้อยละ 50.5 ตามมาด้วยกลุ่มช่วงอายุ 18 ถึง 24 ปี ร้อยละ 31.9 กลุ่มช่วงอายุ 35 ถึง 44 ปี ร้อยละ 15.4 และกลุ่มที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.2 ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจโดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 56.7 ในขณะที่ร้อยละ 12.3 อาศัยอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 12.3 อาศัยอยู่ในภาคเหนือ ร้อยละ 11.7 อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 6.9 อาศัยอยู่ในภาคใต้ ไม่มีผู้ใดอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชนบท โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 80.2 และที่ระบุว่าไม่ได้นับถือศาสนาใดหรือนับถือศาสนาอื่นนอกเหนือจากศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 13.5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศ มีอายุเฉลี่ย 28.9 ปี จากช่วงอายุตั้งแต่ 18 ถึง 62 ปี โดยมีกลุ่มช่วงอายุ 18 ถึง 24 ปี มากที่สุดในอัตราร้อยละ 39.9 ขณะที่ร้อยละ 6.7 อายุมากกว่า 45 ปี จากการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาทำให้มีการกระจายตัวแทนกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศในภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย โดยร้อยละ 27.2 อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 20.5 อยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 18.9 อยู่ในภาคเหนือ ร้อยละ 19.9 อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ 13.5 อยู่ในภาคใต้ โดยร้อยละ 33.4 หรือ 1 ใน 3 ของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจออนไลน์อาศัยอยู่ในเขตชนบท

ในด้านสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 97.4 เป็นโสด และมีเพียงร้อยละ 1.9 ที่มีสถานภาพสมรสตามกฎหมาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศร้อยละ 20.4 ได้สมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 63.6 มีความสัมพันธ์แบบคู่สมรสเพียงคนเดียว ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศ มีถึงร้อยละ 78.8 โดยประมาณร้อยละ 3 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความสัมพันธ์กับบุคคลมากกว่า 1 คน ผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกร้อยละ 33.5 เป็นโสด ส่วนกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เป็นโสด คิดเป็นอัตราร้อยละ 18.3

กว่าร้อยละ 50 ของผู้เข้าร่วมการสำรวจทั้งสองกลุ่มให้ข้อมูลว่าผู้ปกครองของพวกเขาเป็นหัวหน้าครอบครัว โดยผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมร้อยละ 10.6 บอกว่าตนเองและคู่ครองมีส่วนร่วมเป็นผู้นำครอบครัว มากกว่าชายหญิงรักต่างเพศ ซึ่งคิดเป็นอัตราร้อยละ 5.4 ชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจร้อยละ 29 มีบุตร ขณะที่มีเพียงร้อยละ 1.7 ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีบุตร และประมาณร้อยละ 1 ของทั้งสองกลุ่มเป็นผู้พิการ

ในด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทางเพศมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 76.8 เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายหญิงรักต่างเพศเพียงร้อยละ 47.4 อัตราการว่างงานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจคิดเป็นร้อยละ 6.6 ต่ำกว่ากลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมซึ่งมีอัตราร้อยละ 10.6 กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 19.6 มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ซึ่งมากกว่ากลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่มีเพียงร้อยละ 15.3 กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศอีกร้อยละ 40.7 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีอัตราร้อยละ 29.9

7 ชายข้ามเพศถือเป็นประเด็นใหม่ในประเทศไทย ซึ่งไม่ใช่ทอมทุกคนที่จะระบุว่าตนเองเป็นชาย อย่างไรก็ตาม รายงานฉบับนี้พิจารณาว่าทอมเป็นชายข้ามเพศจากรูปลักษณะ (Masculine appearance) และการแสดงออกทางเพศที่เป็นชาย ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของชายข้ามเพศ

8 เนื่องจากอินเตอร์เซ็กส์ยังเป็นหัวข้อใหม่ในประเทศไทย จึงเป็นไปได้ว่าผู้ร่วมทำแบบสำรวจและตอบว่าตนเองเป็นอินเตอร์เซ็กส์ แต่อาจไม่ใช่อินเตอร์เซ็กส์จริงๆ ก็ได้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอินเตอร์เซ็กส์ที่มาจากการสำรวจนี้จึงอาจไม่ได้เป็นตัวแทนที่แท้จริงของกลุ่มประชากรอินเตอร์เซ็กส์ในประเทศไทยและควรนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ต่ออย่างระมัดระวัง

ขอบเขตของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์

ขอบเขตของงานวิจัยซึ่งถูกกำหนดโดยคณะกรรมการงานวิจัยแห่งชาติ ประกอบด้วย กลุ่มย่อยที่มีเพศภาวะและวิถีทางเพศที่หลากหลาย ผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีคุณลักษณะทางเพศที่หลากหลายถูกรวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ด้วย อย่างไรก็ตาม ช่องโหว่ที่มีก่อนหน้านี้ในงานวิจัยเกี่ยวกับผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ทำให้ต้องระมัดระวังเวลาแปลผลข้อค้นพบต่างๆ เรื่องอินเตอร์เซ็กส์ รวมถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย และทั่วโลกยังขาดการศึกษาโดยการทบทวนระดับเดียวกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทางเพศที่แปรผันจากการถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติ รวมทั้งสุขภาพและผลลัพธ์ต่างๆ

นอกจากนี้ คณะกรรมการงานวิจัยแห่งชาติมุ่งเน้นการใช้คำศัพท์ที่สามารถเข้าใจได้ในกลุ่มผู้ที่ไม่ใช่ผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้สามารถประเมินทัศนคติและความเชื่อของคนกลุ่มนี้ต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ในการสำรวจ คำว่า “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” และคำศัพท์อื่นๆ ในภาษาไทยที่ใช้ในแบบสำรวจ จึงเป็นคำศัพท์ที่กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจคุ้นเคยอยู่แล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับกรวิจัยในอดีตที่พยายามวัดทัศนคติและความเชื่อของสาธารณชนในเรื่องอินเตอร์เซ็กส์ แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากเครื่องมือสำรวจไม่ได้ถูกพัฒนาให้ใช้ได้จริงและประชากรโดยทั่วไปยังไม่คุ้นเคยกับคำศัพท์ต่างๆ ดังนั้น แบบสำรวจสำหรับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศในการศึกษารุ่นนี้จึงไม่มีคำถามเฉพาะเรื่องสถานะอินเตอร์เซ็กส์ แต่จะอ้างอิงถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยทั่วไปเพื่อความแม่นยำของการสำรวจ

ผู้ตอบแบบสำรวจสามารถเลือกเปิดเผยว่าตนเกิดมาพร้อมกับคุณลักษณะทางเพศที่แปรผันหรือไม่ โดยร้อยละ 5.5 ของผู้เข้าร่วมที่ทำแบบสำรวจสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศตอบว่า ใช่ ในข้อนี้ (ดูตาราง ก.4) ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงนัยสำคัญด้วยตัวเองและชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ (ดูข้อเสนอแนะ)

ผู้ตอบแบบสำรวจเหล่านี้ถูกรวมอยู่ในการวิเคราะห์ผลสำรวจและข้อมูล โดยจัดเป็นกลุ่มย่อยที่เรียกรวมกันว่า “อินเตอร์เซ็กส์” อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการแปลผลข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์และข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของชายหญิงรักต่างเพศต่อกลุ่มผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มีอยู่อย่างจำกัด ดังรายละเอียดที่ได้อธิบายไปในข้างต้น ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้ แบบสำรวจนี้จึงใช้คำศัพท์ LGBT ในภาษาอังกฤษแทนที่จะใช้ LGBTI ซึ่งรวมถึงคนที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ (Intersex) ด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มอินเตอร์เซ็กส์ที่เข้าร่วมการสำรวจในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความตระหนักรู้ในประเด็นเรื่องอินเตอร์เซ็กส์และคุณลักษณะทางเพศต่างๆ มากขึ้นและชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปในภายภาคหน้า

บริบททางวัฒนธรรมและ กฎหมายในประเทศไทย

ประวัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ในมุมมองเรื่องของเพศและวิถีทางเพศที่โดดเด่นมายาวนาน การอภิปรายประเด็นเรื่องผู้มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทยอาจจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หากขาดความเข้าใจถึงที่มาและบริบทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ แม้ว่าประเด็นนี้จะได้รับความสนใจไปทั่วโลกในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การพึ่งแนวคิดและสมมติฐานแบบสากลก็ไม่อาจช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ซึ่งอันที่จริงแล้ว ด้วยความที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถแสดงตัวตนได้ในเมืองไทย ประสบการณ์ของพวกเขาอาจมีส่วนช่วยเหลือผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศอื่นๆ ที่กำลังประสบปัญหาทางวัฒนธรรมอยู่

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ถือว่าไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานแบบรักต่างเพศมายาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 ซึ่งมีการเล่าขานถึงการรักร่วมเพศของชายและหญิงในราชสำนัก บันทึกเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศทั้งในกลุ่มผู้ชายและผู้หญิงพบได้จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังในวัดตั้งแต่ก่อนยุครัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 ถึงปัจจุบัน)⁹ แนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาวะและอัตลักษณ์ที่ยึดตามระบบชั่วคราวข้ามโดยแบ่งเพศออกเป็นแค่ชายและหญิงเพิ่งจะมาแพร่หลายในยุคล่าอาณานิคมจากประเทศตะวันตก ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 เมื่อประเทศไทยเริ่มปฏิรูปบ้านเมืองและวัฒนธรรมให้ทัดเทียมอารยประเทศเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าและให้รอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก¹⁰ ตัวอย่างของการปฏิรูปทางวัฒนธรรม เช่น การยกเลิกทรงผมเสี้ยว และชื่อที่ใช้ได้กับทั้งสองเพศ จนกระทั่งช่วงยุค ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483 ถึง 2492) มีการออกกฎหมายให้ชายและหญิงใช้ชื่อที่ได้รับรองแล้วว่าเหมาะสมกับเพศสภาวะของตนเอง และผู้หญิงถูกกำหนดให้ใส่กระโปรงและสวมหมวก ขณะที่ผู้ชายต้องใส่กางเกงและจบลารยยาก่อนออกไปทำงาน

ขณะเดียวกัน กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ขยายตัวและมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น และเริ่มเป็นที่สนใจในหมู่ชาวต่างชาติจากประเทศตะวันตกที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2¹¹ โดยตั้งแต่ยุค ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493 ถึง 2502) การขยายตัวของสื่อมวลชนได้ส่งผลให้มีข้อมูลเรื่องเพศสภาวะและความรู้สึกทางเพศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม พบว่าสื่อที่เติบโตขึ้นโดยเฉพาะสำนักข่าวกลับนำเสนอภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในเชิงลบ โดยการสร้างความอื้อฉาว และพาดหัวข่าวล้อเลียนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ปรากฏตัวในที่สาธารณะ มีให้เห็นอยู่ทั่วไปตามสื่อในยุค ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503 ถึง 2512)¹²

9 Hauser, S. (2000). Transsexuality in Northern Thailand – historical notes. Sjon Hauser de Thailandspecialist RSS. Available at: <http://www.sjonhauser.nl/transsexuality-in-northern-thailand-historical-notes.html>

10 Jiackson, P.A. (2003). Performative genders, perverse desires: A bio-history of Thailand's same sex and transgender cultures. *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*, 9. Available at: http://intersections.anu.edu.au/issue9_ contents.html

11 History of Thai LGBTs (2009). Origins of Homosexuality in Thailand. 8 Sept 2009. Available at: <http://www.dek-d.com/board/ view/1410188>

12 Jackson, P.A. (2011). Queer Bangkok after the millennium: Beyond twentieth-century paradigms. In P.A. Jackson (ed.), *Queer Bangkok: 21st century markets, media, and rights*, 8–9. Hong Kong: Hong Kong University Press.

ช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 เมื่อมีการเปิดเสรีเรื่องบรรทัดฐานทางเพศในชาติตะวันตก ประเทศไทยมีชื่อเสียงในระดับโลกเรื่องการเปิดรับความหลากหลาย แม้ว่าฝ่ายอนุรักษ์นิยมในสังคมไทยจะยังคงต่อต้านกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ศาสตราจารย์ ดักลาส แซนเดอร์ส นักวิชาการที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งได้อธิบายว่า “ประเทศไทยทนรับเรื่องความหลากหลายทางเพศได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่เหมือนประเทศใดในเอเชีย”¹³ และเขายังกล่าวว่าการทนรับนั้นปรากฏอยู่ร่วมกับการไม่ให้การยอมรับในครอบครัวไทย การถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม ความไม่เสมอภาคทางกฎหมาย ตลอดจนการใช้ความรุนแรงกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่หน่วยงานภาครัฐของไทยกลับไม่ให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านั้น นอกจากนี้ เขายังได้สรุปสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยวิจารณ์ว่า ความพยายามในการปฏิรูปเรื่องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทยถูกจำกัดและหยุดยั้งมาเป็นเวลานานแล้ว โดยบรรทัดฐานแบบไทยยังคงดำเนินต่อไป เช่น ให้มีสถานที่ของเกย์โดยเฉพาะได้ แต่จะไม่เข้าไปยุ่ง รวมทั้งไม่ให้มีการต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างอบอุ่น ยังมีการจำกัดไม่ให้มีการปฏิรูปกฎหมายด้านนี้อยู่¹⁴

“การทนรับ” แบบไทยๆ และความกดดันให้ปิดบังตัวตนที่แท้จริง

แนวคิดเกี่ยวกับ “การทนรับ” ในบริบทของไทยมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องกาลเทศะและความเหมาะสมของสถานการณ์ กลไกการทนรับจากสังคมทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทยต้องดิ้นรนต่อสู้ให้ได้ใช้ชีวิตอย่างเปิดเผยและเป็นตัวของตัวเอง ในด้านหนึ่ง ประเทศไทยมีชื่อเสียงเรื่องการเปิดให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศแสดงออกถึงตัวตนในสังคมได้ อีกด้านหนึ่ง ผู้มีความหลากหลายทางเพศในเมืองไทยยังคงต้องเผชิญกับข้อจำกัดอันโหดร้ายในสถานที่ทำงาน สถาบันการศึกษา และครอบครัว โดยพวกเขาถูกสอนให้ปิดบังตัวตนที่แท้จริงและต้องสร้างทำเป็นว่าตนไม่ได้เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมเหล่านั้น หรือต้องกลบเกลื่อนด้วยวิธีต่างๆ เพื่อไม่ให้ผู้อื่นรับรู้ตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา

ผู้มีความหลากหลายทางเพศหลายคนในเมืองไทยได้รับข้อเสนอและการต่อรองจากครอบครัว นายจ้าง และครูอาจารย์ให้ปิดบังตัวตนที่แท้จริงเพื่อแลกกับบทบาท งาน และการศึกษา หลายคนต้องดำเนินชีวิต 2 บทบาทควบคู่กันไป หลายคนไม่เคยได้มีความสัมพันธ์กับใครอย่างลึกซึ้ง หลายคนต้องถอนตัวจากเครือข่ายสนับสนุนทางสังคม และอีกหลายคนมีชีวิตอยู่ในร่างกายที่ไม่ใช่ตัวตนของพวกเขา นักวิชาการด้านวัฒนธรรมไทยที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งเคยอธิบายว่าประเทศไทยนั้น “ทนรับ” แต่ไม่เคย “ยอมรับ” ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้จริง¹⁵

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมา การเปิดเผยตัวของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมีเพิ่มมากขึ้นในสังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด โดยสังเกตได้จากจำนวนสถานที่สำหรับประชากรชาวเกย์ในกรุงเทพมหานคร สื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอหัวข้อความหลากหลายทางเพศ ภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ที่โด่งดังหลายเรื่องมีตัวละครและผู้รับบทนำที่เป็นเกย์หรือคนข้ามเพศมากขึ้น การที่ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางที่มีชื่อเสียงทางด้านการ์เมนต์แฟชั่นเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ จำนวนนักวิชาการและนักวิจัยในประเด็นความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งการก่อตั้งชุมชนและเครือข่ายสังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำปรากฏการณ์ดังกล่าวมาเป็นจุดขายและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผ่านการรณรงค์การท่องเที่ยวบนหน้าเว็บไซต์ที่ใช้สโลแกนว่า “Go Thai. Be Free.”¹⁶

ถึงกระนั้นก็ตาม งานวิจัยล่าสุดชี้ให้เห็นถึงความเกลียดชังและอคติที่ยังคงมีอยู่ รวมทั้งการเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบ การแสดงตัวตนของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมักพบเห็นได้ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบทของประเทศไทย การสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องความรู้สึกลงทางเพศในสังคมยังคงเป็นเรื่องต้องห้าม

13 Sanders, D. (Forthcoming). Thailand: Sex and Gender Diversity. In Chachavalpongun, P. Routledge Handbook of Contemporary Thailand.

14 Ibid.

15 Jackson, P.A. (1999). Tolerant but unaccepting: The myth of a Thai 'gay paradise.' In P.A. Jackson & N.M. Cook (eds.), *Genders and sexualities in modern Thailand*, 226–242. Chiang Mai, Thailand: Silksworm Books.

16 Tourism Authority of Thailand (2018). *Gay life in Thailand*. Available at: <http://gothaibefree.com/LGBT-thailand/>

และการศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับเพศสภาวะในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยยังมีอยู่จำกัด¹⁷ ในสื่อร่วมสมัยของไทย ผู้มีความหลากหลายทางเพศมักถูกล้อเลียนว่าเป็นตัวตลกที่มีความหมกมุ่นเรื่องเพศและความงาม และยังถูกตีตราว่าเป็นตัวแพร่เชื้อ HIV หรือก่อคดีอาชญากรรมต่างๆ^{18 19}

ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ไม่ปฏิบัติตามครรลองของสังคมที่ต้องการให้ปิดบังตัวตนที่แท้จริงต้องเผชิญหน้ากับความเกลียดชังในชีวิตประจำวัน²⁰ ชายรักชายที่มีบุคลิกอ่อนแอ มักถูกประณามด้วยคำพูดล้อเลียนต่างๆ นานา เช่น “สาวแตก” “กะเทยร้องซี้ด” “กรี๊ดใส่ผู้ชาย” หรือ “เกิดมาเพื่อมาชะนี” ในขณะที่กลุ่มหญิงรักหญิงซึ่งมีพฤติกรรมแบบผู้ชาย ไม่ค่อยถูกตัดสินหรือว่ากล่าวอย่างรุนแรงจากสื่อ แม้จะมีคำเฉพาะที่ใช้เรียกทอมหรือหญิงที่มีความเป็นชายอย่างเช่น “สาวหล่อ” ประเด็นเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ก็ส่งผลให้การแสดงออกถึงความเป็นหญิงในกลุ่มชายรักชายกลายเป็นเรื่องน่าอับอายและอาจถูกสังคมประณามได้

ปัจจัยทางด้านประชากรและด้านสังคมและเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ รายได้ เพศกำเนิดและศาสนา ล้วนส่งผลต่อระดับการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย²¹ ชาวไทยเชื้อสายจีนให้การยอมรับกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศน้อยกว่า เมื่อเทียบกับชาวไทยที่มีเชื้อสายอื่น^{22 23} ครอบครัวที่มีรายได้ปานกลางจนถึงรายได้สูงให้ความสำคัญกับการ “รักษาหน้า” และปกป้องชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้น้อย ในขณะเดียวกัน ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มาจากครอบครัวฐานะร่ำรวย อาจมีทางเลือกมากกว่าเนื่องจากมีสถานะทางการเงินที่ดีกว่า การคบเพศเดียวกันระหว่างหญิงกับหญิงมักถูกมองว่าเป็นแค่เพื่อนกัน ดังนั้นเลสเบี้ยน ทอม และดี๊ดี้ จึงเผชิญกับการเลือกปฏิบัติน้อยกว่าชายที่คบกับชาย แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวกลับถูกมองว่าไม่ใช่เรื่องจริงจัง และผู้หญิงที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศมักถูกกดดันให้แต่งงานมีครอบครัวกับผู้ชายหรืออยู่กับครอบครัวเพื่อดูแลพ่อแม่ ในเชิงศาสนา ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธเชื่อกันว่าผู้ที่เกิดมาเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นผลจากเวรกรรมในภพชาติที่แล้ว หญิงข้ามเพศจึงไม่สามารถบวชเป็นพระได้ ในขณะที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์และอิสลามก็ต้องเผชิญกับปัญหาเฉพาะในชุมชนของพวกเขาเช่นเดียวกัน

เมื่อปี พ.ศ. 2561 สถาบันวิลเลียมแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียในเมืองลอสแอนเจลิส ได้จัดทำรายงานเรื่องการให้การยอมรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศทางสังคมใน 141 ประเทศ โดยประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 73 ของโลก และอันดับที่ 9 ในภูมิภาคเอเชีย รองจากฮ่องกง ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน และเวียดนาม²⁴ จากการติดตามบันทึกข้อมูลของหน่วยสำรวจหลายหน่วยติดต่อกันเป็นเวลาหลายปีใน World Values Survey พบว่าประเทศไทยติด 1 ใน 11 ประเทศที่ให้การยอมรับคนรักเพศเดียวกันลดลง²⁵

17 Thaweessit, S. & Boonmongkon, P. (2011). Pushing the boundaries: The challenge of sexuality education in Thailand. In S. Thanenthiran, Reclaiming & redefining rights. Thematic studies series 1: Sexuality & Rights in Asia, 44–53. Kuala Lumpur, Malaysia: Asian-Pacific Resource & Research Center for Women (ARROW).

18 Burapha University & UNDP (2017). A tool for change: Working with the media on issues relating to sexual orientation, gender identity, expression and sex characteristics in Thailand. Available at: http://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/library/democratic_governance/hiv_aids/a-tool-for-change--working-with-the-media-on-issues-relating-to-.html

19 Ojanen, T.T. (2014). The Thai Delphi Panel: Impact of structural factors on gender and sexuality in Thailand in 1980–2010. In P. Boonmongkon & T.T. Ojanen (Eds), Mobile sexualities: Transformations of gender and sexuality in South-east Asia, 51–166. Nakhon Pathom: The Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality, and Health.

20 Suriyasarn, B. (2014). Gender identity and sexual orientation in Thailand. Bangkok, Thailand: International Labour Organization.

21 Ojanen, T.T., Ratanashevorn, R. & Boonkerd, S. (2016). Gaps in responses to LGBT issues in Thailand: Mental health research, services, and policies. The British Psychological Society Psychology of Sexualities Review, 7(1), 41–59.

22 Jackson, P.A. (2014). Cultural pluralism and sex/gender diversity in Thailand: Introduction. In N. Duangwiset & P.A. Jackson (eds). Cultural pluralism and sex/gender diversity in Thailand, 14–27. Bangkok, Thailand: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.

23 Sinnott, M. (2004). Toms and dees: Transgender identity and female same-sex relationships in Thailand. Honolulu, HI: University of Hawaii Press.

24 Flores, A.R. & Park, A. (2018). Polarized progress: Social acceptance of LGBT people in 141 countries, 1981 to 2014. Available at: <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Polarized-Progress-April-2018.pdf>

25 McGee, R.W. (2016). Has homosexuality become more accepted over time? A longitudinal study of 98 countries. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2799843

คำศัพท์และภาษาที่ใช้

คณะผู้วิจัยในการสำรวจครั้งนี้เลือกใช้คำว่า “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” (LGBT) เป็นหลัก ในการอ้างอิงถึงกลุ่มประชากรที่เข้าร่วมในการสำรวจ ดังที่ได้อธิบายไปในข้างต้น ผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ไม่ถูกรวมอยู่ในคำดังกล่าว เนื่องจากผลลัพธ์จากการวิจัยไม่สามารถอธิบายถึงคนกลุ่มนี้ ผู้เข้าร่วมการสำรวจถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ภายใต้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยพิจารณาจากเพศกำเนิด อัตลักษณ์ทางเพศและวิถีทางเพศ กลุ่มย่อยเหล่านี้ประกอบด้วย หญิงรักหญิง ชายรักชาย ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ ชายข้ามเพศ หญิงข้ามเพศ นีออนไบนารี อินเตอร์เซ็กส์ และเพศอื่นๆ อนึ่ง คำศัพท์ที่ใช้กำหนดกลุ่มย่อยเหล่านี้อาจไม่ตรงกับคำศัพท์ที่ผู้เข้าร่วมการสำรวจแต่ละคนใช้อธิบายตนเองหรือเพื่อนในกลุ่ม คำว่า “ผู้มีความหลากหลายทางเพศ” เป็นคำศัพท์ที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในการใช้อ้างอิงโดยรวมถึงกลุ่มบุคคลที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (SOGI) ที่ถือว่าไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สังคมให้การยอมรับ การใช้คำศัพท์เหล่านี้ เพื่อเป็นกรอบในการวิจัย ช่วยให้สามารถนำผลจากการสำรวจไปประยุกต์ใช้กับวัฒนธรรมอื่นๆ ได้

ภาษาไทยใช้คำว่า “เพศ” ในการอ้างอิงและอธิบายถึงเพศโดยกำเนิด (Biological Sex) และเพศสภาวะ (Gender) รวมกัน และคิดคำศัพท์ใหม่ ได้แก่ “เพศสภาพ เพศสภาวะและสถานะเพศ” มาแปลคำว่า Gender ในภาษาอังกฤษ คำศัพท์เหล่านี้ไม่ค่อยได้ใช้กันในหมู่มนุษย์ทั่วไป แต่ถูกใช้ในแวดวงวิชาการเป็นหลัก ส่วนคำศัพท์ในภาษาไทยที่ถูกนำมาใช้แบ่งกลุ่มย่อยของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ คำว่า “กะเทย” ที่เริ่มใช้มาตั้งแต่ช่วงยุค ค.ศ. 1950 (พ.ศ. 2493 ถึง 2502) เพื่ออ้างอิงถึงหญิงข้ามเพศ คำว่า “เกย์” ที่ใช้ตั้งแต่ยุค ค.ศ. 1960 (พ.ศ. 2503 ถึง 2512) เพื่ออ้างอิงถึงชายที่มีความเป็นชายแต่ชอบคนเพศเดียวกัน และคำว่า “ทอม” “ดี้” ถูกใช้ตั้งแต่ยุค ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) ตอนปลาย เพื่ออ้างอิงถึงหญิงรักหญิง

ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยได้คิดค้นและพัฒนาคำศัพท์ต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของพวกเขาให้ตรงกับที่เป็นในเชิงบวก²⁶ ตัวอย่างเช่น หญิงข้ามเพศบางคนรู้สึกว่าเป็น “กะเทย” เป็นคำที่เสียมเสียและไม่ควรนำมาใช้อ้างอิงถึงผู้ที่กำลังปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์จากชายมาเป็นหญิงในช่วงสุดท้าย แต่อยากให้ใช้คำว่า “สาวประเภทสอง” หรือ “ผู้หญิงข้ามเพศ” ที่ฟังดูสุภาพกว่า ในขณะที่หญิงข้ามเพศบางคนก็นิยมใช้คำว่ากะเทย เพื่อแสดงเอกลักษณ์เฉพาะว่าอยู่ระหว่างกลางอัตลักษณ์ทางเพศ ส่วนหญิงข้ามเพศที่ผ่านการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสภาวะแล้วต้องการให้เรียกพวกเขาว่าเป็นผู้หญิง²⁷ ในการศึกษาเรื่องการเมืองมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยธนาคารโลก เมื่อปี พ.ศ. 2561 มีตัวเลือกเพศสภาวะในการเลือกถึง 12 ประเภท (ไม่รวมตัวเลือกของชายหญิงรักต่างเพศและอื่นๆ) ได้แก่ (1) กะเทย (2) สาวประเภทสอง (3) ผู้หญิงข้ามเพศ (4) เกย์ (5) ชายรักชาย (6) ทอม (7) ผู้ชายข้ามเพศ (8) ดี (9) เลส (10) หญิงรักหญิง (11) ไบหรือรักสองเพศ และ (12) อินเตอร์เซ็กส์

ทั่วโลก ผู้มีความหลากหลายทางเพศบางคนเรียกตัวเองว่า “เควีย์ร์” (Queer) เพราะรู้สึกว่าคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้แคบเกินไปและไม่ตรงกับสิ่งที่พวกเขาเป็น²⁸ ในภาษาไทยยังไม่มีการใช้คำศัพท์ที่ใช้แปลคำว่า Queer โดยตรง และคำนี้ยังไม่ถูกใช้อย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างไรก็ตาม การสำรวจในครั้งนี้พบว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศบางส่วนไม่อธิบายตัวตนของพวกเขาตามคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ คำว่า “ไม่ใช่ผู้หญิง หรือผู้ชาย” หรือ “นีออนไบนารี” จึงถูกคิดขึ้นมาเพิ่มสำหรับบุคคลเหล่านี้ ในขณะที่คำว่า “เพศที่สาม” เป็นคำกว้างๆ ซึ่งหมายถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ ถูกใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทย แต่รายงานฉบับนี้ไม่ใช้คำนี้ เนื่องจากผู้มีความหลากหลายทางเพศชาวไทยหลายท่านไม่ชอบคำศัพท์ดังกล่าว เพราะมีนัยของลำดับชั้นทางเพศสภาวะ โดยสะท้อนว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นตามหลังผู้ชายและผู้หญิง²⁹

26 Winter, S. (2011). Transpeople (Khon kham-phet) in Thailand: Transprejudice, exclusion and the presumption of mental illness. In P.A. Jackson (ed.), *Queer Bangkok: 21st century markets, media and rights*, 251–267. Hong Kong: Hong Kong University Press.

27 Chonwilai, S. (2012). Kathoey (กะเทย) Male-to-female transgenders or transsexuals. In Boonmongkon, P. & Jackson, P.A. (eds.), *Thai sex talk: The language of sex and sexuality in Thailand*, 109–117. Chiang Mai, Thailand: Mekong Press.

28 GLAAD. (2018). Glossary of Terms – Lesbian/Gay/Bisexual/Queer. Available at: <https://www.glaad.org/reference/LGBTq>

29 Suriyasam, B. (2014). Gender identity and sexual orientation in Thailand: Promoting Rights, Diversity and Equality in the World of Work (PRIDE) Project. Available at: http://www.ilo.org/asia/publications/WCMS_356950/lang-en/index.htm

บริบททางกฎหมาย

แม้ว่ารัฐธรรมนูญของประเทศไทยและกฎหมายสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นที่ยอมรับหลายฉบับจะมีข้อห้ามเรื่องการเลือกปฏิบัติ ก็ยังไม่มีกฎหมายฉบับใดที่อ้างอิงถึงเรื่องวิถีทางเพศโดยเฉพาะ ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อปกป้องบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมอันเนื่องมาจากเพศสภาพของตน³⁰ อย่างไรก็ตาม การนำกฎหมายมาบังคับใช้ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและการประยุกต์ใช้กฎหมายเพื่อสิทธิของบุคคลข้ามเพศ ยังไม่มีปรากฏให้เห็น โดยยังมีการถกเถียงกันในเรื่องความครอบคลุมของวิถีทางเพศต่างๆ ในกฎหมาย และมีข้อกฎหมายที่อนุญาตให้มีการเลือกปฏิบัติได้หากเป็นไปได้เพื่อจัดสวัสดิการและรักษาความสงบเรียบร้อย มีความสอดคล้องกับหลักการทางศาสนาต่างๆ หรือเพื่อความมั่นคงของชาติ³¹ ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่อนุญาตให้บุคคลข้ามเพศเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อและเพศหรือเพศสภาพในเอกสารราชการ

มาตรฐานแรงงานไทยมีข้อกำหนดที่ห้ามการเลือกปฏิบัติ แต่ไม่อาจตีความว่ารวมถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดเรื่องการแสดงออกทางเพศ เช่น เลือเสื้อผ้าและการแต่งกายตามระเบียบเครื่องแบบข้าราชการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับการผลักดันให้รับเรื่องและสอบสวนคำร้องเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน แม้ กสม. สามารถให้คำแนะนำในเชิงนโยบายได้ แต่ก็ไม่มีอำนาจที่จะออกคำสั่งหรือมาตรการเยียวยาใดๆ เช่น การให้กลับเข้ารับตำแหน่งงาน การใช้กฎหมายบังคับสัญญาระหว่างผู้เช่าและผู้ให้เช่า หรือการได้รับค่าชดเชยจากการถูกเลือกปฏิบัติ

กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยังคงถูกปฏิเสธการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสมรส เช่น การตัดสินใจแทนคู่สมรสเรื่องการรักษาพยาบาล การรับสิทธิประโยชน์ของคู่สมรสจากการจ้างงานและนโยบายสวัสดิการสังคม การกู้ยืมร่วมกัน การรับมรดกและจัดการทรัพย์สิน การรับบุตรบุญธรรมหรือการเลี้ยงดูบุตร ประเทศไทยมีกฎหมายให้ผู้ที่มิเพศชายโดยกำเนิดจะต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร แต่หญิงข้ามเพศ ซึ่งรวมถึงผู้ที่มิเพศชาย ณ แรกเกิด แต่ได้ผ่านการผ่าตัดปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับเพศสภาพแล้ว หรือผ่านการผ่าตัดใดๆ ที่ทำให้ดูมีคุณสมบัติเป็นผู้หญิงมากขึ้น จะถูกปลดจากการเกณฑ์ทหาร ด้วยเหตุผลว่า “มีความผิดปกติทางจิตถาวร” แต่หลังจากการคัดค้านในชั้นศาลเมื่อปี พ.ศ. 2549 ที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้เกิดระเบียบใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งเปลี่ยนคำอธิบายสาเหตุในการปลดมาเป็น “เพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด”³² นอกจากนี้ ยังไม่มีระเบียบและนโยบายการแต่งกายที่กำหนดชัดเจนสำหรับหญิงข้ามเพศในสถาบันการศึกษา และไม่มียุทธศาสตร์ต่อต้านการคุกคามในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเพื่อปกป้องดูแลสวัสดิภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

30 Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security (2016). Gender Equality Act B.E. 2558 (Public Edition), 27. Bangkok: Department of Women's Affairs and Family Development.

31 Gender Equality Act, B.E. 2558 (2015), Article 17.

32 สามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ UNDP & MSDHS (2018). Legal Gender Recognition in Thailand: A Legal and Policy Review, 47–50. Available at: <http://www.th.undp.org/content/dam/thailand/docs/legal-gender-recognition-in-thailand-2018.pdf>

ข้อค้นพบหลัก

ทัศนคติทั่วไปต่อกลุ่มผู้มีความ
หลากหลายทางเพศ
สุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพ
ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ
ครอบครัวและเพื่อน
สถาบันการศึกษา
สถานที่ทำงาน
ชุมชนและสื่อ

ทัศนคติทั่วไป

ต่อกลุ่ม

ผู้มีความหลากหลาย

ทางเพศ

—

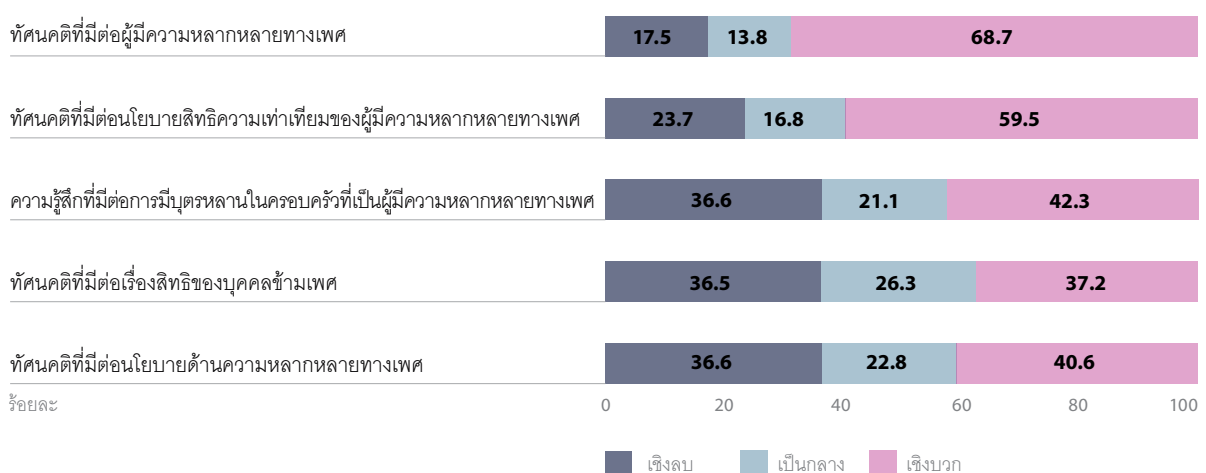
ทัศนคติทั่วไปต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

การตีตราเป็นทัศนคติหรือความเชื่อในเชิงลบที่มีต่อบุคคลหรือกลุ่ม³³ โดยมักแสดงออกมาในลักษณะของแนวคิดแบบเหมารวมหรือการตีตราตัวเองแบบผิดๆ การสำรวจครั้งนี้ได้ศึกษาถึงความเชื่อที่ว่า บุคคลหนึ่งจะไม่สามารถทำงาน ศึกษาเล่าเรียน หรือทำหน้าที่สมาชิกในครอบครัวและสมาชิกในชุมชนให้ได้ดีได้ เป็นเพียงเพราะบุคคลนั้นเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ เมื่อนายจ้าง ครูอาจารย์และบุคลากรทางการแพทย์มีความคิดความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจนเกิดเป็นการตีตรา ย่อมส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการสมัครงาน การศึกษาและการเข้าถึงบริการสุขภาพ

การสำรวจครั้งนี้ได้เผยให้เห็นว่าแม้กลุ่มประชากรโดยทั่วไปจะมีทัศนคติที่ดีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่การยอมรับและสนับสนุนกลับลดลงเมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นบุคคลจากสถานที่ทำงาน นักเรียน นักศึกษา สมาชิกในครอบครัว หรือคนรู้จักใกล้ชิด ซึ่งอาจสะท้อนถึงการทนรับแบบไทย โดยเฉพาะที่ให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ไม่รวมถึงคุณลักษณะหรือการแสดงออกทางเพศต่างๆ ของพวกเขา โดยในบริบททางวัฒนธรรมดังกล่าว การยอมรับและสนับสนุนบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นมีมากกว่ากฎหมายหรือนโยบายเรื่องความหลากหลายทางเพศ แม้ว่าร้อยละ 69 ของชายหญิงรักต่างเพศจะมีทัศนคติที่ดีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ สัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจที่ให้การสนับสนุนนโยบายสิทธิความเท่าเทียมกลับมีเพียงร้อยละ 40 หรือต่ำกว่า ซึ่งเท่ากับว่ามีผู้ตอบแบบสำรวจประมาณร้อยละ 30 ที่มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับนโยบายการมีส่วนร่วมหรือสิทธิความเท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (ดูรูปภาพ 2)

เสียงส่วนใหญ่ที่ให้การสนับสนุนหรือต่อต้านในเรื่องต่างๆ มีความแตกต่างกันไป และผู้ตอบแบบสำรวจโดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีความคิดเห็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับนโยบายระดับสูงที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ข้อค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการสนับสนุนต่อประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

รูปภาพ 2: ทัศนคติของสังคมในการยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 ประการ

33 Herek, G.M. (2007). Confronting sexual stigma and prejudice: Theory and practice. Journal of Social Issues, 63(4), 905-925

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต้องการโอกาส ในการทำงาน ที่เท่าเทียม

“ฉันอยากให้มีการเปิดรับเข้าทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ อย่างเท่าเทียม เช่น พนักงานต้อนรับของสายการบิน ข้าราชการ และครู”

— นักศึกษาหญิงข้ามเพศ

“ตอนนี้ฉันต้องตัดสินใจลาออกไปจากชีวิต เพราะเขาไม่ยอมรับพวกเรา เขาไม่ยอมให้ใส่ชุดของผู้หญิงไปทำงาน รูปร่างและลักษณะภายนอกของพวกเรา เป็นแบบนี้ มันก็แปลกที่เราต้องมาใส่เครื่องแบบของผู้ชาย”

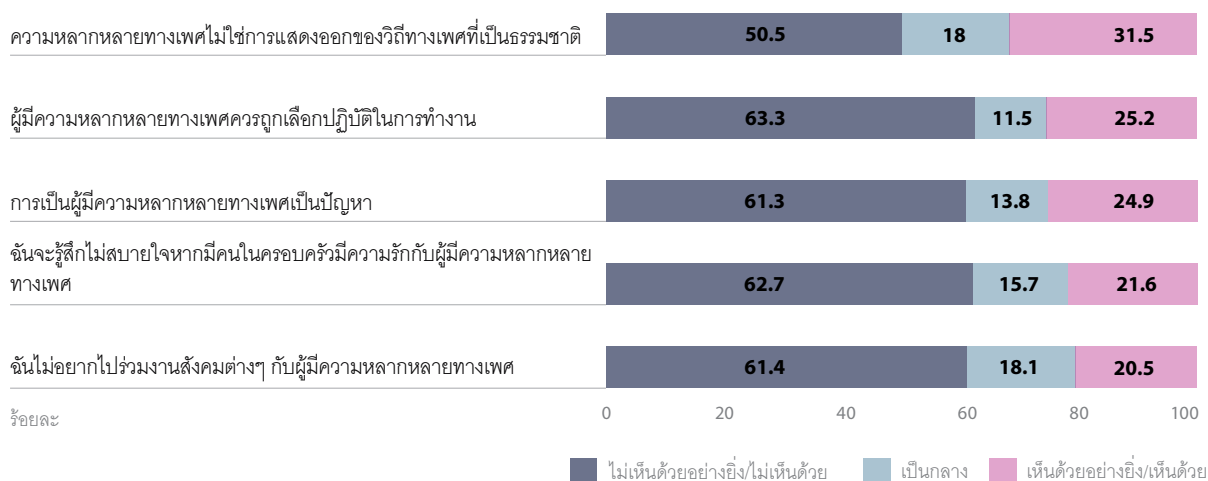
— นักศึกษาหญิงข้ามเพศ

ทัศนคติและความเชื่อของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ

ทัศนคติของชายหญิงรักต่างเพศที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ

กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการตีตรา รูปภาพ 3 แสดงทัศนคติเชิงลบที่ปรากฏอยู่มากที่สุด 5 อันดับแรก ขณะที่ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบแบบนี้ ก็มีผู้ตอบแบบสำรวจร้อยละ 40 ถึง ร้อยละ 50 ที่ไม่ได้ไม่เห็นด้วยกับทัศนคติเหล่านี้

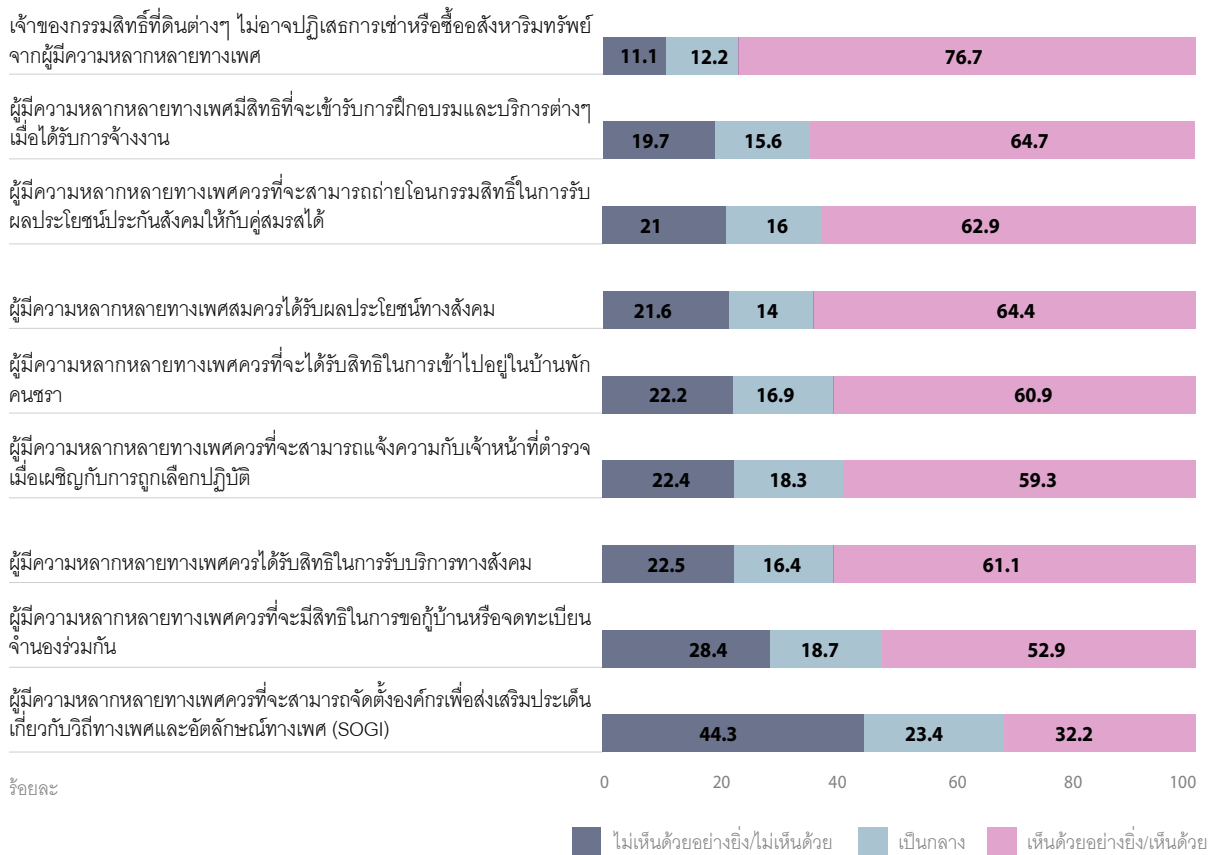
รูปภาพ 3: ทัศนคติโดยทั่วไปเชิงลบที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ 5 อันดับแรก

ทัศนคติต่อเรื่องสิทธิความเท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจส่วนใหญ่สนับสนุนสิทธิความเท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่ก็มีข้อยกเว้นที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิในการจัดตั้งองค์กรเพื่อส่งเสริมความตระหนักในปัญหาที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ข้อค้นพบนี้สะท้อนถึงมุมมองเชิงอนุรักษ์นิยมของวัฒนธรรมไทย

รูปภาพ 4: ทศนคติต่อเรื่องสิทธิที่เท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ผลการสำรวจในครั้งนี้สอดคล้องกับผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรโดยทั่วไปในประเทศไทยเห็นด้วยกับนโยบายที่เอื้อต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ตัวอย่างเช่น ผลสำรวจจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือโพลนิด้า พบว่าประชาชนให้การสนับสนุนเรื่องการสมรสของคนเพศเดียวกันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 53 ในปี พ.ศ. 2556 เป็นร้อยละ 59 ในปี พ.ศ. 2558³⁴

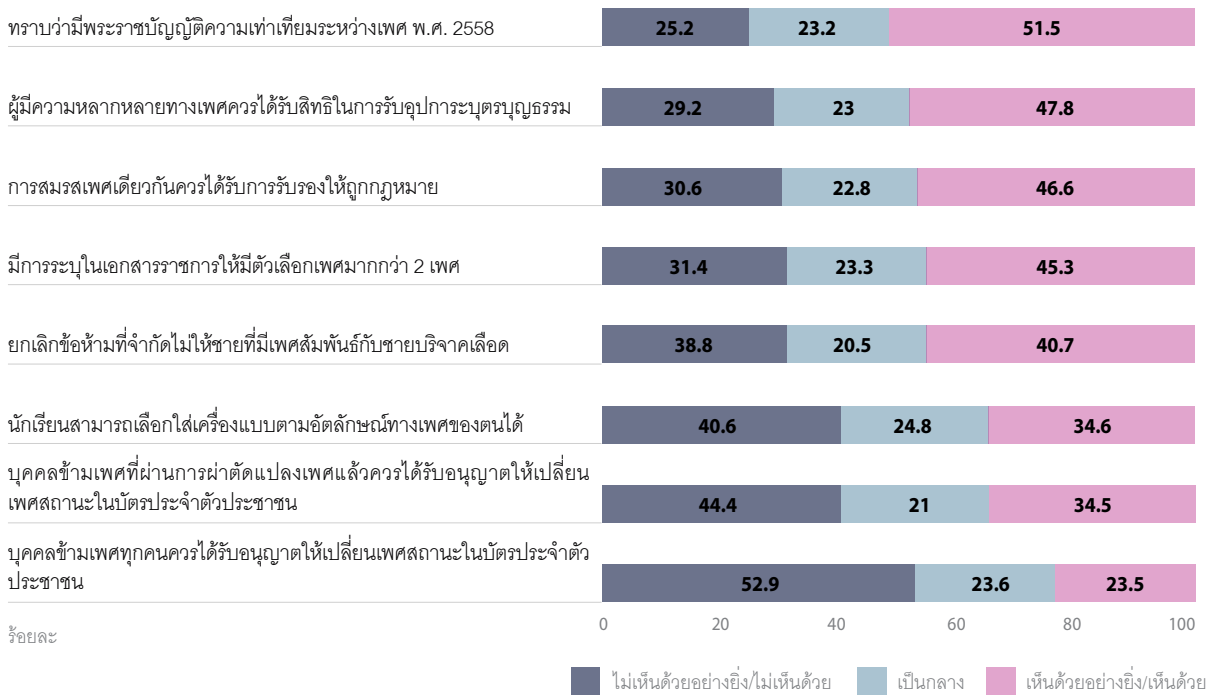
ทัศนคติต่อนโยบายที่ได้รับความสนใจในระดับสูง

กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจไม่ค่อยให้การสนับสนุนนโยบายที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน คณะวิจัยได้นำเอาประเด็นต่างๆ ที่ได้รับความสนใจจากสื่อเข้ามารวมในการสำรวจด้วย ซึ่งประเด็นเหล่านี้ก็กลับได้รับการสนับสนุนน้อยกว่านโยบายสิทธิความเท่าเทียมโดยรวม ระดับการสนับสนุนที่แตกต่างกันนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงการต่อต้านผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเด็นต่างๆ ของสื่อหรืออาจสะท้อนถึงความไม่พอใจของผู้ตอบแบบสำรวจต่อการสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่องวิถีทางเพศและเพศสภาวะต่างๆ กับสาธารณชน

กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจส่วนใหญ่ทราบว่า มีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ แต่กลับคัดค้านความเท่าเทียมทางเพศสภาวะ แม้จะมีชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจมากกว่าครึ่งทราบเกี่ยวกับกฎหมายฉบับนี้ แต่ก็มีเพียงร้อยละ 23.5 ที่สนับสนุนนโยบายให้คนข้ามเพศเปลี่ยนเพศหรือคำนำหน้าชื่อในบัตรประจำตัวประชาชนให้ตรงกับเพศสภาวะ โดยที่การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศได้รับการสนับสนุนน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นการสมรสอย่างเท่าเทียมและการให้สิทธิในการเลี้ยงดูบุตร

34 Poll (2015). What do Thai society think of the Third Gender? Available at: http://nidapoll.nida.ac.th/file_upload/poll/document/20160608033752.pdf

รูปภาพ 5: การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ต้องการความเท่าเทียม ในการมีครอบครัว

“ฉันอยากแต่งงานมีครอบครัวเหมือนคนอื่น ๆ ฉันอยากรู้ว่ามันรู้สึกอย่างไร แต่ก็ไม่แน่ใจเท่าไรว่าชีวิตแต่งงานจะไปรอดหรือไม่ แล้วฉันก็อยากมีใครสักคนที่พึ่งพาได้ในชีวิตหลังเกษียณอายุ ก็เลยจะอุปการะเด็กสักคน”

— นักศึกษาเกย์ในภาคเหนือ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่ให้การสนับสนุน

ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ สถานะความเป็นผู้ปกครอง ครอบครัว และเครือข่ายสังคมล้วนส่งผลต่อทัศนคติของผู้คน การวิเคราะห์ข้อมูลผลสำรวจเพิ่มเติมเผยให้เห็นว่า กลุ่มชายหญิงรักต่างเพศบางกลุ่มมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (ดูตาราง ข.1 และตาราง ข.2 ในภาคผนวก ข.)

- ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองให้การสนับสนุนมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญ
- ผู้ที่มีบุตรให้การสนับสนุนน้อยกว่าผู้ที่ไม่มียุติธรรม
- ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ให้การสนับสนุนน้อยกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ชายหญิงรักต่างเพศที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีความหลากหลายทางเพศภายนอกครอบครัวมากกว่า จะให้การสนับสนุนมากกว่าเช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกันกับผู้ให้การยอมรับอย่างมากต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งภายในและภายนอกครอบครัว
- ผู้เข้าร่วมการสำรวจที่เคร่งครัดผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นสมาชิกในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะคัดค้านนโยบายความหลากหลายทางเพศอย่างมีนัยสำคัญสูงกว่า
- ผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีกว่าผู้ชายในทุกตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งตรงกับข้อค้นพบจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่พบว่าผู้ชายในหลายวัฒนธรรมให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศน้อยกว่า³⁵

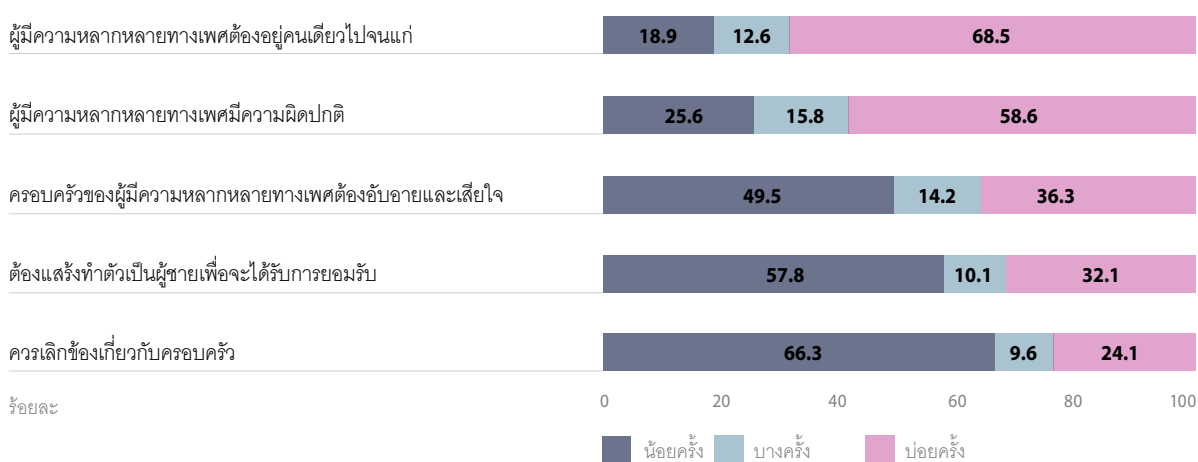
35 Monto, M.A. & Supinski, J. (2014). Discomfort with homosexuality: A new measure captures differences in attitudes towards gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 899–916.

ประสบการณ์ถูกตีตราและเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศรับรู้ถึงการถูกตีตราเมื่อทราบว่าคุณสมบัติและความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบเกี่ยวกับวิถีทางเพศ คุณลักษณะทางเพศ และเพศสภาวะของพวกเขา ซึ่งอาจมาจากการได้ยินได้ฟังคำพูดบางอย่างเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ นอกจากนี้ พวกเขาจะรู้ตัวว่าถูกตีตราเมื่อประสบกับการกระทำหรือการถูกเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของความเชื่อและทัศนคติในเชิงลบเหล่านั้น การเลือกปฏิบัติมีทั้งรูปแบบการใช้ความรุนแรงทำร้ายทางร่างกายทางวาจา และทางเพศ การกีดกันออกจากโอกาสต่างๆ และการกดดันให้ทำตามแนวคิดแบบเหมารวม การสำรวจครั้งนี้มุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งการถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เคยเผชิญกับการถูกตีตรา ผู้มีความหลากหลายทางเพศในสัดส่วนค่อนข้างสูง ร้อยละ 68.5 มักได้ยินคนพูดว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องอยู่คนเดียวไปจนแก่ ร้อยละ 58.6 เคยได้ยินว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความผิดปกติ และร้อยละ 36.3 เคยได้ยินว่าครอบครัวของพวกเขาต้องอับอายและเสียใจ

รูปภาพ 6: คำพูดตีตราที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยได้ยิน

ชายรักสองเพศมีประสบการณ์ถูกตีตราหลายรูปแบบมากกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นๆ เมื่อศึกษาถึงจำนวนรูปแบบการตีตราและความถี่ในการถูกตีตรา พบว่าชายรักสองเพศมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มย่อยอื่นๆ ทั้งหมด (ดูรูปภาพ ข.1 ภาคผนวก ข.) โดยร้อยละ 54 ให้ข้อมูลว่าพวกเขามักได้ยินว่าครอบครัวต้องอับอายและเสียใจ ร้อยละ 59 ถูกบอกให้แสร้งทำตัวเป็นผู้ชายเพื่อจะได้รับการยอมรับบ่อยครั้ง และร้อยละ 32 ถูกบอกให้เลิกข้องเกี่ยวกับครอบครัว (ดูรูปภาพ ข.3 ภาคผนวก ข.)

ชายข้ามเพศและหญิงข้ามเพศเผชิญกับการถูกตีตราในอัตราที่สูงเช่นกัน ชายข้ามเพศร้อยละ 66 มักจะได้ยินว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความผิดปกติ และหญิงข้ามเพศร้อยละ 84 เคยได้ยินคนพูดอยู่บ่อยครั้งว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศจะต้องอยู่คนเดียวไปจนแก่ (ดูตาราง ข.3 ภาคผนวก ข.)

ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ปี พ.ศ. 2558 การถูกตีตราส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้เรื่องกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของบุคคล เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเพียงร้อยละ 44 ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ทราบว่าพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ปี พ.ศ. 2558 ในขณะที่เกินกว่าครึ่งของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจ ทราบว่ามีกฎหมายฉบับนี้

การถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

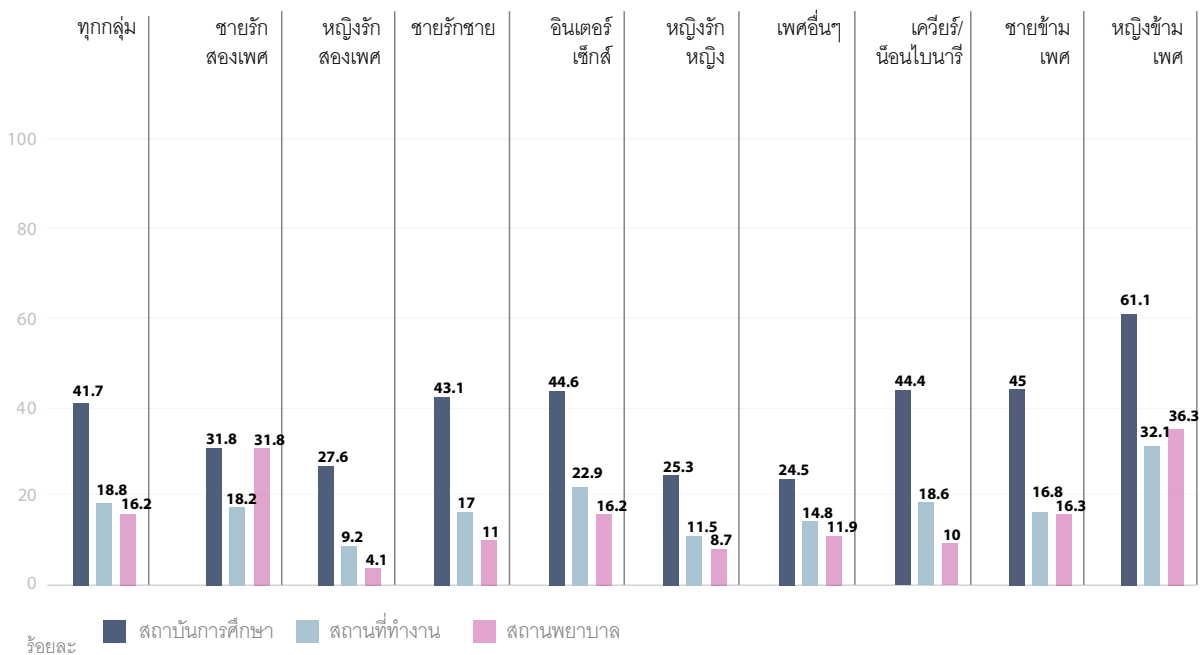
ขณะที่การตีตราเป็นความเชื่อในแง่ลบที่มีอยู่ในสังคม การเลือกปฏิบัติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลกระทำการอันเนื่องมาจากพื้นฐานความเชื่อเหล่านั้น

ผู้มีความหลากหลายทางเพศส่วนมากเคยถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มากกว่าครึ่งหนึ่งที่ร้อยละ 53 ถูกตั้งฉายาล้อเลียน โดยร้อยละ 39 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมดเคยประสบกับเรื่องนี้อยู่บ่อยๆ ร้อยละ 16 เคยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ร้อยละ 10 มีประสบการณ์ถูกข่มขืนกระทำชำเราบ่อยครั้ง ส่วนการเลือกปฏิบัติในรูปแบบอื่น ๆ เกิดขึ้นน้อยกว่า (ดูรูปภาพ ข.2 ในภาคผนวก ข.)

หญิงข้ามเพศและชายรักสองเพศถูกเลือกปฏิบัติในอัตราที่สูงกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยอื่นๆ หญิงข้ามเพศร้อยละ 61 เคยถูกล้อเลียนและเรียกชื่อที่ไม่ชอบ ร้อยละ 22 เคยถูกข่มขืนกระทำชำเรา ร้อยละ 11 เคยถูกซ้อมหรือทำร้ายร่างกาย และร้อยละ 8 เคยถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชายรักสองเพศร้อยละ 14 เคยสูญเสียเพื่อนเพราะวิถีทางเพศของพวกเขา และกว่าร้อยละ 9 เคยต้องสูญเสียที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าการเลือกปฏิบัติในรูปแบบเดียวกันที่เกิดขึ้นกับผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นๆ (ดูตาราง ข.4 ในภาคผนวก ข.)

ผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกเลือกปฏิบัติในสถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน และสถานพยาบาล รูปภาพ 7 แสดงอัตราผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในองค์กร

รูปภาพ 7: อัตราผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งในองค์กร

ผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกขอให้ปิดบังวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศของตน
แนวคิดที่ว่าด้วยการตีตราทำให้สังคมนึกหวังว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศจะต้องปิดบังตัวตน และสร้างว่าไม่ได้เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือลดการแสดงออกถึงวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของตนเพื่อให้คนอื่นไม่สงสัย กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจได้รับความกดดันให้ปิดบังและสร้างทำในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน หรือทำไปด้วยความเกรงกลัวว่าจะถูกทำร้าย การกดดันให้ปิดบังหรือเสแสร้งมักจะมาในลักษณะการเรียกร้องที่ชัดเจน อย่างเช่น นายจ้างอาจรับบุคคลข้ามเพศเข้ามาทำงานแต่ขอให้บุคคลนั้นแต่งกายตามเพศสภาพอีกแบบหนึ่ง คนในครอบครัวอาจกดดันให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศแต่งงานกับคนที่ เป็นเพศตรงข้ามเพื่อเป็นการปกปิดวิถีทางเพศของผู้มีความหลากหลายทางเพศ หรือแม้กระทั่งคิดว่าการแต่งงานจะช่วยขจัดความต้องการและพฤติกรรมรักร่วมเพศไปได้ โดยหากผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ให้ความร่วมมือกับข้อเรียกร้องเหล่านั้นก็อาจได้รับผลกระทบต่างๆ เช่น ถูกเลือกปฏิบัติ ถูกละเมิด และโดนทำร้าย

ผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกขอให้ปิดบังตัวตนและสร้างทำเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเองในสถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน และที่บ้าน รายงานฉบับนี้จะนำเสนอข้อมูลลึกลงไปในแต่ละสถานที่ในส่วนต่อไป โดยมีประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

- ร้อยละ 32 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมด ถูกสอนให้ระมัดระวังภาพลักษณ์ภายนอก หรือการพูดจา และอาจกัปกิริยาตอนที่เป็นนักเรียน โดยตัวเลขเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35 ในกลุ่มนักเรียนหญิงข้ามเพศ (ตาราง ๑.1) การศึกษาก่อนหน้านี้พบว่าร้อยละ 82 ของนักเรียนหญิงข้ามเพศถูกขอให้แต่งกาย พุดจา และประพฤติตัวตามเพศโดยกำเนิด³⁶
- ร้อยละ 10 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศกล่าวว่าพวกเขาถูกเตือนให้ระมัดระวังภาพลักษณ์ภายนอก หรืออากัปกิริยาในสถานที่ทำงานปัจจุบันหรือที่ผ่านมามากที่สุด (ตาราง ๑.1) งานวิจัยก่อนหน้านี้ของธนาคารโลกพบว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 24.5 และหญิงข้ามเพศร้อยละ 26 เคยถูกห้ามไม่ให้แสดงหรือบอกใครว่าตนเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศครั้งหนึ่งในชีวิตการทำงาน งานวิจัยฉบับนั้นยังพบว่าการถูกขอให้ปกปิดอัตลักษณ์นั้นเป็นหนึ่งในสามรูปแบบการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงาน³⁷
- ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจมากกว่าครึ่งหนึ่งเคยประสบกับการถูกตั้งฉายาล้อเลียน (รูปภาพ 5)
- ร้อยละ 32 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมดเปิดเผยว่าพวกเขาหมักแสร้งเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เพื่อให้ได้รับการยอมรับบ่อยครั้ง และร้อยละ 10 เปิดเผยพวกเขาแสร้งทำเป็นบางครั้ง (ตาราง ข.3)

36 World Bank (2018). Economic inclusion of LGBT groups in Thailand (Vol. 2): main report (English). Washington, D.C.: World Bank Group, 42.

37 Ibid., 36.

สุขภาพและการเข้าถึง
บริการสุขภาพ
ของกลุ่มผู้มีความ
หลากหลายทางเพศ

—

สุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพ ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

งานวิจัยก่อนหน้านี้นี้แสดงให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศทั่วโลกต้องดิ้นรนเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น³⁸ สุขภาพที่ไม่ดีส่งผลกระทบต่อการพัฒนา โดยทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของลูกจ้างลดลงและเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับนายจ้างซึ่งเชื่อมโยงไปถึงรัฐบาลและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมทั้งหมด การทำความเข้าใจว่าการตีตรา การเลือกปฏิบัติและอุปสรรคในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพได้อย่างไรนั้นถือเป็นก้าวแรกในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อจะลดความเหลื่อมล้ำทางด้านสุขภาพระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มประชากรทั่วไป

การตีตราเป็นสาเหตุของการบั่นทอนสุขภาพ

การศึกษาเชิงประจักษ์ได้แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเผชิญกับการถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติอย่างมีอคติ พวกเขาจะมีภาวะเครียดและรู้สึกบอบช้ำในจิตใจในแบบที่ผู้เป็นซิสเจเนเดอร์ที่รักต่างเพศนั้นไม่เคยประสบผลกระทบต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศดังกล่าว หรือที่เรียกว่า “ภาวะเครียดของชนกลุ่มน้อย” ส่งผลให้สุขภาพจิตและร่างกายแย่ลง³⁹ ปรากฏการณ์นี้เป็นที่ทราบกันดีและถูกบันทึกไว้อย่างละเอียดในการศึกษาวิจัยทั่วโลก ภาวะเครียดของชนกลุ่มน้อยครอบคลุมทั้งหมด 4 ระดับ ซึ่งมีการตีตราและอคติเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศ⁴⁰

ระดับแรกของภาวะความเครียดเริ่มจากการที่เมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศรับรู้ได้ถึงการถูกตีตราที่เกิดขึ้นรอบตัว เช่น การได้ยินได้ฟังคำพูดของเพื่อน ครอบครัว และสื่อต่างๆ และประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติหรือการปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างมีอคติ เช่น การถูกล่วงละเมิดและการถูกปฏิเสธจากสมาชิกในครอบครัว นายจ้างหรือเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ สถานการณ์และการกระทำเหล่านั้นแสดงถึงสัญลักษณ์ความหมายเชิงลึกทางวัฒนธรรมที่ไม่ให้คุณค่า และรังเกียจผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ระดับที่สอง หลังจากที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์และการถูกปฏิบัติอย่างมีอคติซ้ำแล้วซ้ำเล่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศก็จะเริ่มคิดว่าสิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นต่อไปเรื่อยๆ และเริ่มระมัดระวังตัวเพื่อที่จะปกป้องตนเอง ความเครียดที่เกิดจากการต้องคอยระวังตัวอยู่ตลอดเวลาอาจเกิดขึ้นตามมา แม้ว่าในสถานการณ์ที่คนรอบข้างไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบต่อพวกเขาก็ตาม⁴¹

ระดับที่สาม ผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจพยายามปิดบังความเป็นตัวตนเพื่อหลีกเลี่ยงจากการถูกตีตราและอคติ พวกเขาอาจเปิดเผยตัวตนน้อยลงหรืออาจจะพยายามปิดบังตัวตนและทำให้ผู้อื่นคิดว่าพวกเขาไม่ได้มีความหลากหลายทางเพศด้วยการแต่งงานหรือแต่งกายตามเพศภาวะที่ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา การปิดบังตัวตนเป็นการบั่นทอนจิตใจอย่างมากเมื่อบุคคลมีความเกรงกลัวว่าความจริงจะถูกค้นพบ นอกจากนี้ การถอนตัวออกหรือแม้แต่ลดระดับการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายสังคมที่หลากหลายซึ่งให้การสนับสนุนพวกเขา จะทำให้พวกเขาเสียโอกาสในการรับผลประโยชน์จากความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่นและความสัมพันธ์ที่จริงใจ ซึ่งมีส่วนช่วยทั้งด้านจิตใจและสุขภาพร่างกาย ยิ่งไปกว่านั้นความสามารถของผู้มีความหลากหลายทางเพศในการรับความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อรับมือกับเรื่องต่างๆ ก็จะลดลงตามไปด้วย⁴²

38 Rodríguez-Díaz, C.E., Martínez-Vélez, J.J., Jovet-Toledo, G.G., Vélez-Vega, C.M., Hernández-Otero, N., Escotto-Morales, B. & Mulinelli-Rodríguez, J.J. (2016). Challenges for the well-being of and health equity for lesbian, gay, and bisexual people in Puerto Rico. *International Journal of Sexual Health*, 28(4), 286–295.

39 Manalastas, E.J. (2013). Sexual Orientation and Suicide Risk in the Philippines: Evidence from a Nationally Representative Sample of Young Filipino Men. *Philippine Journal of Psychology* 46, no. 1: 1–13.

40 Frost, D.M. & Meyer, I.H. (2009). Internationalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals. *Journal of Counseling Psychology* 56, no. 1: 97.

41 Crocker, J. (1999). Social stigma and self-esteem: Situational construction of self-worth. *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 89–107, cited in Meyer, I.H. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 681.

42 Meyer, I.H. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674–697; Pachankis, P. (2007). The Psychological Implications of Concealing a Stigma: A Cognitive-Affective-Behavioral Model. *Psychological Bulletin* 133, no. 2 (2007), 328–345.

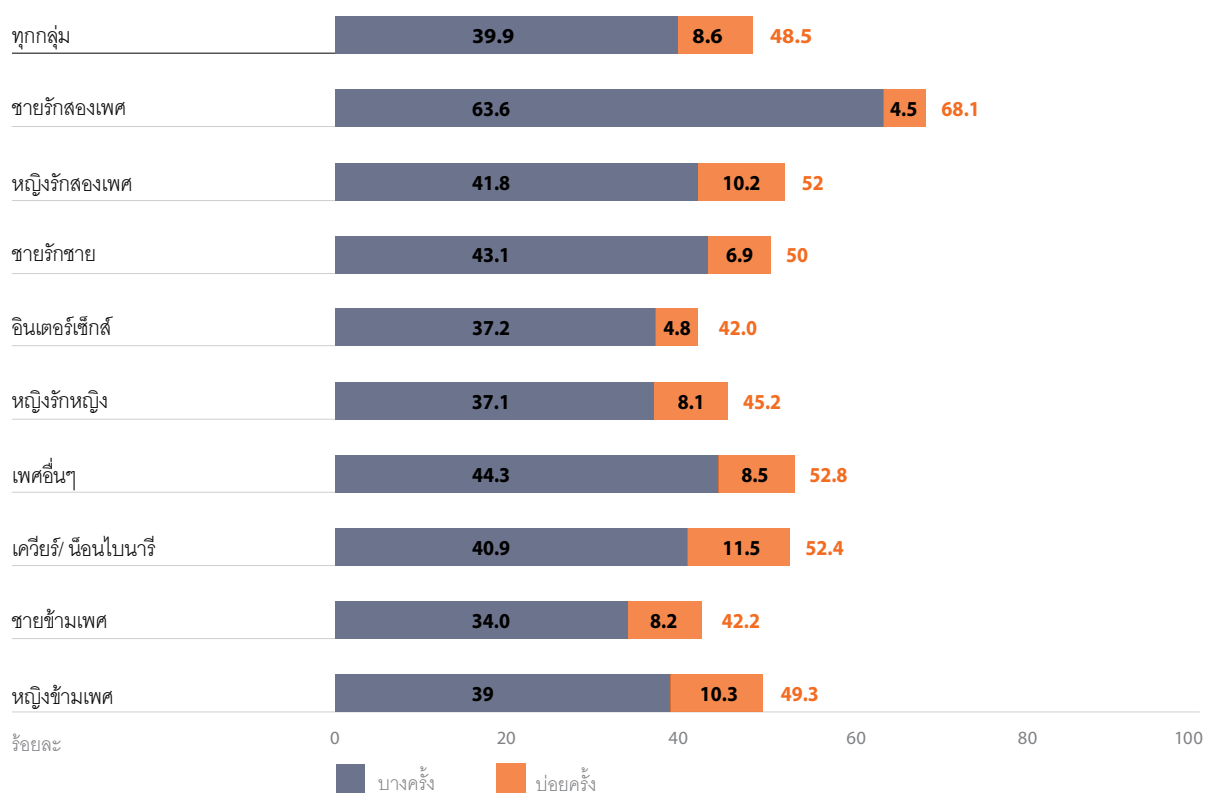
ระดับสุดท้ายคือการที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจเริ่มซึมซับข้อความเชิงลบและแนวคิดแบบเหมารวมที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้าไปในจิตใจเบื้องต้น การถูกตีตราเช่นนี้อาจส่งผลต่อความมั่นใจและการเห็นคุณค่าในตนเอง ความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่นและตีกรอบไม่ให้คุณค่าได้มองเห็นภาพชีวิตที่รวมวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา ทั้งที่สิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการพัฒนาสุขภาพของผู้คนตลอดชีวิต⁴³

ความถี่ในการคิดและพยายามฆ่าตัวตายเป็นตัวชี้วัดสุขภาพจิตที่สำคัญ แม้ว่าอัตราการคิดฆ่าตัวตายและการพยายามฆ่าตัวตายจะไม่สามารถบอกถึงอาการทางจิตและสุขภาพร่างกายที่ย่ำแย่อย่างชัดเจน แต่สามารถบ่งบอกถึงความถี่ที่เกิดขึ้นของปัญหาสุขภาพจิต

ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีความหลากหลายทางเพศเกือบครึ่งหนึ่งเคยคิดฆ่าตัวตายที่อัตราร้อยละ 48.5 โดยร้อยละ 8.6 คิดฆ่าตัวตายบ่อยครั้ง และร้อยละ 39.9 คิดเรื่องนี้เป็นบางครั้ง ข้อมูลดังกล่าวเป็นที่น่าตกใจเมื่อเทียบกับข้อมูลจากงานวิจัยอีกงานหนึ่งที่มีรายงานการคิดฆ่าตัวตายตลอดชีวิตของสตรีไทยวัยเจริญพันธุ์ในจังหวัดนครสวรรค์และกรุงเทพมหานครอยู่ที่ร้อยละ 22.1 และ 21.8 ตามลำดับ⁴⁴

ชายรักสองเพศมีความเปราะบางในเรื่องนี้มากที่สุด โดยร้อยละ 68.1 ของกลุ่มเคยคิดฆ่าตัวตาย ผลการสำรวจนี้สอดคล้องกับการศึกษาวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta Analysis) ที่รวมงานวิจัย 46 งานทั่วโลกเกี่ยวกับความคิดในการฆ่าตัวตายตลอดทั้งชีวิตของกลุ่มหญิงรักหญิง ชายรักชาย และบุคคลรักสองเพศ⁴⁵ ซึ่งพบว่ากลุ่มบุคคลรักสองเพศมีความเสี่ยงในการฆ่าตัวตายมากที่สุด โดยมีความถี่เฉลี่ยร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับกลุ่มหญิงรักหญิงและชายรักชายที่มีอัตราความถี่ร้อยละ 34⁴⁶

รูปภาพ 8: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เคยคิดฆ่าตัวตาย

43 Herdt, G.H. (1996). Children of Horizons: How Gay and Lesbian Teens Are Leading a New Way Out of the Closet. Boston: Beacon Press, 205.

44 Devries, K., Watts, C., Yoshihama, M., Kiss, L., Schraiber, L. B., Deyessa, N., ... & Berhane, Y. (2011). Violence against women is strongly associated with suicide attempts: evidence from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women. Social science & medicine, 73(1), 79–86.

45 การศึกษาวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta Analysis) ไม่ครอบคลุมถึงบุคคลข้ามเพศ

46 Salway, T., Ross, L. E., Fehr, C. P., Burley, J., Asadi, S., Hawkins, B., & Tarasoff, L. A. (2018). A systematic review and meta-analysis of disparities in the prevalence of suicide ideation and attempt among bisexual populations. Archives of Sexual Behaviour, 1–23.

กลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศเกือบ 1 ใน 6 หรือร้อยละ 16.2 เคยพยายามฆ่าตัวตาย ซึ่งตัวเลขนี้สูงกว่าระดับความถี่ในการพยายามฆ่าตัวตายของสตรีไทยที่มีอายุ 15 ถึง 49 ปี ในจังหวัดนครสวรรค์และกรุงเทพมหานคร ซึ่งเก็บข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2543 ถึง 2546 ผลสำรวจในครั้งนี้น่าจะสอดคล้องกับข้อมูลในงานวิจัยระดับนานาชาติ 46 งานที่พบค่าความถี่เฉลี่ยของการพยายามฆ่าตัวตายตลอดชีวิตในกลุ่มหญิงรักหญิงและชายรักชายในอัตราร้อยละ 15 และบุคคลรักสองเพศในอัตราร้อยละ 18

ขณะที่ชายรักสองเพศในประเทศไทยมีความคิดที่ฆ่าตัวตายบ่อยครั้งที่สุด แต่มีความพยายามที่จะฆ่าตัวตายน้อยครั้งที่สุด หญิงข้ามเพศกว่าร้อยละ 20 เคยพยายามที่จะฆ่าตัวตาย ตามมาด้วยผู้ที่เป็นนอนไบนารีร้อยละ 19.6 และผู้ที่เป็นเพศอื่นๆ ร้อยละ 18.9 เป็นเรื่องน่าเป็นห่วงที่อัตราการพยายามฆ่าตัวตายในกลุ่มหญิงข้ามเพศในประเทศไทยมีอยู่สูง แต่ตัวเลขความถี่ดังกล่าวก็ยังน้อยกว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่มาก ที่มีหญิงข้ามเพศถึงร้อยละ 42 เคยพยายามที่จะฆ่าตัวตาย⁴⁷

รูปภาพ 9: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เคยพยายามที่จะฆ่าตัวตาย

การพยายามฆ่าตัวตายเกิดขึ้นมากในกลุ่มผู้ที่ยังมีอายุน้อย ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ผู้มีรายได้น้อย ผู้ที่รับรู้ถึงการตีตราและเคยเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติจากสมาชิกในครอบครัว เมื่อเทียบกับกลุ่มผู้ที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป กลุ่มผู้ที่มีอายุ 18 ถึง 24 ปี มีอัตราคิดฆ่าตัวตายมากกว่าถึง 2.5 เท่า กลุ่มที่มีความเสี่ยงอื่นๆ รวมถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีความคิดที่จะฆ่าตัวตายมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท ถึง 1.6 เท่า ส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในภาคใต้คิดฆ่าตัวตายน้อยกว่ากลุ่มที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ดูตาราง ข.2 ภาคผนวก ข.) กลุ่มที่รับรู้ถึงการตีตราในระดับที่สูงและกลุ่มที่เคยถูกสมาชิกในครอบครัวเลือกปฏิบัติด้วย มีความเสี่ยงต่อการคิดเรื่องฆ่าตัวตายนอกเหนือจากนี้ ผู้ร่วมตอบแบบสำรวจที่คิดจะฆ่าตัวตายน้อยครั้งให้ข้อมูลว่าการเข้ารับบริการสุขภาพเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้นๆ สำหรับพวกเขา (ดูตาราง ข.2)

47 Haas, A.P., Rodgers, P.L. & Herman, J. (2014). Suicide attempts among transgender and gender non-conforming adults: findings of the national transgender discrimination survey. American Foundation for Suicide Prevention.

การต่อสู้กับ การฆ่าตัวตาย

“ตอนนั้นผมไม่ได้คิดถึงเรื่องผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศเลย... ผมอยาก
จะตายก่อนอายุ 30 เพราะผมไม่อยากจะติดอยู่ในร่างกาย
แบบนี้ ผมไม่อยากจะเป็นคนคนนี้ ไม่อยากใช้ชีวิต
แบบนี้ ผมก็เลยทำทุกอย่างเพื่อให้สุขภาพไม่ดี ผมกินยา
และไปโรงพยาบาลตลอด และผมก็ตั้งใจที่จะได้ผ่าตัด...
จะเนื้องอกหรือกระดูกก็ได้ ผมรู้สึกดีที่จะได้เข้าใกล้
ความตายเข้าไปทุกทีและจะได้ไม่ต้องอยู่บนโลกนี้นานๆ”

— นักศึกษาปริญญาโทชายข้ามเพศ จากกรุงเทพมหานคร
ที่ต้องทุกข์ทรมานกับการพยายามฆ่าตัวตาย

การตีตราเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็น

การเข้าถึงการดูแลสุขภาพและบริการทางสังคมต่างๆ เป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินสุขภาพของชุมชน
ผู้มีความหลากหลายทางเพศอาจถูกปฏิเสธในการเข้ารับการรักษาและบริการทางการแพทย์ หรือพวกเขาอาจประสบ
กับการถูกเลือกปฏิบัติทางอ้อมเมื่อผู้ให้บริการสุขภาพไม่ได้ใส่ใจถึงความต้องการเฉพาะของกลุ่มคนใช้ที่มีความหลากหลาย
ทางเพศ⁴⁸ ไม่ยอมให้พวกเขาใช้สถานที่หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเพศสภาพหรืออาจไปว่ากล่าวตักเตือนพวกเขา
นอกจากนี้ ผู้ให้บริการสุขภาพที่ไม่ได้จริงจังกับการเก็บข้อมูลความลับของคนใช้ ได้ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีทางเพศ
และอัตลักษณ์ทางเพศของคนใช้หลุดออกไปถึงสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนของพวกเขา ซึ่งได้สร้างความเจ็บปวด
ทางอารมณ์และเป็นอันตรายต่อร่างกายของคนใช้

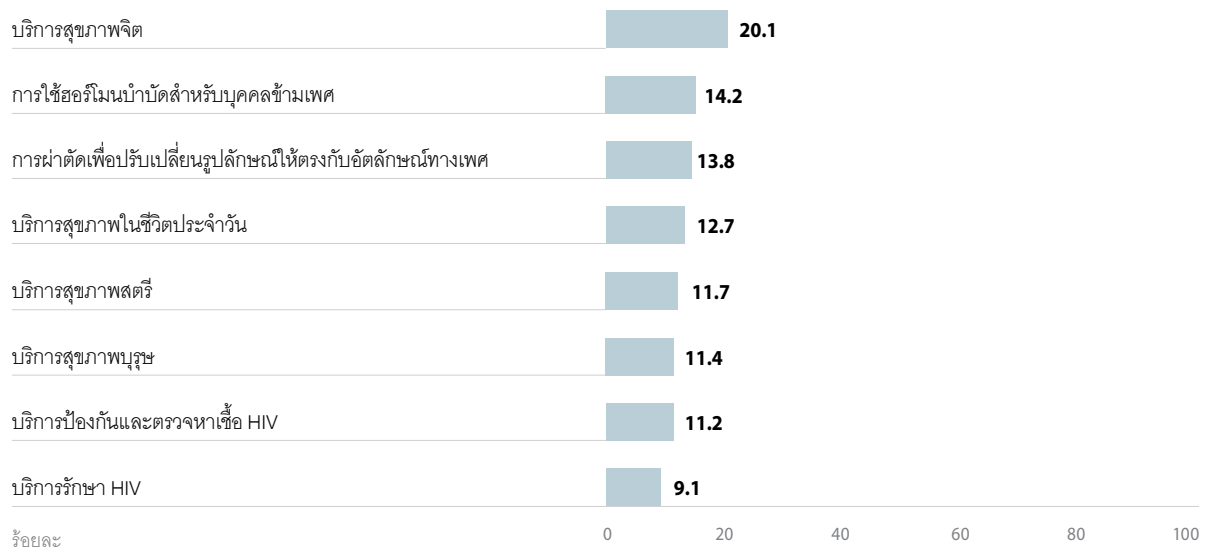
ผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ความสำคัญกับบริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน สุขภาพจิต และการป้องกัน
และตรวจหาเชื้อ HIV ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ร้อยละ 65.2 รู้สึกว่าการเข้าถึงบริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน
มีความสำคัญมากที่สุด ตามมาด้วยบริการสุขภาพจิตร้อยละ 48.7 และบริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV
ร้อยละ 48.5 (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.)

บุคคลข้ามเพศให้ความสำคัญกับบริการสำหรับบุคคลข้ามเพศโดยเฉพาะ ชายข้ามเพศและหญิงข้ามเพศเห็นว่
การบำบัดด้วยฮอร์โมนและการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศเป็นบริการที่มี
ความสำคัญในระดับที่สูง ชายข้ามเพศร้อยละ 47 และหญิงข้ามเพศร้อยละ 57 ต้องการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตด้วยเช่นกัน
เกือบครึ่งหนึ่งของชายข้ามเพศและหญิงข้ามเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจระบุถึงความจำเป็นของบริการสุขภาพของสตรี
หญิงข้ามเพศเกือบร้อยละ 70 ให้ความสำคัญในระดับที่สูงกับการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV ที่ย่ำที่สุด ผู้ร่วมตอบแบบสำรวจ
ที่เป็นหญิงข้ามเพศร้อยละ 21.7 และชายข้ามเพศร้อยละ 14.7 ได้ให้ข้อมูลว่าอุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ
การที่ยังขาดบุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญในเรื่องของสุขภาพของบุคคลข้ามเพศ

1 ใน 5 ของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจเผชิญกับความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต
ส่วนบริการอื่นๆ ที่เข้าถึงได้ยาก ได้แก่ การใช้ฮอร์โมนบำบัดและการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับ
อัตลักษณ์ทางเพศ

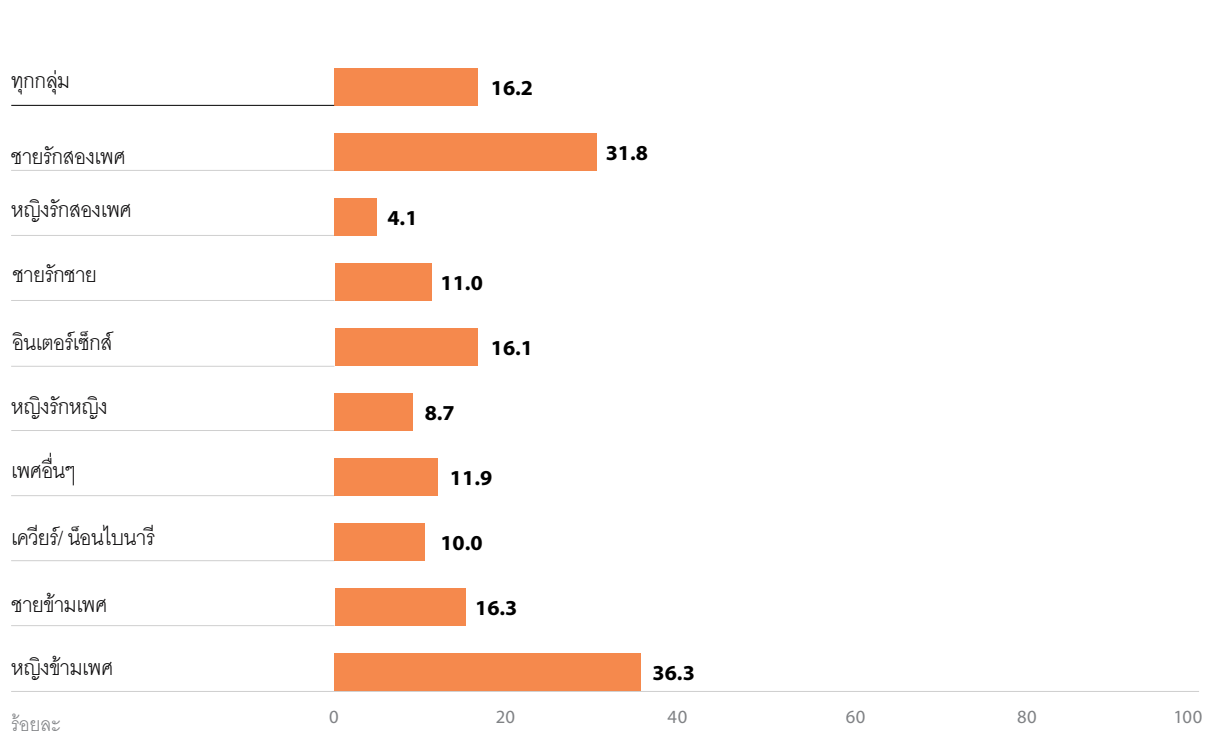
48 Daulaire, N. (2014). The importance of LGBT health on a global scale. *LGBT health*, 1(1), 8–9.

รูปภาพ 10: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยประสบปัญหาในการเข้ารับบริการสุขภาพ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะหญิงข้ามเพศและชายรักสองเพศต้องเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาล รูปภาพ 11 แสดงให้เห็นว่าโดยรวมผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 16.2 เคยถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ ดังเช่นที่ได้กล่าวไปในข้างต้นอย่างน้อย 1 รูปแบบหรือมากกว่า โดยกลุ่มหญิงข้ามเพศร้อยละ 36.3 และชายรักสองเพศร้อยละ 31.8 ถูกเลือกปฏิบัติบ่อยที่สุด

รูปภาพ 11: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อย 1 รูปแบบ ในสถานพยาบาลต่างๆ

หญิงข้ามเพศเกือบร้อยละ 20 ให้ข้อมูลว่าเคยถูกปฏิเสธการเข้าอยู่ในห้องพักผู้ป่วยในสำหรับสตรีที่โรงพยาบาล ชายรักสองเพศร้อยละ 13.6 ให้ข้อมูลว่าไม่ได้รับการดูแลรักษาที่มีคุณภาพเท่ากับคนไข้อื่นๆ และหญิงข้ามเพศร้อยละ 7.5 ให้ข้อมูลว่าแพทย์ที่รักษาไม่มีความรู้เพียงพอ ดูรายละเอียดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศจากรูปภาพ ค.1 ในภาคผนวก ค.

ความรู้สึกอับอายขายหน้าที่โรงพยาบาล

“ผมไปโรงพยาบาลเพื่อผ่าตัดเอาก้อนซิสต์ออกและคิดว่าบุคลากรทางการแพทย์จะเข้าใจ แต่ไม่เลยพยาบาลเดินไปหาเจ้าหน้าที่คนหนึ่งและถามว่า ‘ทำบัตรคนไข้ผิดหรือเปล่า ทำไมถึงใช้ค่านำหน้าชื่อเป็นนางสาว...’ ผมต้องถอดเสื้อเพื่อเปิดให้ดูก้อนเนื้อซึ่งมันไม่เป็นไรสำหรับผมเพราะผมคิดว่าตัวเองเป็นผู้ชายอยู่แล้ว... หมอถามผมว่าเกิดอะไรขึ้นกับหน้าอกของผม ผมจึงบอกเขาว่าผมได้ผ่าตัดออกไปแล้ว หมอก็พูดว่า ‘อ้าว คุณเป็นผู้หญิงนี่ ปิดม่าน! ปิดม่าน!’ เหตุการณ์เกิดขึ้นในห้องฉุกเฉิน แล้วพยาบาลในนั้นก็วิ่งมาดูเหมือนกับว่าผมเป็นตัวประหลาด... จากนั้นมีพยาบาล 3 ถึง 4 คน ผลัดเปลี่ยนกันมาที่เตียงของผมและถามว่าผมเป็นยังไงบ้าง เหมือนกับว่าอยากจะฟังเสียงของผมชัดๆ ... ทำให้ผมรู้สึกอึดอัดมาก”

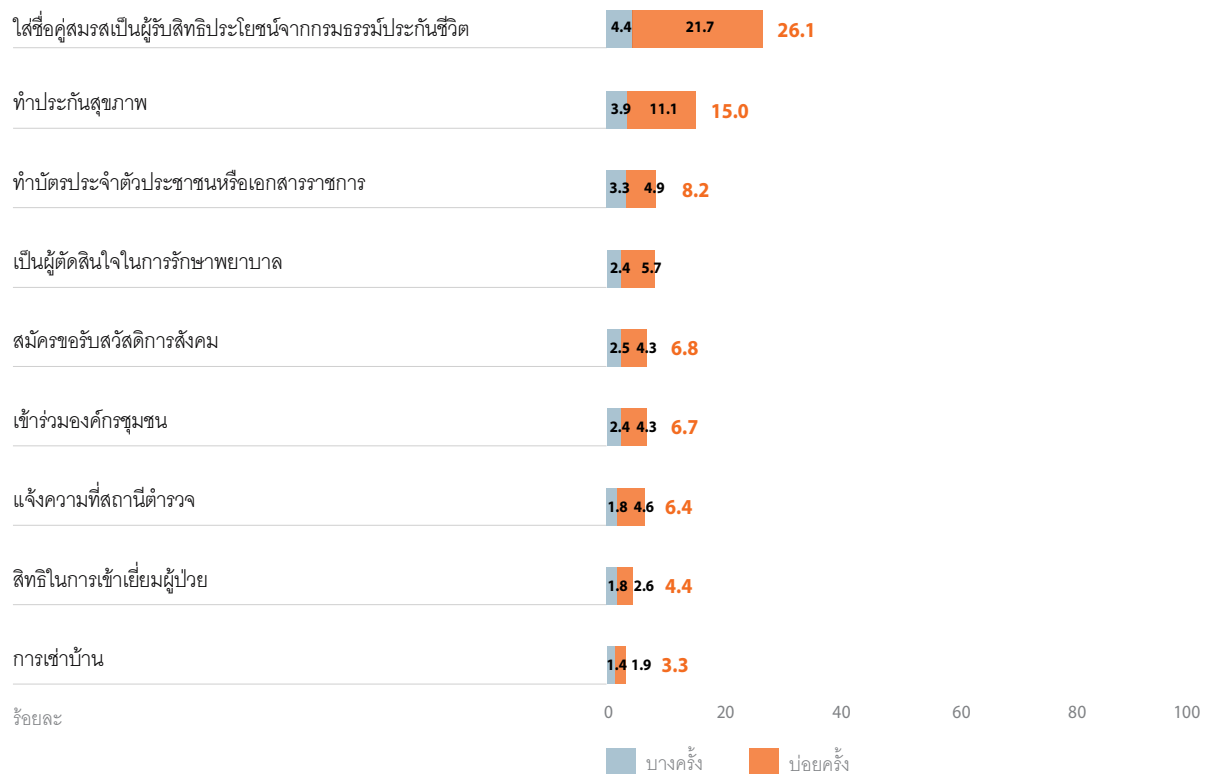
— ซ่างตัดผมชายข้ามเพศ

“มีคนมุสลิมเป็นตุ๊ด แล้วตรวจเจอว่าติดเชื้อ HIV... เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลบอกว่าเขาต้องพาพ่อแม่มาเซ็นเอกสาร และรับทราบอาการ... ผมบอกทางโรงพยาบาลว่าเขาอายุ 25 ปีแล้ว สามารถจัดการดูแลตัวเองได้ พวกเขา ก็เลยปล่อยไป... พวกเขาบอกผมว่าครอบครัวของคนไข้ต้องตกใจมากถ้ารู้ว่าคนไข้ติดเชื้อ HIV แล้วยังเป็นตุ๊ดอีก เขาน่าจะมีความละอายกับตัวเองนะ”

— ชายรักชายที่ทำงานในองค์กรอิสระผู้มีความหลากหลายทางเพศในภาคใต้

การเข้าถึงบริการทางสังคมไม่ได้เป็นเรื่องยากสำหรับคนบางคน แต่สำหรับอีกหลายๆ คน สิ่งนี้ก็ยังเป็นปัญหาที่พบเห็นได้อยู่

รูปภาพ 12: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยประสบปัญหาในการเข้ารับบริการทางสังคม

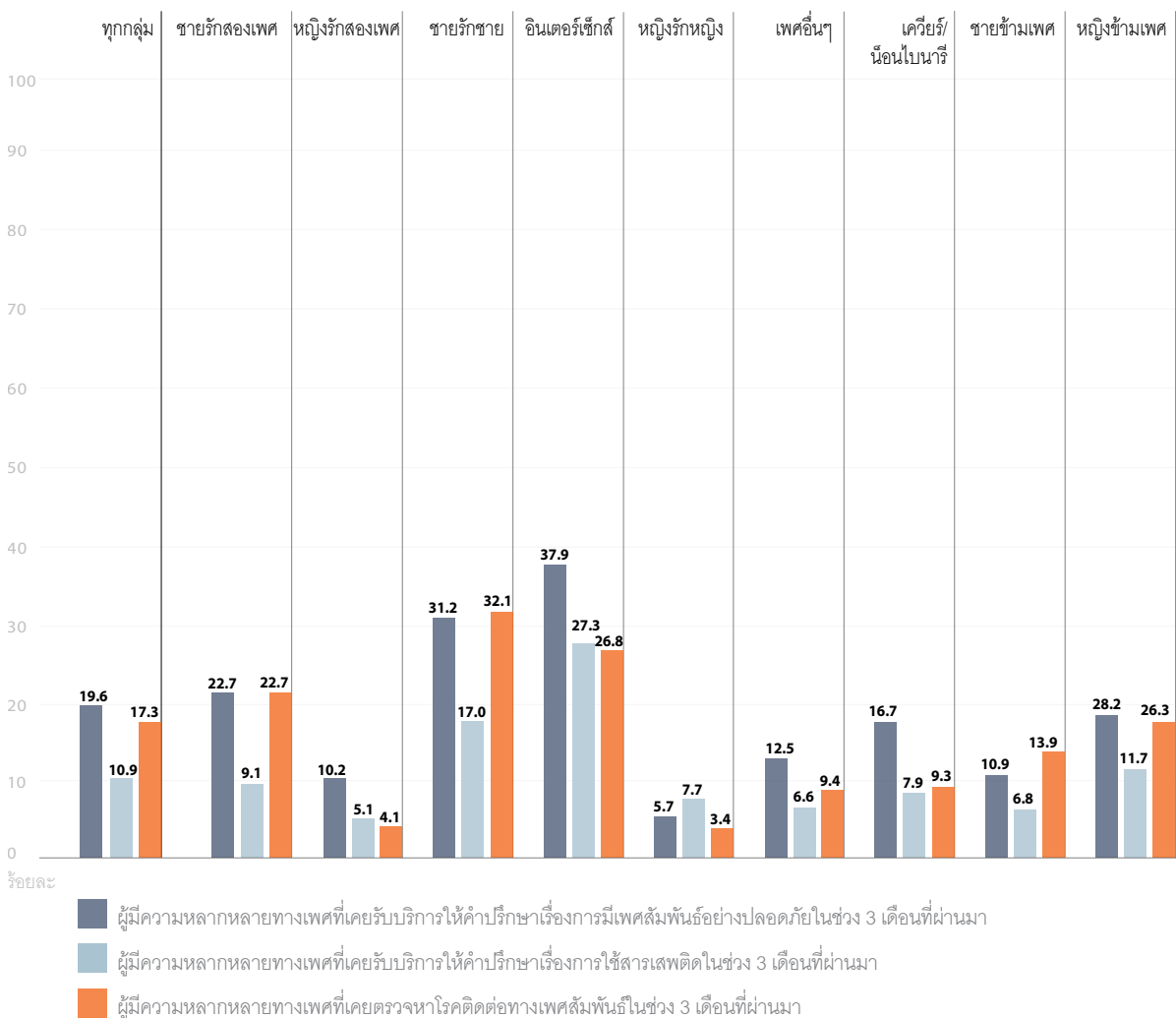
พฤติกรรมสุขภาพและสถานะการติดเชื้อ HIV

หญิงรักหญิงและหญิงรักสองเพศมีคะแนนต่ำสุดในด้านกิจกรรมการป้องกันโรค นอกจากนี้ ยังเข้ารับบริการดูแลให้คำปรึกษาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย บริการให้คำปรึกษาเรื่องการใช้สารเสพติด และการตรวจหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในอัตราที่ต่ำสุดอีกด้วย ข้อค้นพบนี้อาจสะท้อนถึง “ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันของหญิงรักหญิง” ซึ่งมีที่มาจากแนวคิดที่ว่าหญิงที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิงไม่มีความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความเชื่อที่ผิดนี้เกิดขึ้นเพราะคนมักเข้าใจกันว่าผู้หญิงไม่ได้มีเพศสัมพันธ์บ่อยๆ มักมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนคนเดียวที่เป็นเพศเดียวกัน และการมีเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงด้วยตนเองไม่ใช่การมีเพศสัมพันธ์ที่แท้จริงเพราะว่าไม่มีผู้ชายร่วมกิจกรรมด้วย เป็นผลให้การพัฒนาและดำเนินโครงการสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางเพศมักจะไม่ให้ความสำคัญกับหญิงรักหญิงและหญิงรักสองเพศนัก

ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มากที่สุดที่อัตราร้อยละ 54.1 และร้อยละ 16.6 ตามลำดับ เนื่องจากอุปสรรคในการเข้ารับบริการสุขภาพที่น่าเป็นห่วง ร้อยละ 52.7 หรือมากกว่าครึ่งของหญิงข้ามเพศใช้ฮอร์โมนโดยไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์ ขณะที่ร้อยละ 41.4 ในกลุ่มนี้ ฉีดฮอร์โมนด้วยตนเอง กลุ่มย่อยบางกลุ่มให้ข้อมูลว่าใช้สารอื่นๆ ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา อย่างเช่น ยาแก้ปวดประสาธา หรือยานอนหลับ และสารกระตุ้นไนโตรที่หรือยาปลูกเชื้อสและสารกระตุ้นแอมเฟตามีน ยาบ้า หรือคริสตัล (ดูตาราง ค.3 ในภาคผนวก ค.) ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาและวิเคราะห์ลึกกลงไป เพื่อทำความเข้าใจเรื่องรูปแบบการใช้สารต่างๆ ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ผลการสำรวจอื่น ๆ เกี่ยวกับสุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพสามารถดูได้จากภาคผนวก ค.

รูปภาพ 13: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เคยรับบริการให้คำปรึกษาเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย การใช้สารเสพติดและผู้ที่เคยตรวจหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา

ความรู้เรื่องสถานะการติดเชื้อ HIV

ผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่ทราบถึงสถานะ HIV ของตนเอง แม้ว่าจะให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV เป็นอันดับต้นๆ ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.6 ไม่เคยตรวจหาเชื้อและไม่ทราบสถานะ HIV นอกจากนี้ ยังพบว่าตัวเลขของผู้ที่ไม่เคยรับการตรวจยิ่งสูงมากในกลุ่มเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ (อายุ 18 ถึง 24 ปี) ซึ่งมีอัตราร้อยละ 70 โดยเฉพาะเยาวชนหญิงรักสองเพศมีอัตราร้อยละ 84.4 เยาวชนหญิงรักหญิงมีอัตราร้อยละ 90.3 กลุ่มหญิงรักหญิง หญิงรักสองเพศ ชายข้ามเพศ นีออนไบนารีและผู้ที่เป็นเพศอื่นๆ โดยส่วนใหญ่ไม่เคยตรวจหาเชื้อ HIV และไม่ทราบว่าตนเองมีสถานะอย่างไร (ดูตาราง ค.5 ในภาคผนวก ค.)

โดยรวม ผู้เข้าร่วมการสำรวจร้อยละ 3 รับรู้สถานะการติดเชื้อ HIV ของตนเอง ซึ่งสูงกว่าความชุกการติดเชื้อ HIV ในระดับชาติที่มีอัตราร้อยละ 1.1⁴⁹ ในจำนวนผู้ที่ทราบสถานะของตน ชายรักสองเพศและชายรักชายมีอัตราการติดเชื้อ HIV สูงที่สุดที่ร้อยละ 7.7 และร้อยละ 8.7 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลความชุกการติดเชื้อ HIV ของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในประเทศไทย ร้อยละ 9.15 จากรายงานของโครงการโรคเอดส์แห่งสหประชาชาติในปี พ.ศ. 2560

ข้อมูลการรับรู้สถานะ HIV แบ่งตามกลุ่มย่อยผู้มีความหลากหลายทางเพศแสดงอยู่ในรูปภาพด้านล่าง

รูปภาพ 14: การรับรู้สถานะ HIV ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจ แบ่งตามกลุ่มย่อย

	N	เคยตรวจหาเชื้อ		ไม่เคยตรวจหาเชื้อ/ ไม่ทราบสถานะ	ไม่ให้ข้อมูล
		HIV+	HIV-		
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทุกกลุ่ม	1,349	3.0	39.0	54.6	3.5
ชายรักสองเพศ	26	7.7	50.0	38.5	3.8
หญิงรักสองเพศ	86	0.0	18.6	80.2	1.2
ชายรักชาย	253	8.7	56.9	26.1	8.3
อินเตอร์เซ็กส์	74	4.1	33.8	56.8	5.4
หญิงรักหญิง	206	0.0	20.4	78.2	1.5
เพศอื่นๆ	93	2.2	30.1	65.6	2.2
ควีเยร์/ นีออนไบนารี	173	2.3	29.5	64.2	4.0
ชายข้ามเพศ	194	0.5	35.1	62.4	2.1
หญิงข้ามเพศ	246	2.0	56.9	38.6	2.4

ผู้ที่เป็นโสด ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศสูงจะมีแนวโน้มที่จะทราบสถานะ HIV ของตนเองต่ำกว่า โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้สถานะ HIV ของบุคคลมีหลายประการ (ดูตาราง ข.2 ภาคผนวก ข.)

- ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มที่จะตรวจหาเชื้อและรับทราบสถานะ HIV น้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น ผู้ที่มีรายได้ปานกลางถึงค่อนข้างสูง (30,001 ถึง 60,000 บาท) มีแนวโน้มที่จะทราบสถานะ HIV ของตนมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ถึง 4 เท่า

49 UNAIDS. (2017). UNAIDS Data 2017. Available at: http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/20170720_Data_book_2017_en.pdf

- ผู้ที่เป็นโรคมีแนวโน้มที่จะทราบสถานะ HIV น้อยกว่าผู้ที่มีความสัมพันธ์กับคนเพียงคนเดียว หรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับคนหลายคน เป็นไปได้ว่าคนโรคไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กับใคร จึงคิดว่าไม่จำเป็นจะต้องไปตรวจหาเชื้อ อย่างไรก็ตาม หากคนโรคกลุ่มนี้มีกิจกรรมทางเพศ ผลสำรวจที่ได้มาย่อมแสดงถึงความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องเพิ่มมาตรการป้องกัน HIV ในกลุ่มคนที่เป็นโรคอยู่ในขณะนี้
- การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศสูงกลับทำให้การรับทราบสถานะ HIV ลดลง ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับเครือข่ายสังคมอาจไม่ได้มีส่วนช่วยส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี แต่กลับทำให้คนไม่ไปตรวจหาเชื้อเนื่องจากการตีตราในการสนทนาแลกเปลี่ยนเรื่อง HIV และบรรทัดฐานสังคมที่มักหลีกเลี่ยงการพูดเรื่องสุขภาพทางเพศ หรืออาจเป็นเพราะ “ความเขินอายกับข้อความการสื่อสารแบบเดิมๆ”
- ปัจจัยสำคัญอื่นๆ ได้แก่ การถูกเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาลและการให้ความสำคัญในการเข้ารับบริการสุขภาพ ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศที่พยายามตรวจหาเชื้อ HIV เคยถูกบุคลากรทางการแพทย์เลือกปฏิบัติหรือแสดงความเห็นโดยไม่นึกถึงจิตใจผู้อื่น ด้วยความที่พฤติกรรม การตรวจหาเชื้อ HIV ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยมีรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างกัน จึงควรพัฒนาและเพิ่มโครงการฝึกอบรมต่างๆ ให้กับบุคลากรทางการแพทย์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงาน ตรวจหาเชื้อ HIV ด้วยความเห็นอกเห็นใจ ปราศจากอคติ และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละกลุ่มย่อย

ครอบครัว และเพื่อน

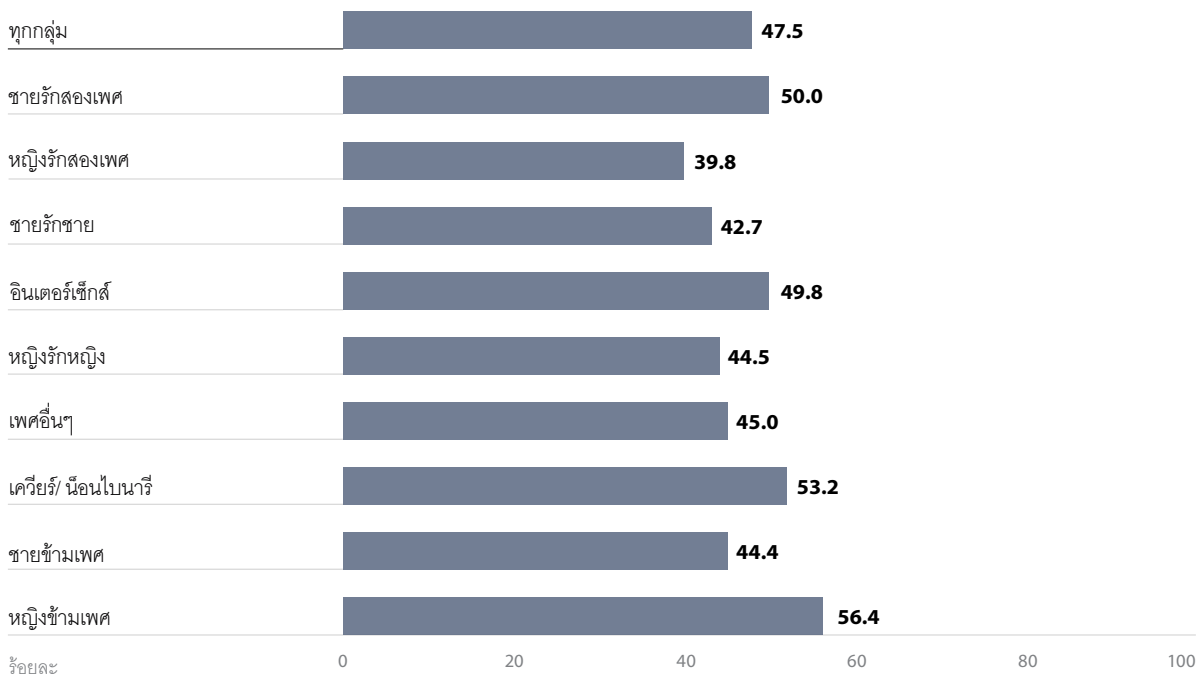
—

ครอบครัวและเพื่อน

การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว

ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจเกือบครึ่งหนึ่ง ในอัตราร้อยละ 47.5 เคยเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยหญิงข้ามเพศเป็นกลุ่มที่ถูกเลือกปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ส่วนชายรักสองเพศถูกเลือกปฏิบัติในหลายรูปแบบมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการถูกล้อเลียน ถูกกดดันให้เลิกความสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน แต่ให้คบกับคนที่เป็นเพศตรงข้าม และถูกควบคุมด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ดูตาราง ข.4 ในภาคผนวก ข.)

รูปภาพ 15: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวอย่างน้อย 1 รูปแบบ

การถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัวที่พบมากที่สุดคือการถูกสอนให้ “ระมัดระวังภาพลักษณ์ภายนอก อากัปกริยา และการพูดจา” ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อยรูปแบบหนึ่งที่มีอัตราร้อยละ 47.5 นั้น ร้อยละ 84 ของกลุ่มดังกล่าวเคยถูกคนในครอบครัวสั่งห้ามประพฤติตัว พูด หรือแต่งกายเพื่อแสดงออกทางเพศอย่างอิสระตามความต้องการของพวกเขา โดยหญิงข้ามเพศและนีออนไบนารีเคยเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในรูปแบบดังกล่าวจากคนในครอบครัวบ่อยกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นๆ

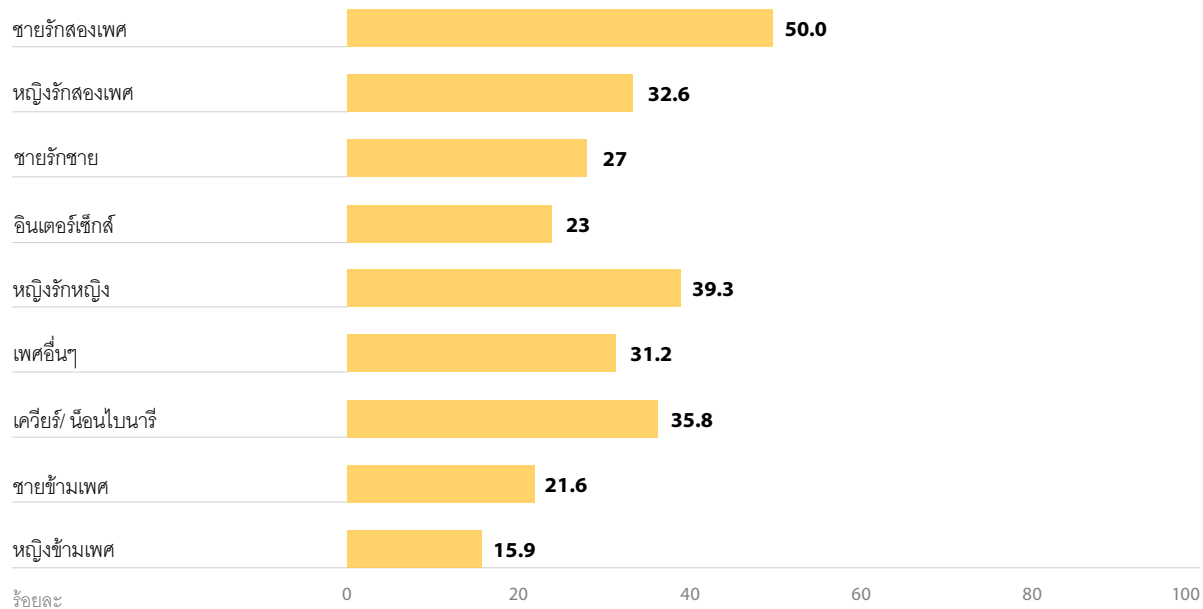
ประสบการณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมทำแบบสำรวจครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการทรมานรับของคนทั้งสองกลุ่มในประเทศไทย ขณะที่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องใช้ความอดกลั้นในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว (ผู้เข้าร่วมการสำรวจทั้งที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิงรักต่างเพศครึ่งหนึ่งยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่) ในขณะเดียวกันพวกเขาก็ถูกเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนตัวตนและการแสดงออก แทนที่จะให้พวกเขาเลือกที่จะแสดงออกในสิ่งที่เป็นโดยที่ไม่ถูกกดดันหรือถูกเลือกปฏิบัติ

แรงกดดันจากครอบครัวเรื่องการแต่งงาน

ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับแรงกดดันจากครอบครัวให้แต่งงานกับคนที่เป็นเพศตรงข้าม โดยที่การแต่งงานกับเพศตรงข้ามถือเป็นการแสดงสัญลักษณ์ทางกฎหมายและวัฒนธรรมตามบรรทัดฐานที่ยึดว่าการรักต่างเพศเป็นความปกติ โดยรวม ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจร้อยละ 28.1 เคยถูกครอบครัวกดดันให้แต่งงานกับ

คนที่เป็นเพศตรงข้าม ชายรักสองเพศร้อยละ 50 เติบโตกับความกดดันมากที่สุด ตามมาด้วยหญิงรักหญิงที่อัตราร้อยละ 39.3 ผู้ที่เป็นนอนไบนารีที่อัตราร้อยละ 35.8 และหญิงรักสองเพศที่อัตราร้อยละ 32.6

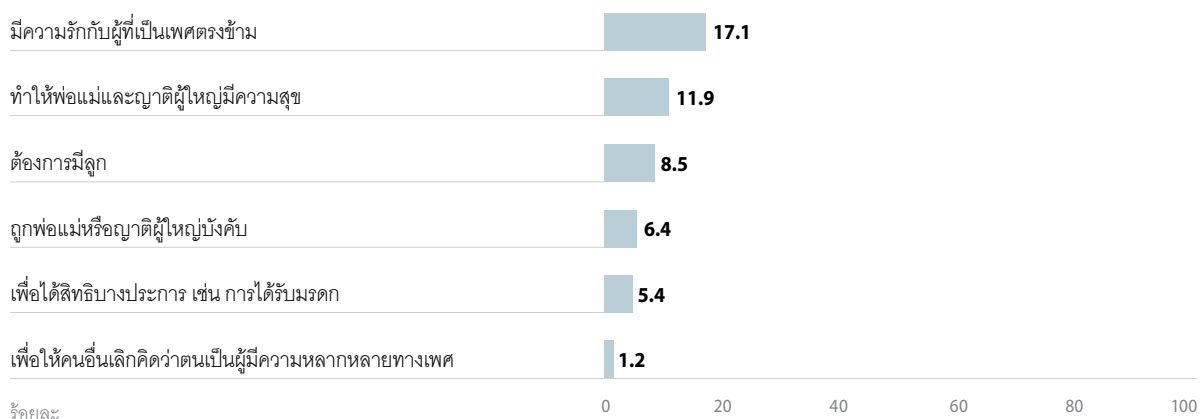
รูปภาพ 16: สัดส่วนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ถูกกดดันให้แต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจและเคยแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้ามส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าพวกเขาแต่งงานเพราะความรัก โดยชายรักสองเพศที่แต่งงานแล้วร้อยละ 77 ให้เหตุผลนี้ เช่นเดียวกับหญิงรักสองเพศที่แต่งงานแล้วร้อยละ 53.1 ผู้ที่เป็นนอนไบนารีที่แต่งงานแล้วร้อยละ 23 และผู้ที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศแบบอื่นๆ ที่แต่งงานแล้วอีกร้อยละ 38 ข้อมูลเหล่านี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลในปัจจุบันที่เกี่ยวกับความลึนไหลทางเพศและทางเพศสภาวะ

ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศบางคนบอกว่าพวกเขาแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้ามเพื่อเอาใจครอบครัว การทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุขเป็นเหตุผลสำคัญอันดับสองของการแต่งงานกับเพศตรงข้าม ซึ่งร้อยละ 11.9 ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมดให้เหตุผลนี้ โดยมีชายรักสองเพศร้อยละ 41 และหญิงรักสองเพศร้อยละ 25 (ดูตาราง ง.1 ในภาคผนวก ง.) ตัวเลขดังกล่าวไม่ได้รวมถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอีกร้อยละ 6.4 ที่ถูกพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่บังคับให้แต่งงานกับเพศตรงข้าม และอีกร้อยละ 8.5 ของผู้ที่เข้าร่วมการสำรวจ ให้เหตุผลว่าพวกเขาทำไปเพราะต้องการมีลูก

รูปภาพ 17: เหตุผลที่เริ่มความสัมพันธ์หรือแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม

เพื่อให้ได้การยอมรับจากพ่อแม่

“วันนั้นหนูกลับมาจากโรงเรียนโดยที่ใบหน้ามีเครื่องสำอางที่เพื่อนมาแต่งให้ติดอยู่ แม่ของหนูก็ไปหยิบไม้กวาดมาไล่ตีหนู แม่พูดว่าเค้าเลี้ยงหนูมาอย่างดีทำไมจะต้องกลายเป็นผู้หญิงด้วย จนกระทั่งน้องชายของหนูเกิดแม่ก็ฝากความหวังที่มีไว้กับน้องชายแทน”

— นักเรียนและลูกจ้างชายรักชาย

“พี่สาวของผมรับผมไม่ได้ เมื่อผมบอกเขาว่าผมเป็นผู้ชาย เขาก็บอกว่าเขาไม่สน เขาจะเรียกผมด้วยสรรพนามที่ใช้กับผู้หญิงเพราะเขาเรียกแบบนี้มา 20 ปีแล้ว เขาพูดกับผมว่า ‘จะให้ฉันเปลี่ยนได้ยังไงในเมื่อเธอเพิ่งจะมาบอกฉันเมื่อสิบนาทีก่อน’ ”

— นักศึกษาระดับปริญญาโทชายข้ามเพศ

“เมื่อปีที่แล้วผมบอกกับแม่ว่าลูกสาวของผมกำลังจะเป็นผู้ชายแล้วนะ แม่เอามือปิดหูเพราะไม่อยากได้ยิน แล้วถามว่า ‘ทำไม ทำไมเธอไม่กลับไปเป็นทอมเหมือนเมื่อก่อน เป็นทอมยังโอเคสำหรับแม่ แต่เธอกำลังทำสิ่งที่ผิดธรรมชาติ เธอมันบ้า!’ ผมเสียใจมากเพราะแม่เป็นคนที่ผมรักมากที่สุด และเป็นคนแรกที่ผมอยากจะทำเรื่องนี้ ผมเสียใจแต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้แล้วผมก็ออกจากบ้านมาหนึ่งสัปดาห์... ช่วงนั้น ผมไม่อยากตื่นเลย มันเหมือนกับว่าผมก็ไม่ว่ากันว่าคุณจะทำแบบนี้ไปทำไม ทำไปเพื่ออะไร และจะทำยังไง ...ตอนที่แม่เห็นผมถือสายระบายทรงอกหลังจากผ่าตัด แม่คงตกใจมาก ผมร้องไห้และบอกแม่ว่าผมไม่สามารถแก้ไขอะไรได้และผมขอโทษที่ไม่สามารถเป็นลูกสาวของแม่ได้ แม่ตกใจมาก แต่วันรุ่งขึ้นแม่ก็เอาตุ้มซูปไก่มาให้ และยังคงทำหน้าที่แม่เหมือนที่เคยทำมาตลอด ส่วนพ่อผมทำเหมือนไม่รู้เรื่องอะไรและไม่มีอะไรเกิดขึ้นทั้งนั้น”

— ช่างทำผมชายข้ามเพศ

เครือข่ายสังคม

เครือข่ายสังคมหมายถึงความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน สมาชิกในชุมชน และผู้ที่ใช้สื่อโซเชียลต่างๆ ในโลกออนไลน์ เครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนได้รับการสนับสนุนจากสังคมในด้านต่างๆ⁵⁰ งานวิจัยเชิงประจักษ์ได้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีเครือข่ายสังคมเล็ก มีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้า มีพฤติกรรมเสี่ยงและสุขภาพไม่ดี⁵¹ ในขณะที่การมีเครือข่ายสังคมใหญ่ช่วยลดการตีตรา และยังช่วยพัฒนาสุขภาพโดยทั่วไปในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย⁵²

การสำรวจในครั้งนี้ศึกษาถึงระดับการมีปฏิสัมพันธ์และความหลากหลายของกลุ่มเครือข่ายสังคมผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจ ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ในที่นี้หมายถึงว่า บุคคลหนึ่งจะมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศของตนมากน้อยเพียงใด ส่วนการศึกษาความหลากหลายในที่นี้เป็นการสำรวจว่าเครือข่ายนั้นมีคนจากกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยต่างๆ และคนจากเครือข่ายอื่นๆ รวมอยู่ด้วยหรือไม่

50 Gray, A. (2009). The social capital of older people. *Ageing and Society*, 29, 5–31. doi:10.1017/S0144686X08007617

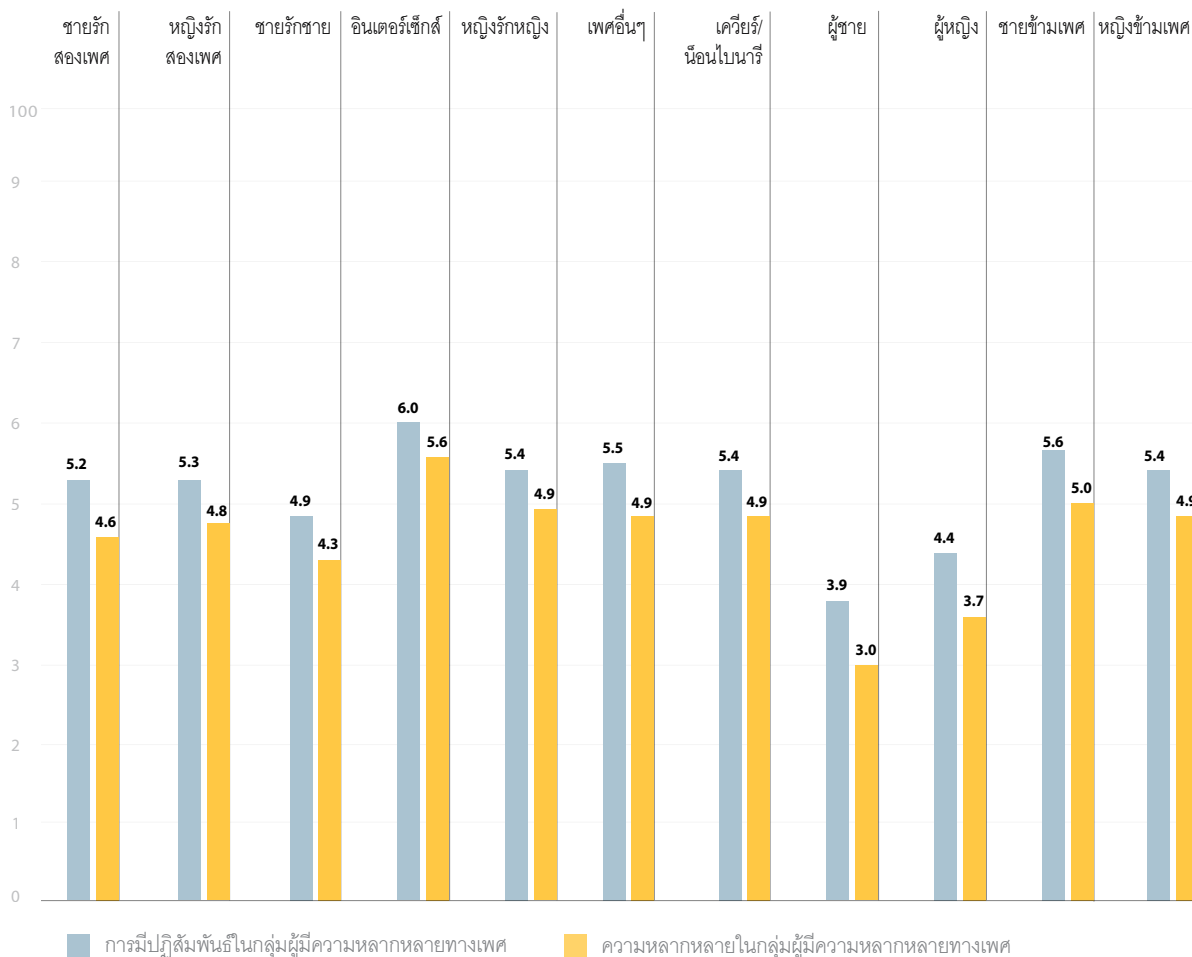
51 Fredriksen-Goldsen, K.I., Emler, C.A., Kim, H.J., Muraco, A., Erosheva, E.A., Goldsen, J. & Hoy-Ellis, C.P. (2013). The physical and mental health of lesbian, gay male, and bisexual (LGB) older adults: The role of key health indicators and risk and protective factors. *The Gerontologist*, 53, 664–675. doi:10.1093/geront/gns123

52 Shankar, A., McMunn, A., Banks, J. & Steptoe, A. (2011). Loneliness, social isolation, and behavioural and biological health indicators in older adults. *Health Psychology*, 30, 377–385. doi:10.1037/a0022826

ไม่น่าแปลกใจที่ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ของชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจกับผู้มีความหลากหลายทางเพศมีอยู่ไม่สูงนัก ในการให้คะแนนจาก 1 ถึง 7 ซึ่งแทนระดับต่ำสุดไปถึงระดับสูงสุด พบว่าชายหญิงรักต่างเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจมีคะแนนการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่ที่ 4.3 และผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจมีคะแนนการมีปฏิสัมพันธ์กับชายหญิงรักต่างเพศอยู่ที่ 5.4 ระดับความหลากหลายของเครือข่ายก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ เครือข่ายชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจมีความหลากหลายน้อยกว่าเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจ โดยมีคะแนนความหลากหลายอยู่ที่ 3.3 และ 4.8 ตามลำดับ

บุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มีคะแนนการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศต่างๆ มากที่สุด โดยบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มีค่าเฉลี่ยคะแนนการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายสังคม (6 คะแนน) และความหลากหลายของเครือข่าย (5.6 คะแนน) สูงที่สุด ตามมาด้วยชายข้ามเพศ (การมีปฏิสัมพันธ์ 5.6 คะแนน และความหลากหลาย 5 คะแนน) ในชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ ชายรักชายมีคะแนนการมีปฏิสัมพันธ์น้อยที่สุด (4.9 คะแนน) และมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มอื่นๆ ในสังคมน้อยที่สุด (4.3 คะแนน)

รูปภาพ 18: คะแนนเฉลี่ยการมีปฏิสัมพันธ์และความหลากหลายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย และชายหญิงรักต่างเพศ

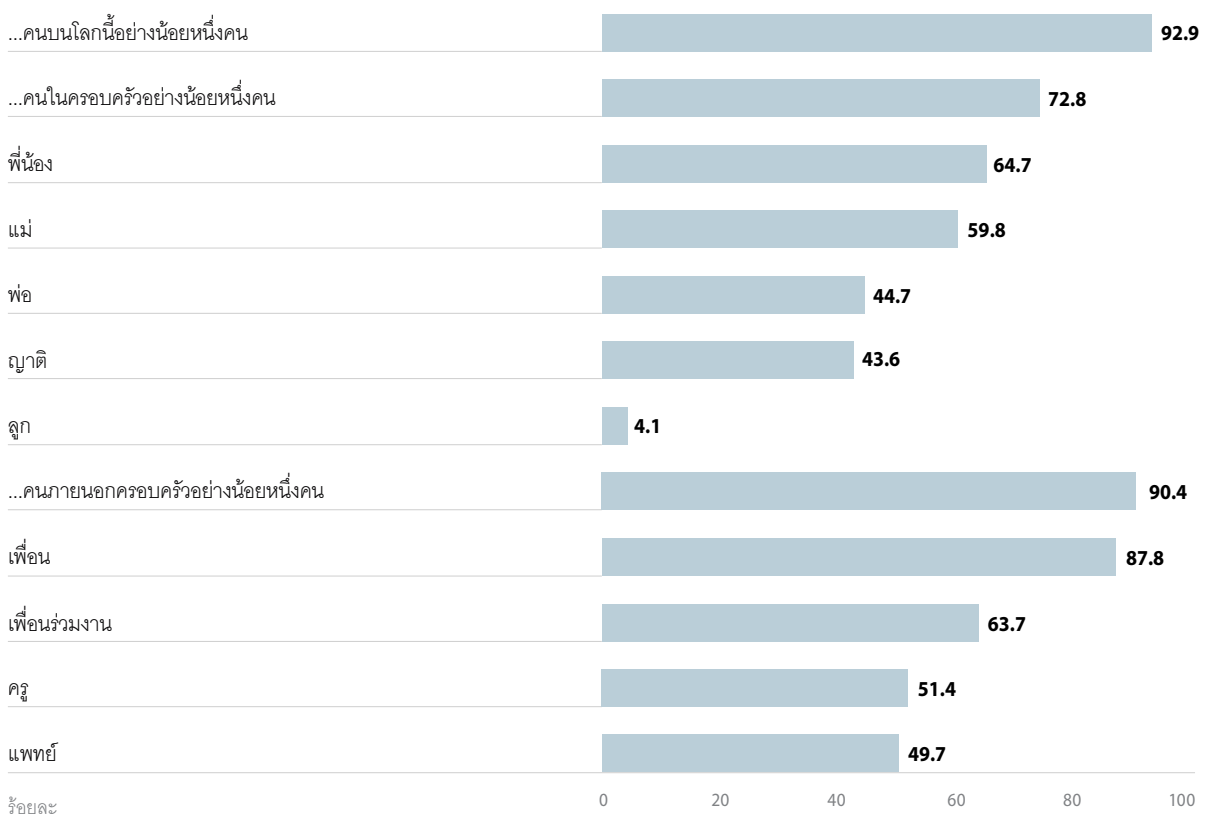
ชายรักชายและหญิงข้ามเพศมีปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มย่อยของพวกเขามากที่สุด เมื่อดูที่ระดับการมีปฏิสัมพันธ์ของแต่ละกลุ่มย่อยจากการสำรวจในครั้งนี้ พบว่าหญิงข้ามเพศร้อยละ 88.4 และชายรักชายร้อยละ 83 มีปฏิสัมพันธ์กับคนในกลุ่มย่อยที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศแบบเดียวกับพวกเขา ขณะที่ผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ร้อยละ 17.4 และผู้ที่เป็นเพศอื่นๆ ร้อยละ 10 มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มย่อยของพวกเขาในน้อยที่สุด นอกจากนี้ ข้อมูลที่น่าสนใจก็คือ หญิงข้ามเพศร้อยละ 56.1 และชายรักชายร้อยละ 50.7 มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มย่อยอื่นๆ มากที่สุดอีกด้วย ซึ่งหมายความว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มอื่นๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับชายรักชายและหญิงข้ามเพศมากที่สุดเช่นกัน

การเปิดเผยตัวตน

ดังที่ได้อธิบายไปในบทความข้างต้น เครื่องช่วยที่เล็กและมีความหลากหลายน้อยมักส่งผลเสียต่อสุขภาพกายและจิต คุณลักษณะที่สำคัญของเครื่องช่วยสังคมอีกประการคือจะต้องช่วยให้คนสามารถเปิดเผยตัวตนในเครื่องช่วยของตนได้ การที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศจะกล้าเปิดเผยตัวตน พวกเขาจะต้องรู้สึกถึงการยอมรับจากคนในเครื่องช่วย หากมีการยอมรับในระดับที่สูง ผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้นและเปิดใจถึงปัญหาความสัมพันธ์ต่างๆ กับคนในครอบครัวและเพื่อนฝูง⁵³ ในอีกแง่หนึ่ง หากผู้มีความหลากหลายทางเพศรู้สึกว่าตนโดนปฏิเสธจากเครื่องช่วยต่างๆ เหล่านี้ พวกเขาอาจจะเก็บเอาปัญหาต่างๆ ไว้ข้างใน และหันมายอมรับกับแนวคิดและความเชื่อในแง่ลบที่ได้ยินจากคนอื่น ๆ ว่าเป็นความจริง จนอาจประสบกับภาวะซึมเศร้า คิดฆ่าตัวตายและมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เช่น ติดเหล้า ใช้ยาเสพติด และมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัย^{54 55}

ผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ค่อยจะเปิดเผยตัวตนกับคนในครอบครัว ครูอาจารย์และแพทย์ แม้ว่าผู้เข้าร่วมการสำรวจส่วนใหญ่จะเปิดเผยตัวตนกับสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งคน แต่เปิดเผยตัวตนกับคนบนโลกนี้อย่างน้อยหนึ่งคนถึงร้อยละ 92.9 ผู้มีความหลากหลายทางเพศเพียงร้อยละ 49.7 รู้สึกว่าพวกเขาสามารถเปิดเผยตัวตนกับแพทย์ได้ ซึ่งความลังเลในการเปิดเผยวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศกับแพทย์อาจส่งผลให้ได้รับการดูแลรักษาอย่างไม่เหมาะสม ในขณะที่พวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพที่แตกต่างกับกลุ่มอื่น

รูปภาพ 19: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยเปิดเผยตัวตนกับคนในเครื่องช่วยสังคมของตน

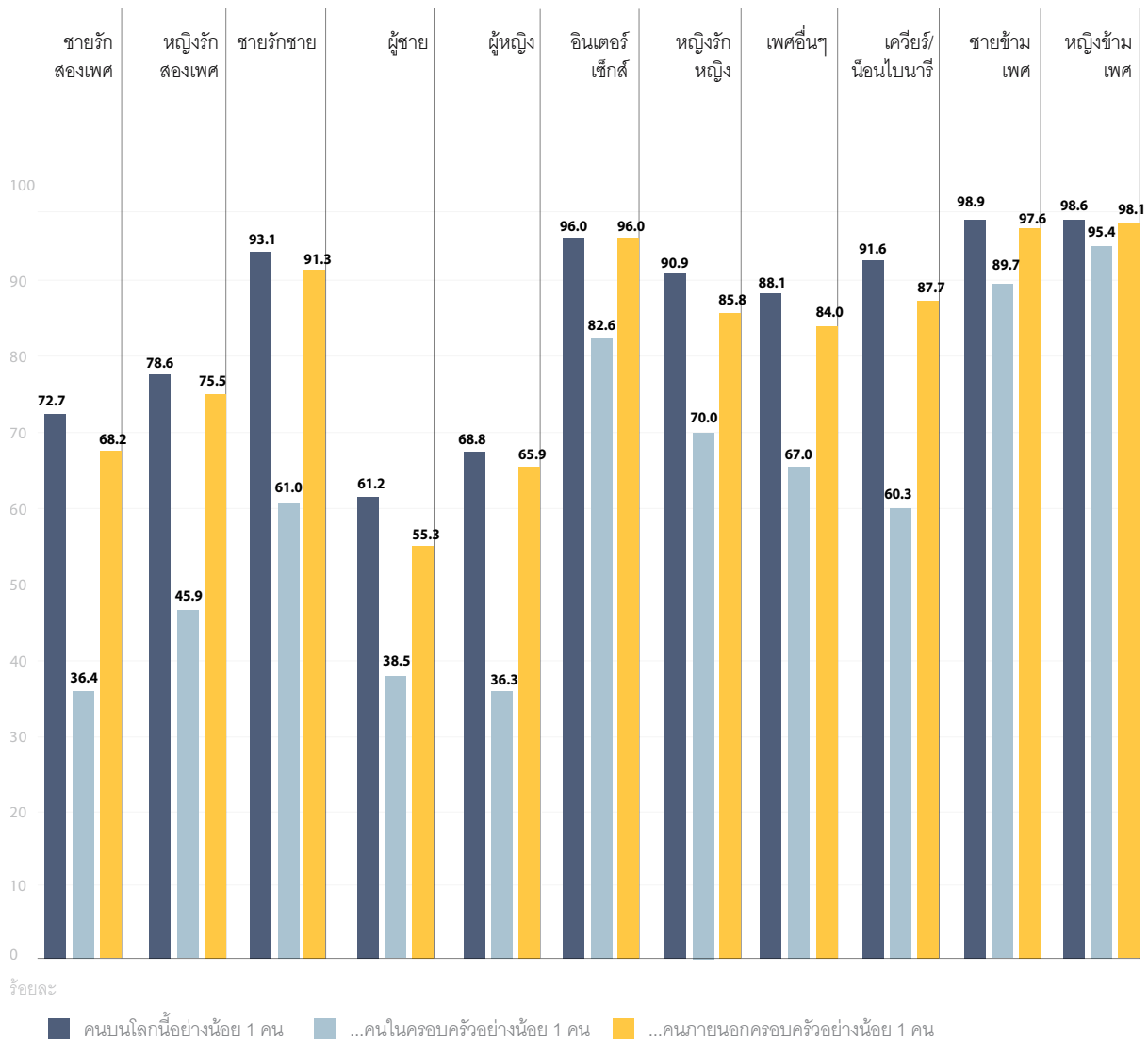

53 Kosciw, J.G., Palmer, N.A. & Kull, R.M. (2015). Reflecting resiliency: Openness about sexual orientation and/or gender identity and its relationship to well-being and educational outcomes for LGBT students. *American Journal of Community Psychology*, 55(1–2), 167–178.

54 Ryan, C., Russell, S.T., Huebner, D., Diaz, R. & Sanchez, J. (2010). Family acceptance in adolescence and the health of LGBT young adults. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(4), 205–213.

55 Klein, A. & Golub, S.A. (2016). Family rejection as a predictor of suicide attempts and substance misuse among transgender and gender nonconforming adults. *LGBT health*, 3(3), 193–199.

รูปภาพ 20: สัดส่วนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้เปิดเผยเกี่ยวกับวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศของตนกับบุคคลอื่นอย่างน้อยหนึ่งคน

บุคคลข้ามเพศและผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มักเปิดเผยตัวตนกับคนในเครือข่ายบ่อยครั้งที่สุด เมื่อเทียบกับกลุ่มย่อยอื่นๆ โดยเฉพาะหญิงข้ามเพศร้อยละ 95.4 จะเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศกับคนในครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งคน ตามมาด้วยชายข้ามเพศร้อยละ 89.7 และผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ร้อยละ 82.6 (ดูตาราง ง.2 ภาคผนวก ง.)

กลุ่มบุคคลที่รักสองเพศปกปิดวิถีทางเพศของพวกเขาจากครอบครัวและคนอื่นๆ มากที่สุด หนึ่งในสามหรือร้อยละ 36.4 ของชายรักสองเพศเคยเปิดเผยตัวตนกับคนในครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งคน ขณะที่เกือบสองในสามไม่เปิดเผยตัวตนกับใครในครอบครัวเลย บุคคลรักสองเพศร้อยละ 68 เปิดเผยตัวตนกับคนภายนอกครอบครัวอย่างน้อยหนึ่งคน

การเปิดเผยตัวตนนั้นเกี่ยวข้องกับการได้รับการสนับสนุนและการถูกเลือกปฏิบัติที่มากขึ้นด้วยในเวลาเดียวกัน ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เปิดเผยวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขาจะมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายสังคม ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากกว่า มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมากกว่า มีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองมากกว่า และได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนกลุ่มต่างๆ ในชีวิตมากกว่า แต่ระดับการเปิดเผยตัวตนที่สูงกว่าก็ส่งผลให้ระดับการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในเครือข่ายสังคมของพวกเขาสูงขึ้นตามไปด้วย ข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ของการทรมาน กล่าวคือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เปิดเผยและแสดงตัวตนต้องเผชิญกับการกดดันให้ปกปิดและสร้างว่าตนไม่ได้เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยที่การกดดันเหล่านั้นอาจมาในรูปแบบของคำพูดเชิงลบและการกีดกันพวกเขาอย่างสิ้นเชิง บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจึงเลือกที่จะเปิดเผยตัวตนอย่างมีขีดจำกัดและปกปิดวิถีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา เพื่อปกป้องตนเองจากการถูกเลือกปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ

ตลอดชีวิตของพวกเขา แม้กระนั้นก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการจำกัดความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้เครือข่ายยิ่งเล็กลงและมีความหลากหลายน้อยลงไปด้วย

เพื่อให้ได้อยู่ใน

เครือข่าย

สังคม

ในรั้วมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะมีการรวมตัวระหว่างกลุ่มย่อยและเปิดเผยเกี่ยวกับวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศมากกว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อยู่ในกลุ่มย่อยเดียวกันมักจะเข้าสังคมด้วยกัน การอยู่ในกลุ่มช่วยเสริมพลังให้กับบุคคลที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

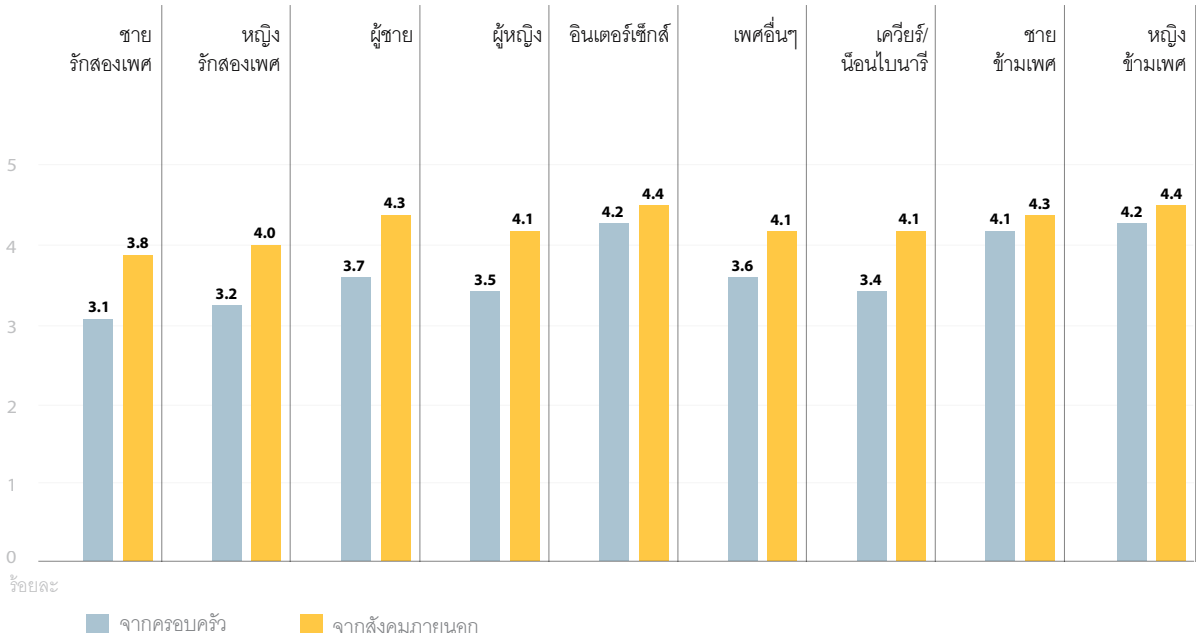
“เพื่อนของหนูรับตัวตนของหนู (วิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ) ได้และหนูก็ไม่เคยมีปัญหาอะไรกับพวกเพื่อนผู้หญิงในสมัยเรียนมัธยม...ตอนที่ยังอยู่โรงเรียน หนูก็เริ่มมีเพื่อนที่เป็นกะเทยเหมือนกัน มีอยู่ 3 คนที่อยู่ห้องเดียวกัน และพวกเราก็มักจะไปรวมตัวกัน แถวสนามวอลเลย์บอล กะเทยที่อยู่ชั้นปีอื่นๆ ก็มารวมตัวกับพวกเราด้วย ทำให้หนูรู้สึกว่าร่าเริงเปิดเผยและยอมรับตัวตนของหนูมากขึ้น แต่ตอนนั้นยังรู้สึกว่าไม่พร้อมที่จะแต่งตัวเป็นผู้หญิง จนหนูเริ่มเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2553 ถึงได้เปิดเผยตัวเองมากขึ้น”

— พนักงานในคลินิกนรีนรนามหญิงข้ามเพศ

การยอมรับ

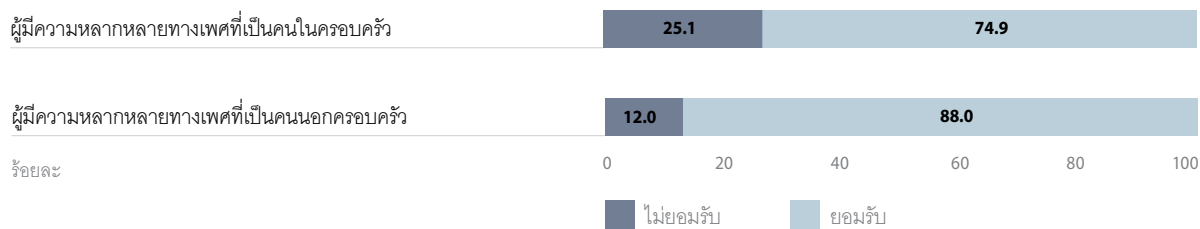
ผู้มีความหลากหลายทางเพศรู้สึกว่าจะได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกครอบครัวมากกว่าคนในครอบครัว ในการวัดคะแนนจาก 1 (ต่ำสุด) ไป 5 (สูงสุด) ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมรู้สึกว่าจะได้รับการยอมรับจากครอบครัวในระดับกลางๆ (3.8 คะแนน) แต่ได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกสูงกว่า (4.2 คะแนน) รูปภาพ ก.6 แสดงให้เห็นระดับการยอมรับจากเครือข่ายสังคมที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยรู้สึกว่าจะได้รับ โดยชายรักสองเพศรู้สึกว่าจะได้รับการยอมรับน้อยที่สุด

รูปภาพ 21: คะแนนการให้การยอมรับจากคนในครอบครัวและบุคคลภายนอก แบ่งตามกลุ่มย่อยของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

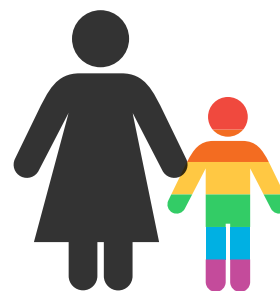

ชายหญิงรักต่างเพศมีแนวโน้มที่จะยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นคนในครอบครัวน้อยกว่าบุคคลภายนอก แม้ชายหญิงรักต่างเพศส่วนใหญ่ในประเทศไทยให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่บางคนก็ยังลังเลเมื่อผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นสมาชิกในครอบครัวของตนเอง ขณะที่ร้อยละ 88 ให้การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นคนภายนอกครอบครัว ประมาณสามในสี่ของชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วม หรือร้อยละ 74.9 ให้ข้อมูลว่าพวกเขาจะยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นคนในครอบครัวด้วย

รูปภาพ 22: สัดส่วนชายหญิงรักต่างเพศในการสำรวจที่ให้การยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

ความรักของแม่ที่มีต่อลูกที่เป็นบุคคลข้ามเพศ

ข้อมูลจากผู้ที่เป็นแม่และพ่อเกี่ยวกับการมีลูกเป็นบุคคลข้ามเพศมีรูปแบบที่น่าสนใจเลยทีเดียว กล่าวคือ แม่มีแนวโน้มที่จะเข้าใจและให้การสนับสนุนมากกว่าพ่อที่มักไม่เห็นด้วยหรือเลือกจะไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ

“พ่อของฉันไม่ได้ยอมรับตัวตนของฉันได้จริงๆ แต่แม่ของฉันรู้ตั้งแต่ฉันยังเด็ก ยอมรับและสนับสนุนฉัน ฉันก็ไม่ค่อยไปอยู่กับพ่อ เพราะเขาก็ไม่ค่อยพูดอะไรมาก เขาเป็นคนหัวโบราณและดื้อ เขาเคยเป็นนักมวยและทหาร เพราะฉะนั้นเขาก็เลยมีความเชื่อที่ฝังรากลึกว่าลูกชายจะต้องมีความเป็นชายเต็มร้อย”

— ลูกจ้างอิสระที่เป็นหญิงข้ามเพศ

“พ่อของฉันยังคงไม่รู้ แม่และน้องสาวบอกให้ฉันปกปิดเรื่องนี้จากพ่อ ตอนนี้นั้นฉันยังอยู่บ้านเดียวกับพ่อแม่และเวลาที่จะออกไปข้างนอก แม่กับน้องจะคอยช่วยดูสถานการณ์ที่บ้าน แม่จะบอกฉันว่า ‘พอกำลังอยู่ในห้องทำงาน ออกไปได้ตอนนี้’ และก่อนจะกลับบ้าน ฉันก็จะโทรหาแม่เพื่อถามก่อนว่า ‘แม่ พ่ออยู่ในห้องทำงานหรือว่าหลับไปแล้วหรือยัง’ ถ้าพ่อยังอยู่ในห้องทำงาน ฉันก็จะเข้าบ้านอย่างเงียบๆ”

— ข้าราชการที่เป็นหญิงข้ามเพศ

“พ่อแม่ของผมนั้นเป็นคนหัวโบราณมาก เพราะพ่อเป็นตำรวจและแม่เป็นครู... พี่ชายผมตั้งตั้งและชอบทำตัวเป็นสาว ซึ่งพ่อผมไม่ชอบอย่างมากและเขาจะเตะ ต่อย หรือขว้างปาเก้าอี้ใส่พี่ชาย พ่อจะด่าและบอกว่า... ‘แกถูกสั่งห้ามไม่ให้ทำตัวแบบนี้!’ ... พ่อเป็นคนไม่ค่อยพูดเยอะ แล้วเวลาพูดมักจะดุด่า แต่ไม่เคยมานั่งคุยกัน... พ่อไม่เคยดูว่าผม ผมก็เลยไม่รู้ว่าเขาคิดอะไร แต่กับแม่ผมสามารถคุยด้วยได้”

— ครูสอนว่ายน้ำที่เป็นชายข้ามเพศ

การสนับสนุนจากสังคม

กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจรู้สึกไม่สบายใจที่จะเล่าถึงปัญหาส่วนตัวกับครอบครัวของตน ตัวแปรการวัดประเมินการสนับสนุนทางสังคมตัวแปรหนึ่งคือ ระดับความไว้วางใจที่จะเล่าปัญหาส่วนตัวกับคนในเครือข่ายสังคม แบบสำรวจเก็บข้อมูลว่าผู้เข้าร่วมพูดคุยกับเครือข่ายของพวกเขาเรื่องปัญหาของการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศบ่อยแค่ไหน (จาก 1 คะแนน ไม่เล่าให้ฟังเลย ไปถึง 7 คะแนน เล่าให้ฟังเสมอ) ไม่นับกลุ่มเพื่อนของพวกเขา (3.4 คะแนน) ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมรู้สึกไม่สบายใจที่จะเล่าถึงปัญหาความสัมพันธ์ต่างๆ กับคนในครอบครัวของตนเอง (1.5 คะแนน) หรือคนภายนอกครอบครัว (1 คะแนน) ผลการสำรวจช่วยยืนยันผลวิจัยที่ปรากฏอยู่ว่าเครือข่ายเพื่อนฝูงยังคงเป็นแหล่งกำลังใจที่สำคัญมากที่สุดสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ชายรักสองเพศให้ข้อมูลว่าได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อนฝูงน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ นอกจากนี้ การสำรวจยังได้เพิ่มตัวแปรในการวัดการสนับสนุนจากคนอื่นๆ ในเครือข่ายสังคม (จากน้อยที่สุด 1 คะแนน ไปถึงมากที่สุด 7 คะแนน) ซึ่งกลุ่มชายรักสองเพศยังคงมีคะแนนการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคูรัก (4.6 คะแนน) คนในครอบครัว (4.4 คะแนน) และเพื่อน (3.9 คะแนน) น้อยที่สุด ขณะที่หญิงรักหญิงได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคูรักมากที่สุด (5.2 คะแนน) ส่วนหญิงข้ามเพศ (5 คะแนน) และผู้ที่เป็นอินเทอร์เซ็กส์ (4.9 คะแนน) ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมากที่สุด ขณะที่ชายรักชายได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนมากที่สุด (4.9 คะแนน) ผลการสำรวจชี้ให้เห็นว่าบุคคลข้ามเพศที่มีอัตลักษณ์ทางเพศชัดเจนจะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของพวกเขามากกว่าชายรักชาย ชายรักสองเพศ และผู้ที่เป็นนอนไบนารีที่อาจปกปิดวิถีทางเพศของตนจากคนในครอบครัว (ดูตาราง ง.8 ภาคผนวก ง.)

สถาบันการศึกษา

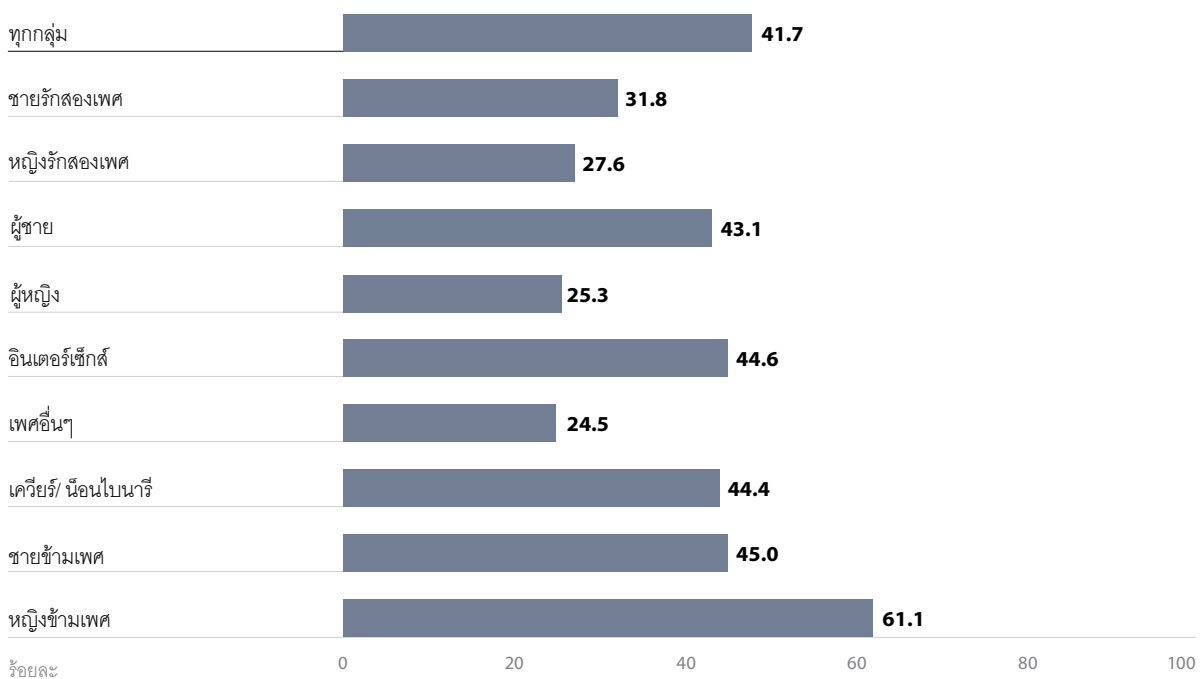
—

สถาบันการศึกษา

การเลือกปฏิบัติและการใช้ความรุนแรงในสถาบันการศึกษา

ผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 41 และหญิงข้ามเพศร้อยละ 61 เคยถูกเลือกปฏิบัติต่อนักเรียนหญิงข้ามเพศร้อยละ 35 ให้ข้อมูลว่าพวกเขาถูกเตือนให้ระมัดระวังการแต่งตัวและรูปลักษณ์ รวมถึงระวังการทำทางและการพูดจาให้ดี ร้อยละ 21.2 มักถูกล้อเลียนหรือดูหมิ่น ร้อยละ 9.4 มักถูกล่วงละเมิดทางเพศ และร้อยละ 8 ถูกทำร้ายร่างกาย (ดูตาราง จ.1 ภาคผนวก จ.)

รูปภาพ 23: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบในสถาบันการศึกษา

นักเรียน

ถูกกดดัน

เรื่องภาพลักษณ์

และต้องเผชิญกับ

การถูกเลือกปฏิบัติ

“ตอนที่ฉันเข้าเรียนรักษาดินแดน (รต.) มีเพื่อนผู้ชายบางคน ปากกวอดหินมาใส่ พอเห็นว่าฉันไม่สู้กลับ พวกเขา ก็แก้มองต่อ และแรงขึ้นอีก ครูฝึกดูเพื่อนคนหนึ่งแต่เขาก็ยังไม่หยุด ฉันก็เลยตอยเขากลับ หลังจากนั้นก็ไม่ใครมาแก้มองฉันอีกเลย”

— หญิงข้ามเพศจากภาคเหนือ

“ที่งานประชุมผู้ปกครองประจำปีของโรงเรียนหญิงล้วน ที่หนูเรียนอยู่ ครูท่านหนึ่งประกาศให้ทุกคนในห้องประชุม ได้ยินว่า หนูมีความสัมพันธ์และจับมือนักเรียนหญิงอีกคน ในโรงเรียน หนูรู้สึกอายและหงุดหงิดมาก หนูไม่รู้ว่าทำไมครู ถึงต้องทำแบบนี้”

— นักเรียนหญิงรักหญิงจากภาคเหนือ

นักเรียน

ถูกกดดัน

เรื่องภาพลักษณ์

และต้องเผชิญกับ

การถูกเลือกปฏิบัติ

“ที่งานประชุมผู้ปกครอง ครูใหญ่พูดต่อหน้าทุกคนว่ามีนักเรียนหญิงคนหนึ่งเป็นแฟนกัน ญาติของผมอยู่ที่นั่นด้วยและเขาเรื่องนี้ไปพูดนินทาต่อ หลายคนรู้ว่านักเรียนคนนั้นก็คือผมเอง ยายของผมบอกว่ารู้สึกหน้าซำมากเมื่อมีคนมาเล่าถึงข่าวนั้น จนผมต้องปลอบยายให้ใจเย็นๆ”

— นักเรียนทอมจากภาคเหนือ

ข้อค้นพบเหล่านี้สอดคล้องกับข้อมูลจากงานวิจัยที่ผ่านมา โดยแสดงถึงการเรียกร้องให้บุคคลหนึ่งประพฤติตัวตามความคาดหวังของสังคม ในการศึกษาที่ก่อนหน้านี้ อ้างอิงว่ามาจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งได้รับการอ้างอิงว่าเป็นงานวิจัยอย่างเป็นระบบชิ้นแรกเกี่ยวกับปัญหาการรังแกในประเทศไทย คณะวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดลได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้ความรุนแรง การล่วงละเมิด และผลการเรียน พบว่านักเรียนที่ระบุว่าตนเองเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่าครึ่งในการสำรวจได้ให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกรังแก เช่นเดียวกับนักเรียนชายที่รู้สึกว่าตัวเองไม่ค่อยมีความเป็นชาย ซึ่งรวมถึงนักเรียนที่ไม่ได้ระบุว่าตนเองเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศอีกร้อยละ 70

นักเรียนที่เคยเผชิญกับการถูกรังแกมีภาวะซึมเศร้ามากกว่านักเรียนคนอื่นๆ ถึงสี่เท่า โดยหนึ่งในสามของคนที่ถูกรังแกเคยโดดเรียน เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ถูกรังแกที่โดดเรียนเพียงร้อยละ 15 และนักเรียนที่โดนรังแกเพราะวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศร้อยละ 7 เคยพยายามฆ่าตัวตายในปีที่ผ่านมา โดยเป็นอัตราสูงกว่่านักเรียนที่ไม่เคยโดนรังแกซึ่งมีอยู่ร้อยละ 1.2 และสูงกว่านักเรียนที่เคยโดนรังแกด้วยเหตุผลอื่นซึ่งมีอยู่ร้อยละ 3.6 เนื่องจากการรังแกมักเกิดขึ้นในห้องน้ำชายหรือบริเวณใกล้เคียง นักเรียนบางคนเปิดเผยว่าพวกเขาจึงไม่ใช้ห้องน้ำตออยู่ที่โรงเรียน⁵⁶

ความครอบคลุมของหลักสูตรเพศศึกษา

ประเทศไทยพัฒนานโยบายเรื่องเพศศึกษาครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2481 แต่ก็ไม่เคยมีการเรียนการสอนในหัวข้อนี้จนกระทั่งปี พ.ศ. 2521 ตั้งแต่นั้นมาเพศศึกษาถึงได้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมต้นประมาณร้อยละ 60 ของประเทศ อย่างไรก็ตาม หลายโรงเรียนยังสอนแค่เรื่องกายวิภาคทางเพศ และเนื้อหาของเพศศึกษายังไม่ครอบคลุมถึงหัวข้อที่เกี่ยวกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและคุณลักษณะทางเพศ

ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับการเรียนเพศศึกษาในสถาบันการศึกษา พบว่ากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจร้อยละ 88 และกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศร้อยละ 89 ซึ่งเป็นอัตราที่ใกล้เคียงกัน เคยเรียนเพศศึกษา อย่างไรก็ตาม มีเพียงร้อยละ 35.7 ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่คิดว่าประเด็นเกี่ยวกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศถูกรวมอยู่ในหลักสูตรเพศศึกษาแล้ว ขณะที่ร้อยละ 77 ของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศรู้สึกว่าหลักสูตรเพศศึกษาที่ตนได้รับครอบคลุมประเด็นต่างๆ แล้ว ข้อมูลที่แตกต่างนี้แสดงให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศคิดว่าหลักสูตรเพศศึกษาไม่สอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตจริงของพวกเขา และเป็นข้อค้นพบที่ตรงกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่แสดงผลการศึกษาว่ายังขาดเนื้อหาเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศในหลักสูตรเพศศึกษาอีกด้วย (ดูตาราง ก.17)

56 Mahidol University, Plan International Thailand & UNESCO Bangkok Office (2014). Bullying targeting secondary school students who are or are perceived to be transgender or same-sex attracted: Types, prevalence, impact, motivation and preventive measures in 5 provinces of Thailand. Bangkok: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

ความสำเร็จด้านการศึกษา

ชายรักสองเพศ หญิงข้ามเพศและบุคคลที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มีแนวโน้มจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีน้อยกว่าชายรักชาย อย่างไรก็ตาม การจบปริญญาตรีมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับระดับรายได้ที่สูงขึ้น

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ผู้มีความหลากหลายทางเพศในการสำรวจที่เปิดเผยตัวตนกับครอบครัวและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีแนวโน้มที่จะเรียนจบปริญญาตรีน้อยกว่า พวกเขาอาจเป็นผู้เข้าร่วมที่ยังอายุน้อยและยังเป็นนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเพื่อนในสถาบันการศึกษาที่ช่วยให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่า จึงมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมากกว่า นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการสำรวจที่ได้รับการศึกษามากกว่าจะเข้าถึงสื่อเพื่อรับทราบข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศมากกว่า (ดูตาราง ช.1 ภาคผนวก ช.)

สถานที่ทำงาน

—

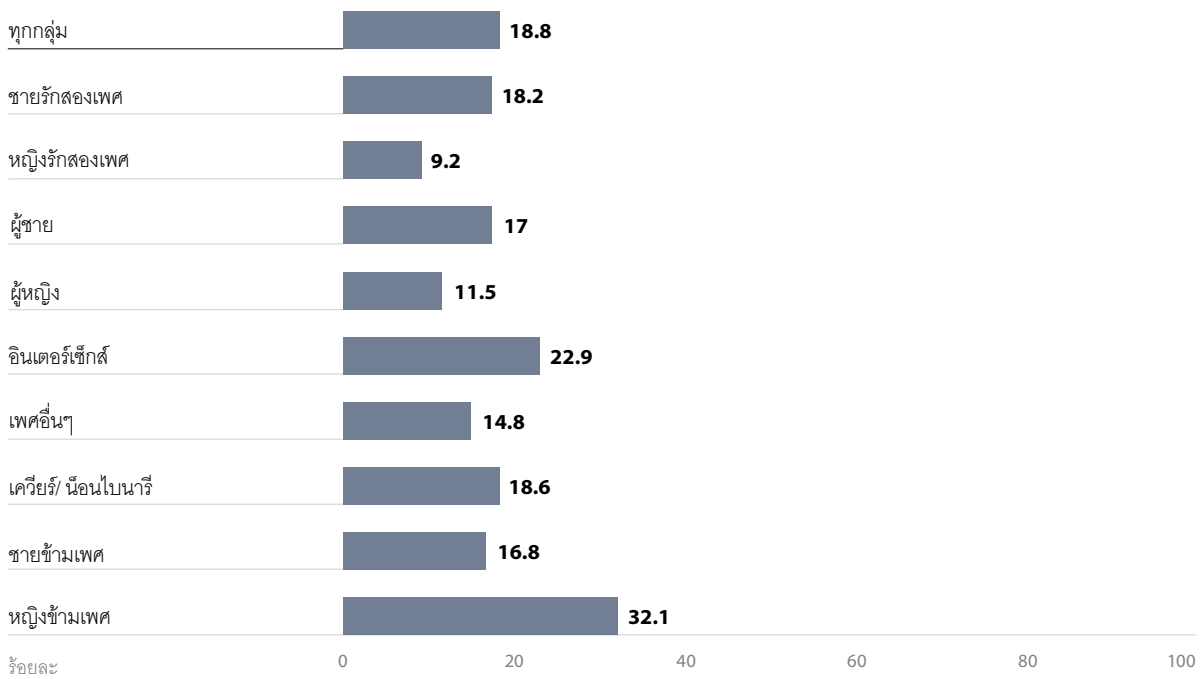
สถานที่ทำงาน

การถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน

ความสามารถของสมาชิกในสังคมในการหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตัวเองอย่างยั่งยืนและทำงานอย่างเต็มศักยภาพเป็นปัจจัยหลักสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติให้ประสบผลสำเร็จ การสำรวจครั้งนี้เผยให้เห็นว่าโอกาสในการจ้างงานผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกจำกัดโดยการถูกตีตราและเลือกปฏิบัติ ตลอดจนความไม่เท่าเทียมทางสุขภาพดังที่ได้อ้างอิงไปในข้างต้น หนึ่งในสี่ของชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจรู้สึกว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่ควรได้รับการอนุญาตให้เข้ามาในสถานที่ทำงาน และอีกร้อยละ 11.5 ยังไม่แน่ใจ จากความเชื่อที่ว่าไม่ควรรับผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้ามาในสถานที่ทำงานส่งผลให้โอกาสในการทำงานของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศยิ่งลดน้อยลง

ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยเคยประสบกับการถูกเลือกปฏิบัติในงานปัจจุบันหรือล่าสุดที่เคยทำ โดยหญิงข้ามเพศถูกเลือกปฏิบัติมากที่สุดในบรรดาผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

รูปภาพ 24: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เคยถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานอย่างน้อยหนึ่งรูปแบบ

งานวิจัยก่อนหน้านี้ชี้ให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานสองรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่มีอคติว่า หากบุคคลหนึ่งมีความหลากหลายทางเพศจะไม่สามารถทำงานได้ดี อันดับแรก พนักงานที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นทางการในรูปแบบของสัญญาจ้างงาน ได้แก่ อัตราเงินเดือนที่ไม่เท่าเทียม ไม่ได้รับการว่าจ้าง โดนไล่ออกและถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง พฤติกรรมการเลือกปฏิบัติเหล่านี้ได้ถูกบันทึกในเอกสารการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิชาการระดับนานาชาติ⁵⁷ และงานวิจัยของธนาคารโลกในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 ที่แสดงให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศที่กำลังหางานมากกว่าครึ่งหนึ่งรู้สึกว่าไม่ได้ถูกว่าจ้างเนื่องด้วยเหตุผลของเรื่องวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศของตน

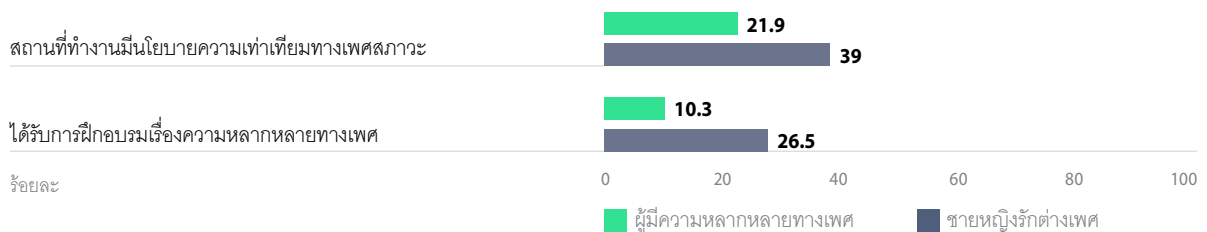
57 Human Rights Council. United Nations General Assembly. (2018). Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity. Available at: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G18/132/12/PDF/G1813212.pdf?OpenElement>

ส่วนการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการเป็นเรื่องของสภาพในการทำงาน เช่น การถูกเจ้านายและเพื่อนร่วมงานล่วงละเมิดหรือปฏิบัติด้วยไม่ดี จากการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิชาการระดับนานาชาติ⁵⁸ และรายงานจากผู้เชี่ยวชาญด้านความหลากหลายทางเพศของสหประชาชาติ⁵⁹ พบว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการถูกข่มเหงด้วยวาจาในรูปแบบต่างๆ การสูญเสียความน่าเชื่อถือและการที่ไม่ได้รับการยอมรับและความเคารพจากเพื่อนร่วมงาน

นโยบายในสถานที่ทำงาน

ในการลดผลกระทบอันเนื่องมาจากการถูกตีตรา นายจ้างบางแห่งได้จัดให้มีการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายและดำเนินนโยบายความเท่าเทียมในสถานที่ทำงาน การฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายที่รวมถึงการให้ข้อมูลอย่างถูกต้องเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ช่วยลดทอนและขจัดแนวคิดแบบเหมารวมในเชิงลบ และยังช่วยลดพฤติกรรมที่มาขัดขวางการทำงานให้มีประสิทธิภาพและการไปสู่เป้าหมายของสถานที่ทำงาน งานวิจัยระบุว่ากำลังคนที่มีความหลากหลาย ซึ่งคนเหล่านี้รู้สึกเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนในที่มหรือองค์กร จะเพิ่มศักยภาพการทำงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆ ได้มากกว่า อีกทั้งค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการกับความขัดแย้งในสถานที่ทำงานก็ต่ำกว่า

รูปภาพ 25: สัดส่วนผู้เข้าร่วมการสำรวจที่ทำงานอยู่ในสถานที่ทำงานที่มีนโยบายความเท่าเทียมทางเพศและเคยได้รับการอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศ

นโยบายความเท่าเทียมในสถานที่ทำงานไม่ได้รวมถึงประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศ รูปภาพ 25 แสดงให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจในสัดส่วนปานกลางร้อยละ 21.9 และชายหญิงรักต่างเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจร้อยละ 39 เปิดเผยว่าสถานที่ทำงานของพวกเขาเป็นนโยบายความเท่าเทียมทางเพศสภาวะ อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลทั้งสองกลุ่มพบว่าสัดส่วนของนายจ้างที่มีนโยบายดังกล่าว ยังคงมีต่ำกว่าครึ่งหนึ่ง แต่ที่น่าสนใจก็คือกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจและเคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศ มีอัตราเพียงร้อยละ 10.3 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับชายหญิงรักต่างเพศที่เข้าร่วมการสำรวจที่มีอัตราร้อยละ 26.5 ข้อค้นพบต่างๆ ชี้ให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรที่เหลือทั้งหมด หากผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมตอบแบบสำรวจได้รับการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศ พวกเขาอาจจะไม่ได้คิดว่ามีประเด็นเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศรวมอยู่ในการฝึกอบรมด้วยแล้ว

รายได้

ผู้ที่มิปฏิสัมพันธ์ในระดับที่สูงกับเครือข่ายสังคมของตนและได้รับการยอมรับจากคนภายนอกครอบครัวจะมีรายได้ที่มากกว่า นอกจากนี้ ระดับรายได้ที่สูงยังมีความเกี่ยวข้องกับแนวโน้มการถูกเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงานที่ต่ำกว่า ความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างรายได้และปัจจัยอื่นๆ ไม่ได้ชี้ว่าอะไรเป็นสาเหตุหรือผลลัพธ์ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์เหล่านี้ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบจากการถูกตีตรา นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้อีกกล่าวมา การวิเคราะห์เชิงสถิติเผยให้เห็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ได้แก่

- ผู้ที่มีรายได้มากกว่าจะรับรู้ถึงการถูกตีตราบ่อยครั้งกว่าและได้รับการยอมรับจากคนในครอบครัวน้อยกว่า

58 Ozeren, E. (2014). Sexual Orientation Discrimination in the Workplace: A Systematic Review of Literature. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 109, 1203–1215.

59 Human Rights Council. United Nations General Assembly. (2018). Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity.

- หญิงรักหญิง ชายรักสองเพศและนอนไปนารีมีรายได้น้อยกว่าชายรักชาย ผู้ที่มีอายุช่วงวัยกลางคน (35 ถึง 44 ปี) มีแนวโน้มมากที่สุดที่จะมีรายได้มากกว่า 20,000 บาท ผู้มีความหลากหลายทางเพศในกรุงเทพมหานครหาเงินได้มากที่สุด โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับผู้มีความหลากหลายทางเพศที่อาศัยอยู่ในภาคกลาง
- ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนน้อยกว่ามักจะมีรายได้ที่สูงกว่า ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้จะรู้สึกแปลกแยกจากชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ ก็เป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จทางการเงิน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในชุมชนมีผลต่อระดับรายได้ที่สูงกว่า

จ้างโยยและควบคุม

อารมณ์ไม่ได้:

แนวคิดแบบเหมารวม

ต่อพนักงาน

ที่เป็นคนข้ามเพศ

“ผู้จัดการยอมรับดิฉัน แต่ว่าเจ้าของที่เป็นชาวต่างชาติ ไม่ยอมรับและบอกว่ากะเทยชอบขโมยของ...ดิฉันก็ไม่เคยร้องเรียน แคร่รู้สึกเศร้าและน้อยใจ [เจ็บใจและโกรธ]”

— นักวิเคราะห์หัตถ์หญิงข้ามเพศในกรุงเทพมหานคร

“หนูส่งใบประวัติพร้อมรูปถ่ายไปเพื่อสมัครฝึกงานในตำแหน่งพนักงานต้อนรับและพวกเขาตอบรับให้หนูไปฝึกงาน จากนั้นหนูได้โทรไปยืนยันรับตำแหน่งทางโทรศัพท์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลถามว่าหนูแต่งตัวเหมือนผู้หญิงบ่อยหรือไม่ และบอกว่าทางบริษัทมีปัญหาคำนวณมากกับหญิงข้ามเพศที่มาทำงานเป็นพนักงานต้อนรับในอดีต เพราะพวกเขาไม่สามารถควบคุมอารมณ์ต่อหน้าลูกค้าได้สรุปแล้วหนูก็ไม่ได้เข้าไปฝึกงานที่นั่น”

— นักศึกษาหญิงข้ามเพศในภาคเหนือ

ชุมชนและสื่อ

—

ชุมชนและสื่อ

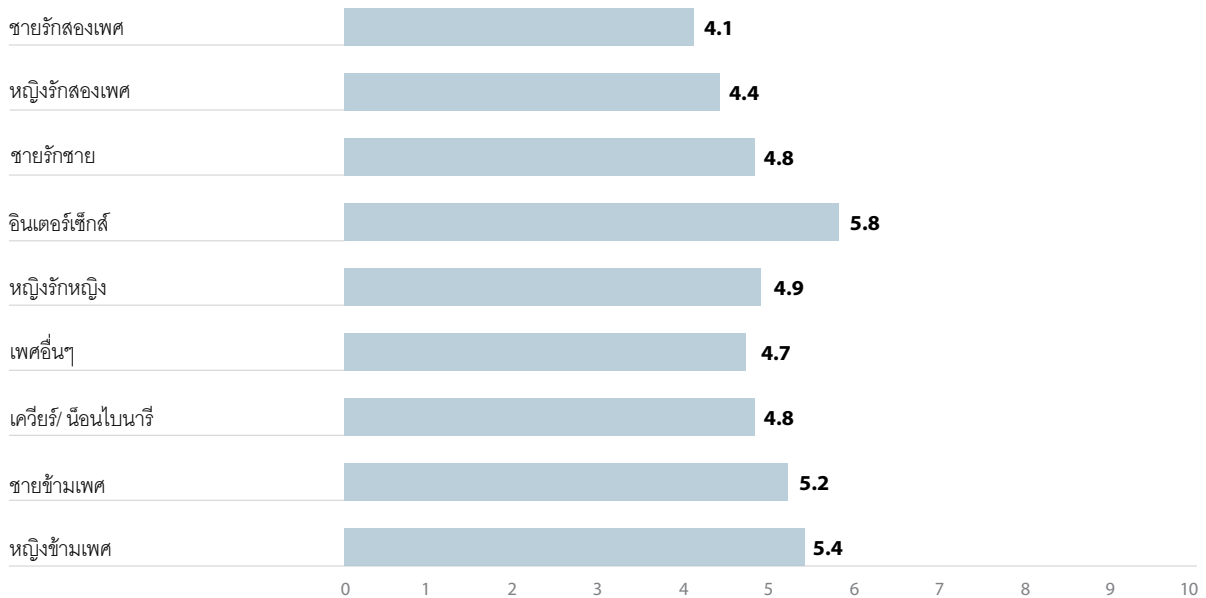
งานวิจัยที่มีจำนวนมากขึ้นได้แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและสื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี^{60 61} ยิ่งเมื่อแต่ละชุมชนมีโครงสร้างการสื่อสารที่แตกต่าง อันประกอบด้วย ประชาชน สื่อ และองค์กรชุมชน ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองกับชุมชนของตน ตลอดจนการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออาจเป็นตัวช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางความสามารถของบุคคลในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการสนับสนุนจากชุมชนของพวกเขามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาชุมชนโดยรวม⁶²

การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง

การสำรวจครั้งนี้ศึกษาถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งหมายถึงระดับความรู้สึกว่าตนมีความเชื่อมโยงกับชุมชน⁶³ ยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างมากจะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลาย และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีความหลากหลายทางเพศคนอื่นๆ บ่อยกว่า การสำรวจครั้งนี้ยังได้ศึกษาถึงเรื่องการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองหรือการมีส่วนร่วมในชุมชนบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าบุคคลมีความสามารถที่จะช่วยกันพัฒนาและสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนของตน

กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศแสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในระดับปานกลางถึงค่อนข้างสูง แต่ระดับการมีส่วนร่วมต่ำ ในภาพรวมนั้น ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจมีคะแนนการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอยู่ที่ 5 คะแนนจาก 7 คะแนน รูปภาพ 26 แสดงถึงคะแนนการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนโดยแบ่งตามกลุ่มย่อย ซึ่งปรากฏว่าผู้ที่ป็นอินเตอร์เซ็กส์และหญิงข้ามเพศมีคะแนนสูงที่สุด ขณะที่ชายและหญิงรักสองเพศมีคะแนนต่ำที่สุด

รูปภาพ 26: คะแนนความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

60 Wilkin, H.A. (2013). Exploring the potential of communication infrastructure theory for informing efforts to reduce health disparities. *Journal of Communication*, 63(1), 181–200.

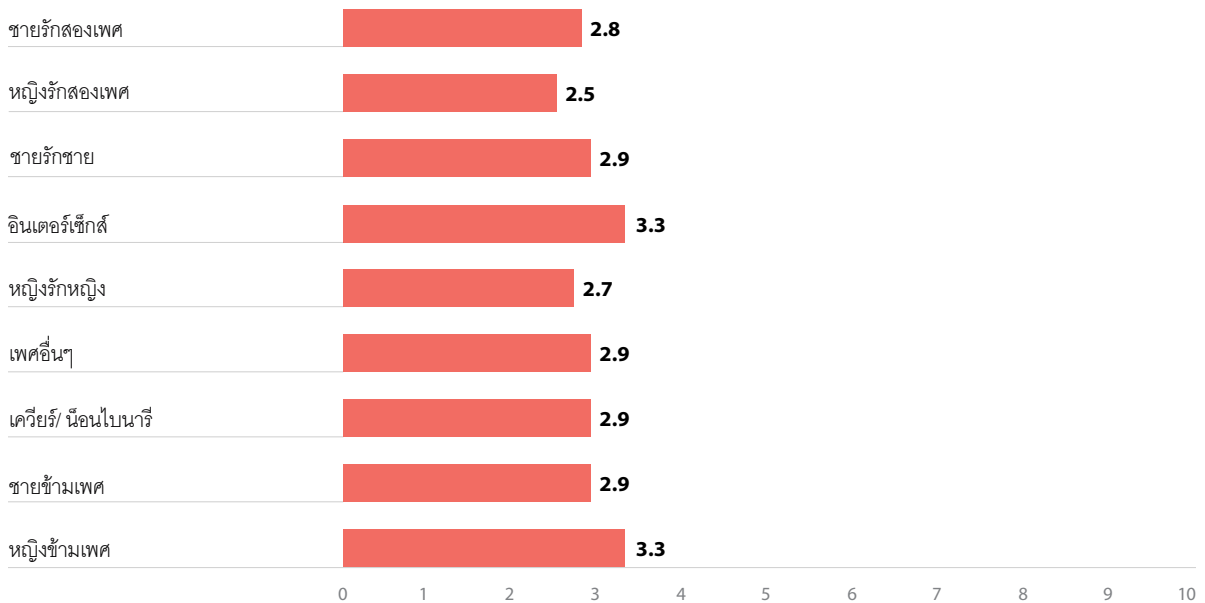
61 Matsaganis, M.D. & Wilkin, H.A. (2015). Communicative social capital and collective efficacy as determinants of access to healthenhancing resources in residential communities. *Journal of health communication*, 20(4), 377–386.

62 Kim, Y.C. & Ball-Rokeach, S.J. (2006). Civic engagement from a communication infrastructure perspective. *Communication Theory*, 16(2), 173–197.

63 Hystad, P. & Carpiano, R.M. (2010). Sense of community-belonging and health-behaviour change in Canada. *Journal of Epidemiology & Community Health*, jech-2009.

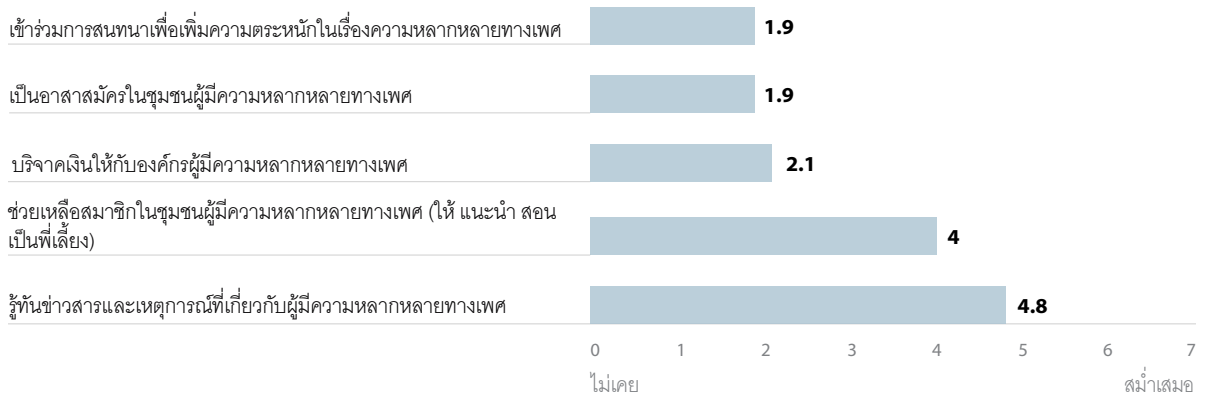
รูปภาพด้านล่างแสดงคะแนนการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจอยู่ที่ 2.9 คะแนน

รูปภาพ 27: คะแนนการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

รูปภาพ 28 แสดงให้เห็นถึงคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในฐานะพลเมือง

รูปภาพ 28: คุณมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้บ่อยแค่ไหน

ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย ค่าเฉลี่ยคะแนนการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองอยู่ต่ำกว่าจุดกึ่งกลางในการให้คะแนนที่ระดับ 1 ถึง 7 คะแนน (ดูตาราง ข.1 ภาคผนวก ข.) ข้อค้นพบดังกล่าวทำให้ต้องศึกษาเพิ่มเติมเนื่องจากการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองในระดับที่สูงของกลุ่มอื่นพบว่ามีความเชื่อมโยงกับการเพิ่มศักยภาพของแต่ละบุคคล ความแตกต่างระหว่างการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาจชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องของทักษะ เช่น เดียวกันกับในเรื่องของความสามารถในการปรับตัว และการเห็นคุณค่าในตนเอง ถึงแม้ว่าสิ่งนี้ยังสามารถระบุถึงการขาดโครงสร้างสาธารณูปโภคทางสังคมที่ผู้คนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้

ความคิดเห็นที่แตกต่าง

ในการมีส่วนร่วมในองค์กรผู้มีความหลากหลายทางเพศ

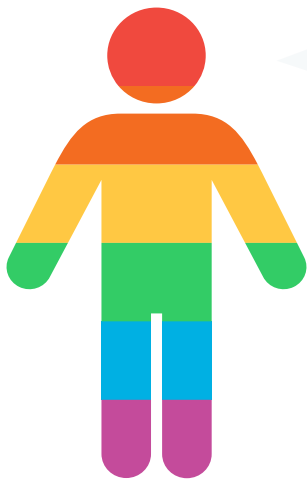
“เราไม่ใช่ดีรัยเปอร์เซ็นต์ ถ้าเราเป็นดีเต็มร้อยก็อาจจะไม่ต้องโดนคนอื่นโจมตีจนทำให้ต้องลุกขึ้นสู้และผลักดันสิ่งต่างๆ ฉันรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องที่ยาก”

— นักเรียนที่เป็นหญิงรักหญิง

“ฉันไม่ได้สนใจมากนัก...ไม่ได้รู้สึกว่าจะต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่อธิบายถึงตัวฉัน ฉันก็แค่ใช้ชีวิตในแบบของฉัน ไม่ได้ติดอยู่กับสื่อ หรือคิดว่าเพราะฉันเป็นเหมือนคนกลุ่มนี้ก็ต้องมาสนใจกลุ่มนี้ไปด้วย มันไม่ใช่เรื่องที่ผมจะต้องไปสนใจขนาดนั้น ไม่ใช่ว่ามันจะมีผลกระทบอะไรกับฉัน”

— นักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นหญิงรักหญิง

ชายรักชายที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มบางคนเคยเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ ชายรักชายคนหนึ่งรู้สึกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้มีอะไรเสียหาย แถมยังได้ประโยชน์และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคนอื่น ๆ ด้วย โดยถือเป็นการทำบุญ (ทำดีเพื่อผู้อื่น) อีกคนไม่ต้องการเปิดเผยตัวตนและมีภารกิจหน้าที่อื่นๆ ซึ่งทำให้ไม่สามารถแบ่งเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้ ส่วนอีกคนหนึ่งคิดว่าควรจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับ

“ถ้าคุณอยากจะทำให้มันเป็นแคมเปญดัง คุณต้องโฆษณา ถ้ามีเพียงแค่ว่าพวกเรานี้หรือเด็ก ๆ มันไม่พอ มันต้องใหญ่พอที่จะทำให้ทุกคนมารวมตัวกันเพื่อที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง”

— เจ้าหน้าที่ในองค์กรผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นชายรักชาย

“ผมรู้สึกว่าหากผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือแค่กลุ่มชายข้ามเพศต้องการอะไรสักอย่าง เราต้องออกมาแสดงเจตนาชัดเจน และนำเสนอประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้มากกว่านี้ ตอนนี้ทุกคนยังใช้วิธีการตั้งรับแบบไทยๆ ที่คิดว่าอะไรจะเกิดเดี๋ยวมันก็เกิด หรือถ้าไม่เกิดก็ไม่เป็นไร”

— พนักงานบริษัทที่เป็นชายข้ามเพศ

ช่องทางสื่อของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

พฤติกรรมในการเสพสื่อเผยให้เห็นว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อพวกเขาอย่างไรบ้าง จากรายชื่อย่อสื่อทั้งหมด 15 ช่องทาง ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ร่วมตอบแบบสำรวจเสพสื่อโดยเฉลี่ย 3.9 ช่องทาง ร้อยละ 81 เข้าไปดูข้อมูลในเว็บไซต์ และร้อยละ 77 ใช้แอปพลิเคชันโซเชียลเป็นแหล่งข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ ส่วนสื่อในระดับประเทศ ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เข้าร่วมการสำรวจร้อยละ 42 จะรับข้อมูลข่าวสารจากทางสถานีโทรทัศน์ (เช่น ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 และช่อง 9)

ชายรักสองเพศเสพสื่อในช่องทางต่างๆ มากที่สุด (4.4) เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศด้วยความที่พวกเขามีปฏิสัมพันธ์กันภายในเครือข่ายสังคมน้อยและเป็นเครือข่ายที่ไม่ค่อยหลากหลาย ประกอบกับความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองอยู่ในระดับที่ต่ำ กลุ่มชายรักสองเพศจึงพึ่งพาสื่อในช่องทางต่างๆ มากกว่ากลุ่มย่อยอื่นๆ เพื่อที่จะรับทราบข้อมูลเรื่องความหลากหลายทางเพศที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการคือหญิงรักหญิง (3.3) และหญิงรักสองเพศ (3.4) เสพสื่อในช่องทางต่างๆ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศน้อยที่สุด

การค้นหาคำตอบ แรงบันดาลใจจากจิมมี

ขณะที่หญิงรักหญิง ทอม ชายรักชายและกะเทยเป็นที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย ข้อมูลเกี่ยวกับชายข้ามเพศยังมีอยู่จำกัดในประเทศไทย ชายข้ามเพศบางคนรู้สึกว่ากรอธบายตัวตนเป็นเรื่องยาก บางคนคิดว่าตัวเองเป็นทอมซึ่งเป็นคำศัพท์ภาษาไทยที่ใช้เรียกผู้หญิงหรือหญิงรักหญิงที่มีความเป็นชายสูง บางคนรู้สึกว่าตัวเองไม่ใช่ทอมแต่ก็ไม่รู้จะอธิบายเกี่ยวกับตัวเองอย่างไร แม้ชายข้ามเพศส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วย แต่คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักคิดว่าชายข้ามเพศและทอมนั้นก็เหมือนกัน ข้อมูลสาธารณะเกี่ยวกับชายข้ามเพศในประเทศไทยที่มีอยู่จำกัดทำให้คนกลุ่มนี้ต้องทนทุกข์จากการถูกทำร้ายทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังเช่นปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด และการใช้ฮอร์โมนด้วยวิธีการที่ไม่ปลอดภัย

ชายข้ามเพศหลายคนที่เข้าร่วมการสำรวจได้อธิบายว่าพวกเขาารู้ตัวว่าเป็นชายข้ามเพศจากการได้ยินเรื่องราวหรืออ่านบทสัมภาษณ์ของชายข้ามเพศที่ชื่อว่าจิมมีในสื่อต่างๆ

“พี่สาวของผมบอกคนอื่น ๆ ว่าน้องของเขาคือทอม ผมไม่ได้รู้สึกแบบนั้น.. ในใจผมรู้สึกว่าผมไม่ใช่ทอม.. เมื่อได้ยินเรื่องของจิมมี ผมก็เลยลองค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม มันเป็นปัญหาหนักเมื่อผมต้องถามตัวเองว่าผมเป็นทอมหรือเป็นผู้ชายกันแน่”

— นักศึกษาชั้นปริญญาโทที่เป็นชายข้ามเพศ

“ผมเป็นคนเปิดเผยนะว่าผมชอบผู้หญิง แต่ไม่เคยเรียกตัวเองว่าเป็นทอมเพราะผมไม่ได้รู้สึกอย่างนั้น แต่ผมก็รู้สึกขัดแย้งในตัวเองว่า จริงๆ แล้วผมเป็นอะไรกันแน่ ตั้งแต่ที่จิมมีได้เปิดตัว ผมก็ได้หาข้อมูลว่าต้องทำอะไรถึงจะเป็นแบบเขา และเริ่มเปลี่ยนตัวเองตั้งแต่เมื่อ 6 เดือนที่แล้ว... ตอนนั้นผมบอกได้แล้วว่าตัวเองเป็นชายข้ามเพศ แต่ผมไม่ใช่ผู้ชายเพราะผมรู้สึกว่ายังไม่มีความพร้อมเพศชาย”

— นักวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการที่เป็นชายข้ามเพศ

“ตอนผมเรียนอยู่โรงเรียนอาชีวะ ผมได้รู้จักกับคำว่าทอมเป็นครั้งแรก... ผมก็คิดว่าตัวเองคงเป็นทอมก็เลยเรียกตัวเองแบบนั้น... แต่ผมก็ยังชอบผู้หญิง... ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่ดี... จากนั้นก็มีเรื่องตื่นเต้นเกี่ยวกับจิมมีที่ทำให้ผมตาสว่าง... ผมตื่นเต้นกับการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ชาย ซึ่งดีจะไม่ชอบอะไรแบบนั้น แฟนของผมบอกว่า ‘ทำไม เธออยากมีอวัยวะเพศชายหรือถ้าเธอมีเราเล็กกัน’ หลังจากนั้นผมก็เริ่มคบแฟนที่เป็นผู้หญิงเท่านั้น”

— พนักงานบริษัทที่เป็นชายข้ามเพศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้นำมาซึ่งข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา นายจ้าง ผู้ให้บริการสาธารณสุข สื่อและภาคประชาสังคม ความพยายามของภาครัฐในการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้มีความหลากหลายทางเพศและการตามเก็บข้อมูลผลกระทบทางสุขภาพ การจ้างงาน และการศึกษา จะช่วยให้ภาครัฐสามารถเข้าใจประเด็นความหลากหลายทางเพศได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น ข้อเสนอแนะเหล่านี้ รวมถึงแนวทางการดำเนินงานที่จะช่วยส่งเสริมเรื่องสิทธิความเท่าเทียมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ช่วยให้สังคมยอมรับและมีกฎหมายรับรองวิถีทางเพศและเพศสภาพที่หลากหลาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้มีความหลากหลายทางเพศในฐานะนักเรียน แรงงาน ผู้รับบริการสุขภาพ และสมาชิกในสังคม ข้อค้นพบต่างๆ ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีโครงการต่างๆ เพื่อที่จะลดการตีตรา รวมถึงขจัดแนวคิดแบบเหมารวมต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

รัฐบาลไทยควรที่จะดำเนินมาตรการทางกฎหมายและการบริหารปกครอง รวมทั้งมาตรการอื่นๆ ที่จำเป็นในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

- ให้คู่สมรสที่เป็นเพศเดียวกันสามารถเข้าถึงสถาบันต่างๆ ได้รับสิทธิประโยชน์ และทำหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสที่เป็นเพศตรงข้ามกัน
- ให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีสิทธิในการสร้างครอบครัว รวมถึงการเป็นผู้ปกครอง สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม สิทธิในการให้แม่ผู้บุญตั้งครรภ์แทนได้และเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อจุดประสงค์ของการมีบุตร
- ให้ทุกคนมีสิทธิในการกำหนดและรับรองเพศสภาพของตนเอง
- ห้ามไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในสถานที่ทำงาน สถาบันการศึกษา สถานพยาบาล สถาบันการเงินและการค้า และจัดให้มีการตรวจสอบ พิจารณาตัดสิน ฟ้องร้องดำเนินคดีผู้ที่เลือกปฏิบัติ รวมทั้งการแก้ไขและเยียวยาผู้ที่ต้องเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติ
- ออกกฎหมายต่อต้านในเรื่องของการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรงทางเพศ และการล่วงละเมิดทางเพศ เพื่อปกป้องทุกคนโดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ หรือคุณลักษณะของบุคคลคนนั้นว่าจะเป็นแบบใด
- รวมเอาประเด็นเรื่องวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศ และคุณลักษณะทางเพศต่างๆ เข้าไปในงานวิจัยและการเก็บข้อมูลระดับชาติ รวมทั้งการศึกษาถึงสาเหตุและผลกระทบจากการถูกตีตรา และการถูกเลือกปฏิบัติของผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- ให้ความรู้กับประชาชนในประเด็นปัญหาของการเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีให้เห็นบ่อยมาก ทั้งในสถานที่ของภาครัฐและภาคเอกชน
- ส่งเสริมการยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศในครอบครัว และให้ข้อมูลและองค์ความรู้ต่างๆ กับผู้ปกครองว่าจะสนับสนุนและสื่อสารกับเด็กที่มีความหลากหลายทางเพศในบ้านได้อย่างไร
- เพิ่มความตระหนักรู้เกี่ยวกับกลไกการร้องเรียนภายใต้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศสามารถปกป้องตนเองได้ และเพิ่มกระบวนการยุติธรรมที่ให้โทษกับการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานเรื่องเพศหรือการแสดงออกทางเพศสภาพ

กระทรวงศึกษาธิการควรดำเนินมาตรการและบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

- ออกนโยบายต่อต้านการรังแกและการล่วงละเมิดทางเพศ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถเข้ามาศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา จนถึงวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ
- กำหนดและดำเนินนโยบายการแต่งกายที่อนุญาตให้นักเรียนและครูอาจารย์สามารถแต่งกายได้ตามอัตลักษณ์ทางเพศของตน
- จัดฝึกอบรมครูอาจารย์เรื่องความหลากหลายของเพศสภาวะ รวมทั้งประเด็นความหลากหลายทางเพศต่างๆ เพื่อให้ครูอาจารย์ปฏิบัติต่อลูกศิษย์ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยความเข้าใจและให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- จัดหลักสูตรเพศศึกษาที่ครอบคลุมในประเด็นที่ว่าด้วยเรื่องของวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศสภาวะ
- ดำเนินวิธีการต่างๆ เพื่อติดตามผลในเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียนและผลการศึกษาของนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ

กระทรวงแรงงานควรดำเนินมาตรการและบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

- กำหนดแนวทางที่ทำให้เกิดการจ้างงานด้วยความยุติธรรม และห้ามไม่ให้มีการกีดกันบนพื้นฐานของวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งต้องรวมถึงการยอมรับและเปิดรับให้ผู้ที่หางานสามารถแต่งกายมาสมัครงานได้ตามอัตลักษณ์ทางเพศของพวกเขา
- กำหนดให้นายจ้างมีนโยบายบุคลากรที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ และปฏิบัติต่อพนักงานที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยความเสมอภาค ป้องกันไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศและทางวาจา รวมทั้งป้องกันการใช้ความรุนแรงทางเพศในสถานที่ทำงาน
- กำหนดให้มีการจำแนกข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับบุคลากรตามวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศและคุณลักษณะทางเพศ

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสำนักงานสถิติแห่งชาติควรจัดให้มีการเก็บข้อมูลและจำแนกข้อมูลสถิติในระดับชาติ เช่น สัมมะโนประชากรตามวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออกทางเพศและคุณลักษณะทางเพศ

กระทรวงสาธารณสุขควรดำเนินมาตรการและบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้

- กรมสุขภาพจิตควรร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมและสื่อต่างๆ ในการส่งเสริมการใช้บริการสายด่วนสุขภาพจิต เพื่อป้องกันการฆ่าตัวตายในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นเป้าหมายและมีความเสี่ยง โดยเจ้าหน้าที่สายด่วนต้องผ่านการฝึกอบรมเพื่อรับมือกับคนที่โทรติดต่อเข้ามาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- ทำงานร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และองค์กรด้านสุขภาพต่างๆ รณรงค์ผ่านสื่อแคมเปญ แพลตฟอร์มออนไลน์และศูนย์อนามัย และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการตรวจหาเชื้อ HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีเพศสัมพันธ์ โดยรวมไปถึงหญิงรักหญิง หญิงรักสองเพศ ชายข้ามเพศ ผู้ที่เป็นนอนโบนารีและเยาวชนที่ไม่เคยเข้ารับการตรวจ
- จัดสรรทรัพยากรให้กับคลินิก โรงพยาบาลและศูนย์อนามัย ในการให้บริการตรวจหาเชื้อ HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงการบริการให้คำปรึกษาเรื่องสุขภาพทางเพศแก่กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายเพียงเล็กน้อย
- จัดให้มีการใช้ฮอร์โมนทดแทนและการผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ สำหรับกลุ่มคนข้ามเพศรวมเข้าไปอยู่ในหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

- ปรับแนวทางปฏิบัติทางคลินิกระดับชาติในการให้บริการสุขภาพแก่บุคคลข้ามเพศ โดยพัฒนาจากแนวทางและรายงานระดับสากล เช่น รายงานต้นแบบการให้บริการสุขภาพที่ครอบคลุมบุคคลข้ามเพศและชุมชน⁶⁴
- ส่งเสริมและจัดให้มีโครงการฝึกอบรมให้ความรู้ในสถาบันวิชาการและสถาบันการแพทย์ โดยรวมเอาสุขภาพของกลุ่มบุคคลข้ามเพศเข้าเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรสหสาขาวิชาทางด้านสุขภาพ
- สนับสนุนให้มีการเพิ่มบุคลากรด้านสาธารณสุข (ได้แก่ แพทย์ พยาบาลและนักบำบัด) ที่เชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพของบุคคลข้ามเพศ หรือจัดให้มีระบบส่งต่อไปยังบุคลากรเหล่านั้นในโรงพยาบาล คลินิก และศูนย์อนามัยในท้องถิ่นเพื่อให้คำแนะนำและดูแลรักษาคนใช้ที่เป็นบุคคลข้ามเพศได้
- ส่งเสริมและจัดให้มีนโยบายในสถานพยาบาลที่อนุญาตให้ผู้ป่วยที่เป็นบุคคลข้ามเพศได้เข้ารับการรักษาในตึกหรือห้องคนใช้ตามเพศสภาพของพวกเขา
- ฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขให้มีสมรรถนะทางวัฒนธรรมและไวต่อความรู้สึกของคนใช้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

นักวิจัยและชุมชนควรเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเพิ่มความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ได้นำเสนอในรายงานฉบับนี้ และศึกษาเพิ่มเติมถึงความต้องการและประสบการณ์ของผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์ ตลอดจนคุณลักษณะทางเพศที่ส่งผลต่อการถูกตีตราและการถูกเลือกปฏิบัติ

สถาบันสื่อ องค์กรบันเทิงและสำนักข่าว ควรกำหนดแนวทางในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศ และประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อให้ภาพลักษณ์หรือข้อความที่เสื่อมเสียกระจายออกไปน้อยที่สุด และควรเพิ่มการนำเสนอข้อมูลที่สะท้อนถึงประสบการณ์ชีวิตจริงของผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

องค์กรชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศควรพยายามดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ให้มากที่สุด

- จัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลโดยมีเป้าหมายให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มาเข้าร่วมกลุ่มและองค์กรของชุมชนเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น
- ชุมชนชายรักชาย หญิงรักหญิงและบุคคลข้ามเพศ ควรเปิดให้บุคคลรักสองเพศ นีออนไบนารีและบุคคลที่เป็นเพศอื่นๆ (ผู้ที่รู้สึกดึงดูดกับผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงเพศ บุคคลไร้เพศ ผู้ที่เป็นซิสเจนเดอร์และดึงดูดเฉพาะบุคคลข้ามเพศและผู้ที่ยังไม่แน่ใจว่าตนเป็นเพศอะไร) เข้ามารวมอยู่ในชุมชนด้วย พร้อมทั้งให้ข้อมูลและโอกาสที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความหลากหลายทางเพศในกลุ่มย่อยทั้งหมด
- ส่งเสริมให้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศเพิ่มขึ้น และร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการให้แน่ใจว่าการเก็บข้อมูลเป็นไปตามความต้องการของชุมชนและถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณ

64 Health Policy Project, Asia Pacific Transgender Network and United Nations Development Programme (2015). Blueprint for the Provision of Comprehensive Care for Trans People and Trans Communities. Washington, DC: Futures Group, Health Policy Project.

LADESH

YSIA
MAR
PORE
AN
NKA

END
VIOLENCE
AGAINST
LGBTIQ!

志

母

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. ระเบียบวิธีวิจัย

คำถามวิจัย

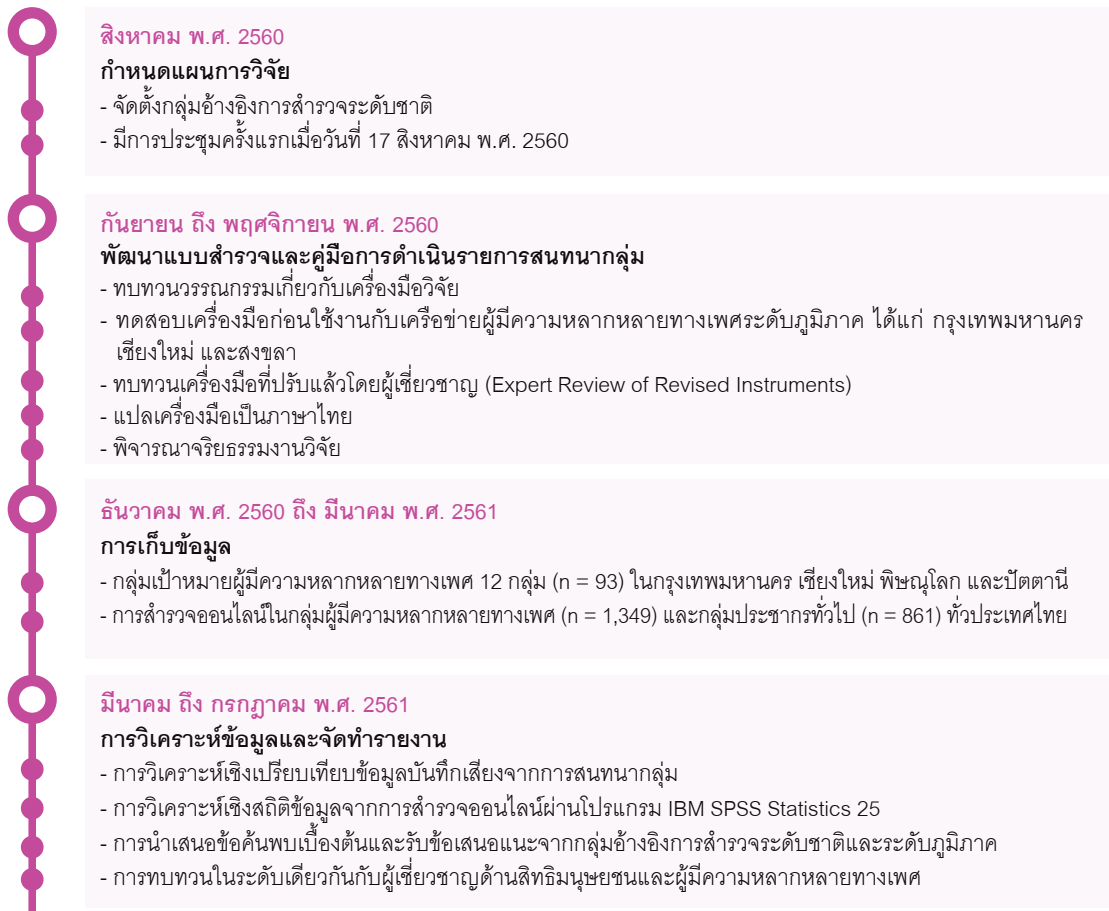
คำถามวิจัยถูกพัฒนาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคม (Socio-Ecological Model: SEM) ซึ่งจัดให้บุคคลเป็นศูนย์กลางและศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลใน 5 ระดับ ได้แก่ (1) ระดับบุคคลสัมพันธ์ (2) ระดับองค์กร (3) ระดับชุมชน (4) ระดับสังคมและ (5) ระดับนโยบาย ในระดับบุคคลสัมพันธ์นั้น แนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคมช่วยให้เราเข้าใจว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศรับรู้เรื่องการตีตราและการเลือกปฏิบัติอย่างไรบ้าง และศึกษาถึงสิ่งที่ช่วยบ่งชี้สภาพจิตใจต่างๆ อันได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว การเห็นคุณค่าและเชื่อมั่นในตัวเอง คุณภาพชีวิต ตลอดจนสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ในระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มุ่งศึกษาประสบการณ์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศในเรื่องการเปิดเผยและการได้รับการยอมรับสนับสนุนจากครอบครัว และเครือข่ายสังคม ในระดับองค์กรได้ทำการสำรวจทั้งประสบการณ์ที่ดีและการถูกเลือกปฏิบัติในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย สถานที่ทำงาน โรงพยาบาลและสถาบันที่ให้บริการทางสังคมต่างๆ ในระดับชุมชนจะศึกษาถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศและการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง สำหรับในระดับสังคมนั้น งานวิจัยนี้ได้สำรวจว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศอาศัยสื่อใดบ้างในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ยังมีแบบสำรวจอีกชุดหนึ่งที่สอดคล้องกันสำหรับกลุ่มประชากรทั่วไป (ชายหญิงรักต่างเพศหรือผู้ที่เป็นซีเอสเจเนเตอร์) มาช่วยรวบรวมข้อมูลทัศนคติของสาธารณชนเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศและในระดับนโยบายจะมีการวัดประเมินทัศนคติของสาธารณชนเกี่ยวกับนโยบายความหลากหลายทางเพศอีกด้วย แนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคมช่วยให้เราเข้าใจได้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับต่างๆ สามารถส่งผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสุขภาพของผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างไรบ้าง คำถามวิจัยต่างๆ ได้สรุปรวมอยู่ในตาราง ก.1 ดังต่อไปนี้

ตาราง ก.1: คำถามวิจัย

I. การตีตราและเลือกปฏิบัติ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	
1.1	กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศรับรู้ถึงการตีตราและเลือกปฏิบัติในประเทศไทยอย่างไร
1.2	บริการสุขภาพใดบ้างที่สำคัญต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีอุปสรรคใดบ้างในการเข้าถึงบริการสุขภาพเหล่านั้น
1.3	สถานะของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งในแง่ความสามารถในการปรับตัว ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง คุณภาพชีวิต สุขภาพจิต พฤติกรรมป้องกันและพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลต่อสุขภาพ เช่น การใช้สารเสพติด การตรวจหาเชื้อ HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
II. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเครือข่ายสังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	
2.1	ความถี่ในการติดต่อสัมพันธ์และความหลากหลายภายในเครือข่ายสังคมของผู้มีความหลากหลายทางเพศมีมากน้อยเพียงใด
2.2	ผู้มีความหลากหลายทางเพศเปิดเผยต่อเครือข่ายสังคมของตนเองในอัตราร้อยละเท่าใด
2.3	ระดับการยอมรับ การสนับสนุนทางสังคม และความไว้วางใจในการปรับทุกข์เรื่องปัญหาความสัมพันธ์กับคนในเครือข่ายสังคมของตนมีมากน้อยเพียงใด
2.4	พฤติกรรมที่กีดกันหรือให้การสนับสนุนรูปแบบใดบ้างที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยประสบจากสมาชิกในครอบครัวของตนเอง และพวกเขาจัดการกับปัญหาการเลือกปฏิบัติในครอบครัวอย่างไร
III. การเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศในองค์กร	
3.1	ผู้มีความหลากหลายทางเพศเคยถูกเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดบ้างที่โรงเรียน สถานที่ทำงาน สถานพยาบาล และสถานบริการทางสังคม พวกเขาจัดการกับปัญหาการเลือกปฏิบัติในสถาบันต่างๆ อย่างไร
3.2	มีประชากรที่เคยได้รับการอบรมเรื่องความหลากหลายของเพศสภาวะในโรงเรียนและสถานที่ทำงาน อัตราร้อยละเท่าใด
IV. ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางสื่อของกลุ่มประชากรที่มีความหลากหลายทางเพศ	
4.1	ผู้มีความหลากหลายทางเพศรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของตนมากน้อยเพียงใด ผู้มีความหลากหลายทางเพศได้มีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองของชุมชนอย่างไรบ้าง
4.2	ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้มีความหลากหลายทางเพศอยู่ในระดับใด
V. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ การศึกษาและรายได้ในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ	
5.1	ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต การคิดฆ่าตัวตาย การรับทราบสถานะ HIV การศึกษา และสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง
VI. ทศนคติทางสังคมและนโยบายสาธารณะต่อประชากรผู้มีความหลากหลายทางเพศ	
6.1	สาธารณชนมีทัศนคติทางสังคมต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศและให้การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศอย่างไรบ้าง
6.2	ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน

ระยะเวลาการวิจัย

รูปภาพ ก.1: ระยะเวลาและขั้นตอนการวิจัย

ตัวแปรการวัดข้อมูล

ตาราง ก.2 สรุปตัวแปรการวัดข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทั้งหมด โดยถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบคำถามวิจัยแต่ละคำถาม แม้ตัวแปรการวัดข้อมูลโดยส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิงรักต่างเพศ ตัวแปรการวัดข้อมูลบางส่วนถูกสร้างขึ้นเฉพาะสำหรับการสำรวจแต่ละหัวข้อ โดยจะแสดงเครื่องหมายถูก “√” หากมีการใช้ตัวแปรการวัดข้อมูลใดในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหรือกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ และจะแสดงเครื่องหมายผิด “X” หากไม่มีการใช้ตัวแปรการวัดข้อมูลนั้นในกลุ่มต่างๆ

ตาราง ก.2: สรุปตัวแปรการวัดข้อมูลวิจัย

ข้อที่	ตัวแปร	จำนวนคำถาม	สร้างโดย	เก็บข้อมูลจาก	
				แบบสำรวจสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	แบบสำรวจสำหรับชายหญิงรักต่างเพศ
การตีตราและเลือกปฏิบัติ สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี					
1.1	การตีตราและเลือกปฏิบัติ	12	Logie & Earnshaw ⁶⁵	√	X

65 Logie, C.H. & Earnshaw, V. (2015). Adapting and validating a scale to measure sexual stigma among lesbian, bisexual and queer women. PloS one, 10(2), e0116198.

ข้อที่	ตัวแปร	จำนวน คำถาม	สร้างโดย	เก็บข้อมูลจาก	
				แบบสำรวจ สำหรับผู้มีความ หลากหลาย ทางเพศ	แบบสำรวจ สำหรับ ชายหญิง รักต่างเพศ
1.2	การเข้าถึงการรักษาพยาบาล	18	UNDP ⁶⁶	√	X
	อุปสรรคในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล	11		√	X
1.3	ความสามารถในการปรับตัว	6	Smith et al. ⁶⁷	√	√
	การเห็นคุณค่าและความเชื่อมั่นในตนเอง	7	Rosenberg ⁶⁸	√	√
	คุณภาพชีวิต	1	UNDP ⁶⁶	√	X
	สุขภาพจิต	2			
	พฤติกรรมเสี่ยง	29			
	พฤติกรรมเชิงป้องกัน	3			
	สถานะการติดเชื้อ HIV	6			
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเครือข่ายสังคม					
2.1	ความหลากหลายและความถี่ในการมีปฏิสัมพันธ์กัน ของเครือข่าย	11	Erosheva et al. ⁶⁹	√	√
2.2	การเปิดเผยต่อเครือข่ายสังคม	12	MOHR & Fassinger ⁷⁰	√	X
	การเปิดเผยของสมาชิกในกลุ่มผู้มีความหลากหลาย ทางเพศ	12		X	√
2.3	การยอมรับผู้มีความหลากหลายทางเพศจาก เครือข่ายสังคม	12	Ross ⁷¹	√	X
	การยอมรับสมาชิกที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ ในเครือข่ายสังคม	11	Ross ⁷¹	X	√
	การสนับสนุนทางสังคม	12	Zimet et al. ⁷²	√	√
	การพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหาเรื่อง ความสัมพันธ์	13	UNDP ⁶⁶	√	√

66 เครื่องมือสำรวจนี้ได้ถูกพัฒนาพร้อมกับกลุ่มอ้างอิงการสำรวจระดับชาติและระดับภูมิภาค (National and Regional Survey Reference Groups) และถูกปรับใช้จากการศึกษาของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติที่ดำเนินการในประเทศจีน

67 Smith, B.W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P. & Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: assessing the ability to bounce back. *International journal of behavioural medicine*, 15(3), 194–200.

68 Rosenberg, M. (1965). Rosenberg self-esteem scale (RSE). *Acceptance and commitment therapy. Measures package*, 61, 52.

69 Erosheva, E.A., Kim, H.J., Emlert, C. & Fredriksen-Goldsen, K.I. (2016). Social networks of lesbian, gay, bisexual, and transgender older adults. *Research on aging*, 38(1), 98–123.

70 Mohr, J.J. & Fassinger, R.E. (2000). Measuring dimensions of lesbian and gay male experience. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 33, 66–90.

71 Ross, M.W. (1985). Actual and anticipated societal reaction to homosexuality and adjustment in two societies. *The Journal of Sex Research*, 21, 40–55.

72 Zimet, G.D., Dahlem, N.W., Zimet, S.G. & Farley, G.K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of personality assessment*, 52(1), 30–41.

ข้อที่	ตัวแปร	จำนวนคำถาม	สร้างโดย	เก็บข้อมูลจาก	
				แบบสำรวจสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	แบบสำรวจสำหรับชายหญิงรักต่างเพศ
2.4	การถูกเลือกปฏิบัติจากสมาชิกในครอบครัว	15	UNDP ⁶⁶	✓	✓
	วิธีการรับมือกับการเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว	19		✓	X
	การสนับสนุนจากคนในครอบครัว	9		X	✓
การเลือกปฏิบัติในองค์กร					
3.1	การเลือกปฏิบัติในสถานบันการศึกษา	12	UNDP ⁶⁶	✓	✓
	วิธีการรับมือกับการเลือกปฏิบัติในสถานบันการศึกษา	18		✓	✓
	การเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน	13		✓	✓
	วิธีการรับมือกับการเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน	19		✓	✓
	การเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาลและสถาบันที่ให้บริการทางสังคม	21		✓	X
	วิธีการรับมือกับการเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาล	18	UNDP ⁶⁶	✓	X
3.2	การฝึกอบรมและความหลากหลายทางเพศภาวะ	4			
ชุมชนและสื่อ					
4.1	ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ	5	Luthanen & Crocker ⁷³	✓	X
	การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง	5	Doolittle & Faul ⁷⁴	✓	X
4.2	ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อและองค์กรชุมชน	22	Kim et al. ⁷⁵	✓	✓
ทัศนคติทางสังคมและนโยบายสาธารณะ					
5.1	ทัศนคติโดยทั่วไปต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ	21	Helms & Waters ⁷⁶ Ngamake, Walch & Raveepatarakul ⁷⁷	X	✓
	ความรู้สึกต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีลูก	5	Helms & Waters ⁷⁶	X	✓
	ทัศนคติเรื่องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ	9	UNDP ⁶⁶	X	✓
	ทัศนคติเรื่องสิทธิของบุคคลข้ามเพศ	3		X	✓
	การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน	8		✓	✓

73 Luhtanen, R. & Crocker, J. (1992). A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and social psychology bulletin*, 18(3), 302–318.

74 Doolittle, A. & Faul, A.C. (2013). Civic engagement scale: A validation study. *Sage Open*, 3(3), 215824405542.

75 Kim, Y.C., Moran, M.B., Wilkin, H. A. & Ball-Rokeach, S.J. (2011). Integrated connection to neighborhood storytelling network, education, and chronic disease knowledge among African Americans and Latinos in Los Angeles. *Journal of health communication*, 16(4), 393–415.

76 Helms, J.L. & Waters, A.M. (2016). Attitudes towards bisexual men and women. *Journal of Bisexuality*, 16(4), 454–467.

77 Ngamake, S.T., Walch, S.E. & Raveepatarakul, J. (2013). Validation of the attitudes towards transgendered individuals scale in Thailand. *International Journal of Transgenderism*, 14(4), 158–170.

การสุ่มตัวอย่าง

แบบสำรวจออนไลน์ถูกสร้างขึ้น 2 ชุด สำหรับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และมีกลยุทธ์ในการสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะ

ก. ผู้มีความหลากหลายทางเพศ

แบบสำรวจออนไลน์สำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเริ่มใช้เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่⁷⁸ วิธีนี้พัฒนามาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบก้อนหิมะ ซึ่งจะเลือกกลุ่มตัวอย่างหน่วยแรกอย่างเฉพาะเจาะจง หรือ “หน่วยตั้งต้น” ขึ้นมาก่อน และให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแนะนำหน่วยตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเหมือนกันต่อไป กันไป ให้มาเข้าร่วมการสำรวจข้อมูล อย่างไรก็ตาม วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ต้องอาศัยการเลือกหน่วยตั้งต้นมาจากหลายเครือข่ายอย่างมีกลยุทธ์เพื่อที่จะสร้างแบบอย่างของกลุ่มประชากรเป้าหมาย⁷⁹ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ติดต่อองค์กรผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ให้มาเป็นหน่วยตั้งต้นเพื่อช่วยหาผู้เข้าร่วมการสำรวจที่เป็นตัวแทนประชากรผู้มีความหลากหลายทางเพศในระดับประเทศต่อไปได้ นอกจากนี้ ได้พยายามหาหน่วยตั้งต้นที่เป็นตัวแทนกลุ่มย่อยต่างๆ ของประชากรผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อให้แน่ใจได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายมากพอ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ถึง 4 ภูมิภาคในประเทศไทย ก็ยังไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้แปลผลสู่ประชากรเป้าหมายที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศทั่วทั้งประเทศได้ เนื่องจากไม่ได้ทำการเลือกหน่วยตั้งต้นแบบสุ่ม และหน่วยตั้งต้นทั้งหมดมาจากพื้นที่เขตเมืองที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัด ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศจึงมีเฉพาะคนที่อาศัยอยู่ในเมืองและสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้

ในการหาผู้มีความหลากหลายทางเพศมาเข้าร่วมทำแบบสำรวจได้มีการจัดทำและแจกรูปภาพโปรมิโทการสำรวจทั้งหมด 10 ภาพ (ดูตัวอย่างในรูปภาพ ก.2) ให้กับหน่วยตั้งต้น (สมาชิกกลุ่มอ้างอิงการสำรวจระดับชาติและระดับภูมิภาค) ซึ่งประกอบด้วยองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความหลากหลายทางเพศกว่า 24 องค์กร สมาชิกเหล่านี้ได้ช่วยกันเผยแพร่รูปภาพเพื่อโปรมิโทให้กับผู้มีความหลากหลายทางเพศผ่านสื่อโซเชียลและชุมชนออนไลน์ของพวกเขา ในการเข้าร่วมทำแบบสำรวจ ผู้เข้าร่วมจะต้องสามารถระบุได้ว่าตนเองเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน และสามารถอ่านและพูดภาษาไทยได้ และเพื่อจูงใจให้ตอบแบบสำรวจให้ครบถ้วน ผู้เข้าร่วมสามารถให้ข้อมูลติดต่อทางอีเมลเพื่อลุ้นรับรางวัล ซึ่งเป็นบัตรของขวัญสำหรับใช้ซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้า เซ็นทรัลทั่วประเทศไทย มีผู้เข้าร่วมการสำรวจจำนวน 10 คน ได้รับรางวัลดังกล่าวจากการสุ่มจับรางวัลและได้ส่งบัตรกำนัล ซึ่งมีมูลค่าตั้งแต่ 1,000 บาท ถึง 5,000 บาท ไปให้ผู้โชคดีแต่ละคน

ข. ชายหญิงรักต่างเพศในกลุ่มประชากรทั่วไป

การสำรวจออนไลน์สำหรับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่มาจากกลุ่มประชากรทั่วไปในประเทศไทย ได้เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาและอาสาสมัครด้วยการจูงใจ วิธีการนี้อาศัยเทคนิคการซื้อแบนเนอร์โฆษณาออนไลน์หรือ Programmatic Media Buying ในการหาผู้เข้าร่วมการสำรวจให้ตรงกับเป้าหมายผ่านโปรแกรมจัดการอัตโนมัติ การลงโฆษณาออนไลน์กับสื่อต่างๆ ด้วยวิธีนี้ช่วยลงโฆษณาออนไลน์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยระบบฐานข้อมูลที่เข้าถึงได้ทันที และช่วยกระจายแบบสำรวจออกไปในเว็บไซต์ต่างๆ ที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงแบบสำรวจได้จากทั่วประเทศผ่านโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ และจูงใจให้คนมาเข้าร่วมตอบแบบสำรวจด้วยการให้เครดิตค่าโทร คะแนนเกมสออนไลน์และแต้มสะสมต่างๆ ที่มีมูลค่าประมาณ 35 บาท โดยจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแพลตฟอร์มและผู้เข้าร่วม

78 Platt, L., Wall, M., Rhodes, T., Judd, A., Hickman, M., Johnson, L. G., ... Sarang, A. (2006). Methods to recruit hard-to-reach groups: Comparing two chain referral sampling methods of recruiting injecting drug users across nine studies in Russia and Estonia. *Journal of Urban Health*, 83(6), 39–53. doi:10.1007/s11524-006-9101-2

79 Penrod, J., Preston, D. B., Cain, R.E. & Starks, M.T. (2003). A discussion of chain referral as a method of sampling hard-to-reach populations. *Journal of Transcultural Nursing*, 14(2), 100–107. doi:10.1177/104365960225061

ในการเข้าร่วมทำแบบสำรวจ ผู้เข้าร่วมจะต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน และสามารถอ่านและพูดภาษาไทยได้ ในตอนสุดท้าย มีผู้เข้าร่วมการสำรวจทั้งหมด 1,200 กว่าคน มาตอบแบบสำรวจชุดนี้โดยผู้มีความหลากหลายทางเพศ 339 คน ที่มาตอบแบบสำรวจนี้ถูกตัดออกไปจากกลุ่มตัวอย่าง ทำให้เหลือกลุ่มตัวอย่างชายหญิงรักต่างเพศจำนวน 861 คน ข้อมูลถูกนำไปถ่วงน้ำหนักให้มีสัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงอย่างละครึ่งหรือ 50 ต่อ 50 เพื่อให้เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรได้ แม้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้าจะสามารถนำไปแปลผลสู่ประชากรเป้าหมายทั่วทั้งประเทศได้ดีกว่าการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ แต่ก็ยังไม่ได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบสุ่ม ดังนั้น การอนุมานและนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศในงานวิจัยนี้ไปใช้กับกลุ่มประชากรทั่วไปควรทำด้วยความระมัดระวัง นอกจากนี้ ประชากรในประเทศไทยเพียงร้อยละ 67 เท่านั้นที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้⁸⁰ ดังนั้น การสำรวจออนไลน์จึงไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรที่ไม่ได้อยู่บนโลกออนไลน์โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีโทรศัพท์มือถือ ไม่สามารถเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะแบบระบบสายไฟหรือเครือข่ายไร้สาย ตลอดจนผู้ที่ไม่มีทักษะและความเข้าใจในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัล (เช่น คนในเขตพื้นที่ชนบท หรือประชากรผู้สูงอายุ)

รูปภาพ ก.2: ตัวอย่างภาพที่ใช้โปรโมทแบบสำรวจ

การสนทนากลุ่ม

ตาราง ก.3 แสดงจำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งตามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละจังหวัดในภาพรวม ผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมด 93 คน (ชายรักสองเพศ 19 คน หญิงรักสองเพศ 20 คน ชายรักชาย และหญิงรักหญิง 6 คน ชายข้ามเพศ 25 คน หญิงข้ามเพศ 23 คน) เข้าร่วมการสนทนากลุ่มรวม 12 กลุ่ม ใน 4 จังหวัด เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 และเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 องค์กรผู้มีความหลากหลายทางเพศในท้องถิ่นที่มาจากคณะกรรมการงานวิจัยฯ ให้การสนับสนุนการสำรวจครั้งนี้โดยช่วยหาผู้เข้าร่วมและจัดสถานที่สำหรับการสนทนาของแต่ละกลุ่ม

ในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมจะต้องอาศัยอยู่ในเขตจังหวัดที่มีการจัดการสนทนากลุ่ม มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จบการศึกษาชั้นประถมเป็นอย่างน้อย ใช้ภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ยินยอมให้บันทึกเสียงในระหว่างการสนทนากลุ่ม และระบุได้ว่าตนเองเป็นหญิงรักหญิง ชายรักชาย บุคคลรักสองเพศหรือบุคคลข้ามเพศ การสนทนาในแต่ละกลุ่มใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง และหลังจบการสนทนากลุ่มแล้ว ผู้เข้าร่วมจะได้รับเงิน 500 บาท แทนการขอบคุณที่สละเวลาเข้ามาเข้าร่วมและให้ข้อมูล

80 Kemp S. (2017). The full guide to Southeast Asia's digital landscape in 2017, slide 141. Available at <https://www.techinasia.com/talk/full-guide-southeast-asia-digital-landscape-2017>

ตาราง ก.3: จำนวนผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มโดยแบ่งตามกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในแต่ละจังหวัด

สถานที่	ชายรัก สองเพศ	หญิงรัก สองเพศ	ชายรัก ชาย	หญิงรัก หญิง	ชายข้ามเพศ	หญิงข้ามเพศ	รวม
เชียงใหม่ (2 กลุ่ม)	7	-	-	-	7	-	14
พิษณุโลก (2 กลุ่ม)	-	6	-	-	2	8	16
กรุงเทพมหานคร (4 กลุ่ม)	8	8	-	-	8	8	32
ปัตตานี (4 กลุ่ม)	4	6	2	4	8	7	31
รวม	19	20	2	4	25	23	93

หัวหน้าคณะวิจัยจากองค์กร เลิฟ แฟรงก์ ได้จัดเตรียมคู่มือการดำเนินรายการสนทนากลุ่มให้กับผู้ดำเนินรายการ 3 ท่าน ที่มาช่วยจัดการสนทนากลุ่มในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ผู้ดำเนินรายการสนทนากลุ่มได้รับการฝึกอบรมให้ยึดเกณฑ์การรับผู้เข้าร่วมและมาตรฐานในการวิจัย คู่มือสำหรับผู้ดำเนินรายการได้ผ่านการพิจารณาและรับรองโดยคณะกรรมการงานวิจัยแห่งชาติและคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยจากสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย คำถามในการสนทนากลุ่มยึดตามกรอบทฤษฎีของแนวคิดนิเวศวิทยาเชิงสังคมและครอบคลุมหัวข้อหลัก 5 หัวข้อที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ระดับบุคคล (การยอมรับและความรู้สึกที่มีต่อตนเอง) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (การเปิดรับและการยอมรับจากครอบครัวและเครือข่ายสังคม) องค์กร (การถูกเลือกปฏิบัติและการรับมือกับปัญหาในโรงเรียนและสถานที่ทำงาน) ชุมชนและสังคม (ทัศนคติของสาธารณชนต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ ความภูมิใจและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการเสกสิทธิ์ต่างๆ) และนโยบาย (นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศต่างๆ) การสนทนาในแต่ละกลุ่มถูกบันทึกเสียงไว้และผู้ดำเนินรายการในแต่ละภูมิภาคได้จัดทำรายงานสรุปให้กับหัวหน้าคณะวิจัยเพื่อใช้ประกอบการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ ชุดข้อมูลถูกนำมาถ่วงน้ำหนักให้มีสัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 50 ต่อ 50 เพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มประชากรทั่วไปสำหรับทั้งแบบสำรวจผู้มีความหลากหลายทางเพศและแบบสำรวจชายหญิงรักต่างเพศ การถ่วงน้ำหนักไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคะแนนเฉลี่ยและผลลัพธ์ของตัวแปรที่ศึกษาในกลุ่มย่อยของชุดการสำรวจผู้มีความหลากหลายทางเพศ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของตัวแปรและค่าต่างๆ ที่ใช้ในการสำรวจ เพื่อวัดความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ โดยค่าต่างๆ ถูกประมวลผลเป็นตัวแปรสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ มีการใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มาอธิบายค่าเฉลี่ยและความถี่ของตัวแปร ใช้สถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Sample T-tests) คือ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ เมื่อจำเป็น ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance Tests) กับตัวแปรต่อเนื่องมาเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในกลุ่มย่อย ในการตอบคำถามวิจัยข้อที่ 5.1 ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุ (Multivariate Logistic Regression Analyses) มาตรวจสอบความเกี่ยวข้องของตัวแปรด้านสุขภาพ (คุณภาพชีวิต การคิดฆ่าตัวตายและการรับทราบสถานะทาง HIV) สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (รายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป) และการศึกษา (ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า) กับกลุ่มประชากรและตัวแปรที่ศึกษา ในการตอบคำถามวิจัยข้อที่ 6.2 ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression) มาชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศจากสาธารณชน ข้อมูลทางสถิติทั้งหมดถูกวิเคราะห์ประมวลผลโดยโปรแกรม SPSS Statistics 25 ของ IBM

สำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินรายการใช้แบบรายงานที่มีคำถามในการสนทนาซึ่งมีรหัสประเภทของหัวข้อต่างๆ ผู้ดำเนินรายการจัดประเภทข้อมูลดิบ โดยทบทวนบันทึกเสียงการสนทนากลุ่มและจัดบันทึกคำตอบจากผู้เข้าร่วมที่น่าสนใจในแต่ละคำถาม มีการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความคิดที่เหมือนและแตกต่างกันในกลุ่มผู้เข้าร่วมที่มาจากกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ประโยคคำพูดจากผู้เข้าร่วมถูกบันทึกไว้ในช่องแสดงผลเพื่อเก็บรายละเอียดประสบการณ์เชิงลึก ซึ่งมีผลช่วยให้การแปลผลจากการสำรวจดียิ่งขึ้น

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง ก.4: คุณลักษณะทางสังคมเชิงประชากรและคุณลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349) ร้อยละ	ชายหญิง รักต่างเพศ (n = 861) ร้อยละ
เพศ (จากบัตรประชาชน)		
ชาย	49.9	50.0
หญิง	50.1	50.0
ชายหญิงรักต่างเพศกลุ่มย่อย		
ผู้ชาย	-	50.0
ผู้หญิง	-	50.0
ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย		
หญิงรักหญิง	15.3	-
ชายรักชาย	18.7	-
ชายรักสองเพศ	1.9	-
หญิงรักสองเพศ	6.4	-
ชายข้ามเพศ	14.4	-
หญิงข้ามเพศ	18.2	-
นอนไบนารี	12.8	-
อินเตอร์เซ็กส์	5.5	-
เพศอื่นๆ	6.9	-
อายุ		
18-24 ปี	31.9	39.9
25-34 ปี	50.5	31.8
35-44 ปี	15.4	21.6
45 ปี ขึ้นไป	2.2	6.7
เขตภูมิภาค		
กรุงเทพมหานคร	56.7	27.2
ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร)	12.3	20.5
ภาคเหนือ	12.3	18.9

	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ	ชายหญิง รักต่างเพศ
	(n = 1,349) ร้อยละ	(n = 861) ร้อยละ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11.7	19.9
ภาคใต้	6.9	13.5
เขตชนบท	0.0	33.4
เขตเมือง	100.0	66.6
ศาสนา		
พุทธ	80.2	90.9
อิสลาม	1.4	4.2
คริสต์	4.9	2.8
ไม่มีศาสนา/ อื่นๆ	13.5	2.1
สถานภาพ		
โสด	97.4	73.8
สมรสตามกฎหมายในประเทศไทย	1.0	19.5
สมรสในต่างประเทศ	0.9	0.9
หย่าร้าง	0.3	4.0
แยกกันอยู่	0.3	1.0
หม้าย	0.1	0.8
สถานะของความสัมพันธ์		
มีความสัมพันธ์กับคนเพียงคนเดียว แต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	39.5	47.2
มีความสัมพันธ์กับคนเพียงคนเดียว และอยู่ด้วยกัน	24.1	31.6
มีความสัมพันธ์กับคนหลายคน	2.9	2.9
ไม่มีความสัมพันธ์กับใครและอื่นๆ	33.5	18.3
หัวหน้าครอบครัว		
ตนเอง	19.0	27.5
บิดา มารดา	55.8	51.2
คู่สมรส	2.1	7.6
ร่วมกับคู่สมรส	10.6	5.4
อื่นๆ	12.5	8.4
ผู้พิการ		
ผู้ตอบแบบสำรวจที่พิการ	1.3	1.2
ผู้มีบุตร		
ผู้ตอบแบบสำรวจที่มีบุตร	1.7	29
การศึกษา		
ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 หรือต่ำกว่า	0.4	1.8

	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ	ชายหญิง รักต่างเพศ
	(n = 1,349) ร้อยละ	(n = 861) ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.8	11.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	16.3	29.5
ปวส./ ปวท.	3.7	9.8
ปริญญาตรี	60.4	41.3
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	16.4	6.1
อาชีพ		
ข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	16.0	12.4
พนักงานบริษัท	32.4	26.3
เจ้าของธุรกิจ	10.7	11.7
เกษตรกร	0.2	1.9
ฟรีแลนซ์/ รับจ้างทั่วไป	5.7	9.5
นักเรียน/ นักศึกษา	26.3	25.5
ฝึกงาน	1.0	1.4
ว่างงาน	6.6	10.6
อื่นๆ	1.1	0.6
รายได้ต่อเดือน		
<10,000 บาท	29.9	40.7
10,000-20,000 บาท	32.6	31.5
20,001-30,000 บาท	18.0	12.6
30,001-60,000 บาท	14.2	11.6

ภาคผนวก ข. การตีตรา

ตาราง ข.1: ผลลัพธ์ T-Test ระหว่างกลุ่มชายรักต่างเพศกับกลุ่มหญิงรักต่างเพศและทัศนคติของพวกเขาที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ

	ทั้งสองกลุ่ม (N = 861)		ชาย (n = 430)		หญิง (n = 431)		p	η^2
	M	SD	M	SD	M	SD		
ทัศนคติที่มีต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศ (พิสัย 1-100) ^{***,ii}	76.6	16.3	72.6	15.8	80.5	15.8	.000	.50
ความรู้สึกที่มีต่อการมีบุตรหลานในครอบครัวเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ (พิสัย 1-100) ^{***,i}	61.1	26.5	57.1	26.1	65.1	26.4	.000	.33
ทัศนคติที่มีต่อนโยบายสิทธิความเท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (พิสัย 1-100) ^{***,i}	72.1	20.3	69.2	21.3	74.9	18.9	.000	.21
ทัศนคติที่มีต่อเรื่องสิทธิของบุคคลข้ามเพศ (พิสัย 1-100) ^{***}	58.3	23.1	56.2	23.9	60.4	22.1	.008	.19
ทัศนคติที่มีต่อนโยบายด้านความหลากหลายทางเพศ ^{***,i}	59.8	19.8	57.8	20.0	61.9	19.5	.003	.21

M = ค่าเฉลี่ย (Mean), SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), *p < .10, **p < .05, ***p < .01, ****p < .001

ⁱ $\eta^2 \geq 0.20$, ⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.50$, ⁱⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.80$

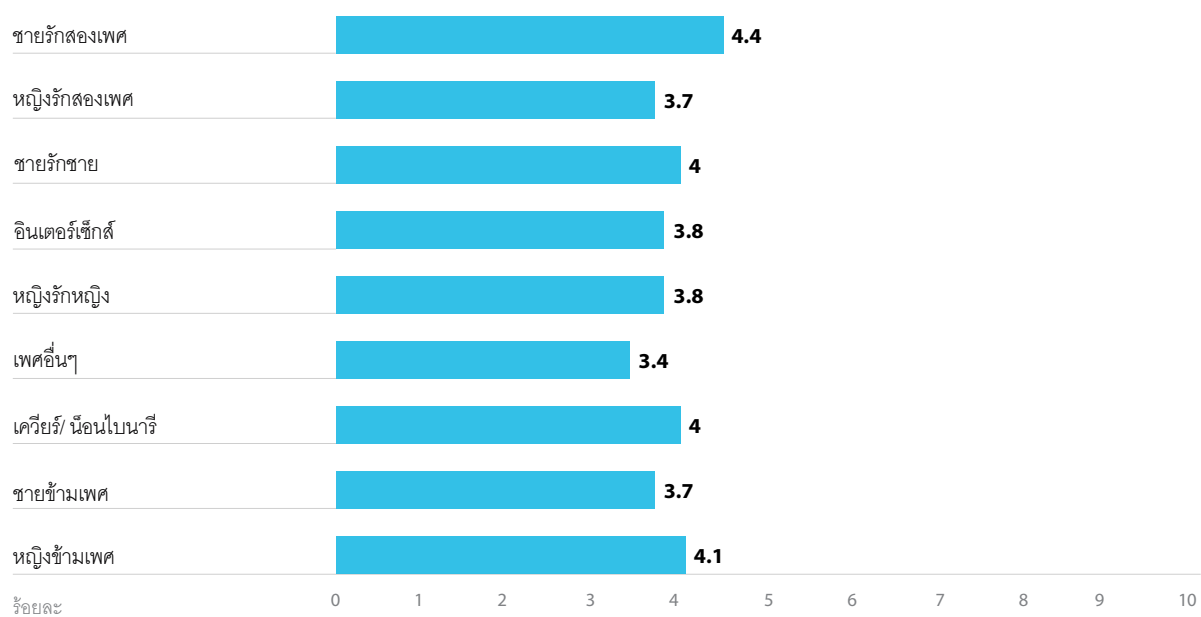
ตาราง ข.2: ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการทำนายการสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศของสาธารณชน

	โมเดลที่ 1				โมเดลที่ 2			
	B	SE	B	p	B	SE	β	p
(ค่าคงที่)	60.90	2.82	-	.000	32.23	2.14	-	.000
ตัวแปรควบคุม								
เพศ (ชาย = 1) ^{***}	-4.50	1.39	-0.11	.001	-1.57	1.15	-0.04	.171
อายุ	0.02	0.09	0.01	.847				
รายได้	0.22	0.39	0.02	.573				
เขตเมือง ^{***}	2.76	1.47	0.07	0.060	2.03	1.23	0.05	.081
ภาคกลาง	-2.14	2	-0.04	.284				
ภาคเหนือ	-1.14	2.06	-0.02	.580				
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.11	2.03	0.06	.125				
ภาคใต้ ^{***}	-3.96	2.28	-0.07	.083	-2.83	1.67	-0.05	.090
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	-0.24	1.45	-0.01	.866				

	โมเดลที่ 1				โมเดลที่ 2			
	B	SE	B	p	B	SE	β	p
สถานภาพสมรส	-0.23	2.05	-0.01	.912				
มีบุตร***	-3.23	1.92	-0.07	.94	-3.09	1.26	-0.07	.014
ผลกระทบหลัก								
การมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ผู้มีความหลากหลายทางเพศ****					3.29	0.29	0.36	.000
การยอมรับจากคนในครอบครัว***					2.78	0.56	0.19	.000
การยอมรับจากคนภายนอกครอบครัว***					1.74	0.61	0.12	.005
รู้จักผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่เป็นคนในครอบครัว					-0.97	0.49	-0.07	.050
รู้จักผู้มีความหลากหลายทางเพศ ที่เป็นคนภายนอกครอบครัว					0.13	0.37	0.01	.737
ค่าสังเกต	861				861			
R ²	0.03				0.31			
สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjust R ²)	0.02				0.30			
F statistic ****	2.68 (df = 11; 849)			.002	41.74 (df = 9; 851)			.000

*p < .10, **p < .05, ***p < .01, ****p < .001

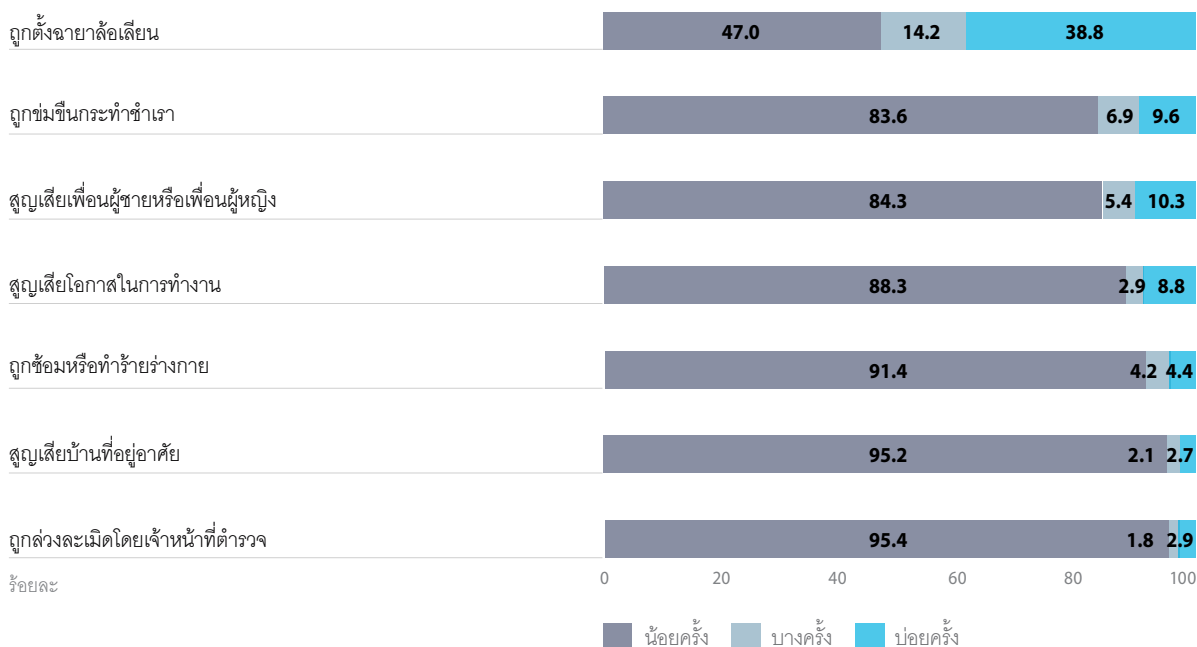
รูปภาพ ข.1: คะแนนเฉลี่ยการถูกตีตราในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

ตาราง ข.3: คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ถึงการถูกตีตราในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

	น้อยที่สุด	ร้อยละ	มากที่สุด	ร้อยละ
การตีตรา				
ผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องอยู่คนเดียวไปจนแก่	เพศอื่นๆ	51.5	หญิงข้ามเพศ	83.8
ผู้มีความหลากหลายทางเพศมีความผิดปกติ	หญิงรักสองเพศ	50.0	ชายข้ามเพศ	65.9
ครอบครัวของผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องอับอายและเสียใจ	เพศอื่นๆ	30.8	ชายรักสองเพศ	54.5
แสวงงทำตัวเป็นชายหญิงรักต่างเพศเพื่อให้ได้รับการยอมรับ	ชายข้ามเพศ	18.7	ชายรักสองเพศ	59.1
เลิกข้องเกี่ยวกับครอบครัว	หญิงรักสองเพศ	18.4	ชายรักสองเพศ	31.8

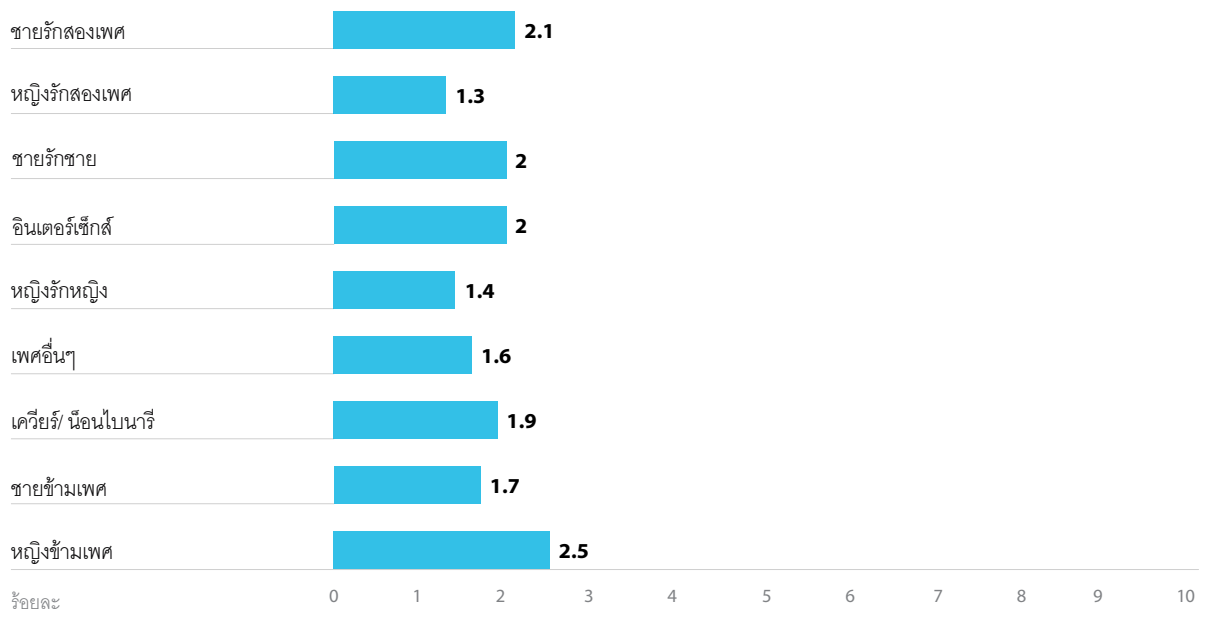
รูปภาพ ข.2: การถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ตาราง ข.4: อัตราการถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่บ่อยน้อยที่สุดและบ่อยมากที่สุด

	บ่อยน้อยที่สุด	ร้อยละ	บ่อยมากที่สุด	ร้อยละ
การเลือกปฏิบัติ				
ถูกล้อเลียนและเรียกชื่อที่ไม่ชอบ	หญิงรักหญิง	16.2	หญิงข้ามเพศ	60.8
ถูกข่มขืนกระทำชำเรา	หญิงรักสองเพศ	0.0	หญิงข้ามเพศ	21.7
สูญเสียเพื่อนผู้ชายหรือเพื่อนผู้หญิง	เพศอื่นๆ	6.6	ชายรักสองเพศ	13.6
สูญเสียโอกาสในการทำงาน	หญิงรักสองเพศ	0.0	หญิงข้ามเพศ	27.4
ถูกข่มหรือทำร้ายร่างกาย	หญิงรักสองเพศ	0.0	หญิงข้ามเพศ	11.3
สูญเสียบ้านที่อยู่อาศัย	หญิงรักสองเพศ	0.0	ชายรักสองเพศ	9.1
ถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ	หญิงรักหญิง หญิงรักสองเพศ	0.0	หญิงข้ามเพศ	8.0

รูปภาพ ข.3: คะแนนเฉลี่ยการถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

ภาคผนวก ค.

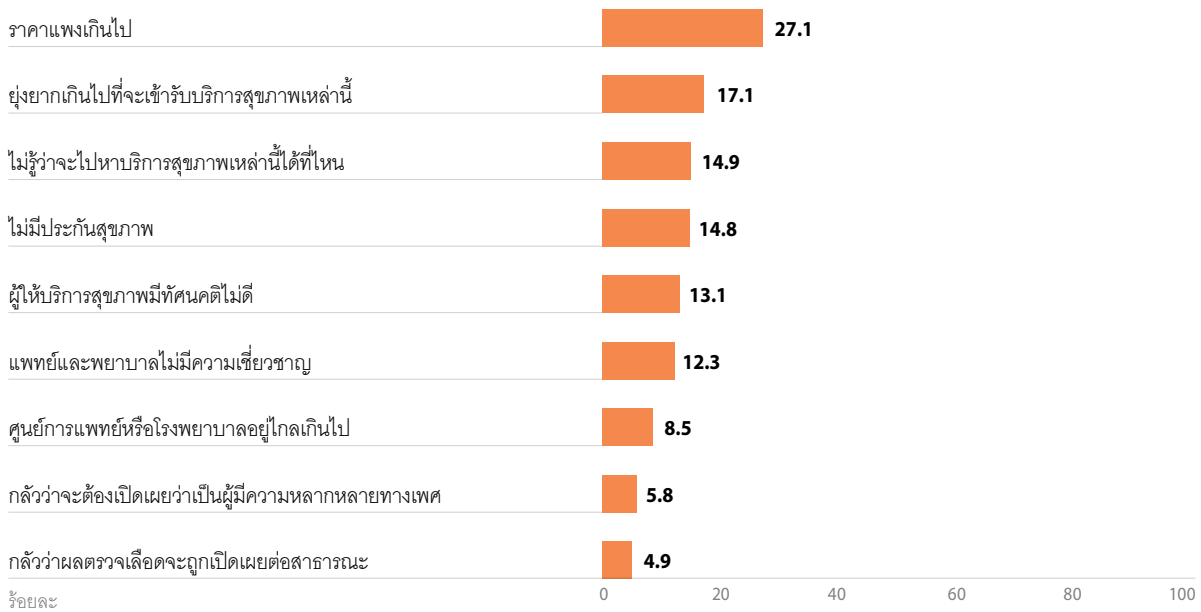
สุขภาพและการเข้าถึงบริการสุขภาพ

ตาราง ค.1: บริการสุขภาพสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มที่สำคัญที่สุด 3 อันดับแรก

	ลำดับความสำคัญสูง ร้อยละ	เข้าถึงได้ยาก ร้อยละ
หญิงรักหญิง	(n = 206)	
1 บริการสุขภาพสตรี	62.4	9.8
2 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	60.7	8.5
3 บริการสุขภาพจิต	39.8	14.2
ชายรักชาย	(n = 253)	
1 บริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV	64.7	17.0
2 บริการสุขภาพบุรุษ	63.3	19.7
3 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	61.9	18.3
ชายรักสองเพศ	(n = 26)	
1 บริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV	81.8	13.6
2 บริการสุขภาพบุรุษ	72.7	18.2
3 บริการสุขภาพจิต	63.6	13.6
หญิงรักสองเพศ	(n = 86)	
1 บริการสุขภาพสตรี	64.3	14.3
2 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	59.2	10.2
3 บริการสุขภาพจิต	45.9	19.4
ชายข้ามเพศ	(n = 194)	
1 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	67.7	8.2
2 การใช้ฮอร์โมนบำบัดเพื่อการข้ามเพศ	53.3	17.7
3 การผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ	49.1	19.9
หญิงข้ามเพศ	(n = 246)	
1 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	77.5	11.3
2 การใช้ฮอร์โมนบำบัดเพื่อการข้ามเพศ	75.8	28.3
3 การผ่าตัดเพื่อปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ	74.4	32.5
อินเตอร์เซ็กส์	(n = 74)	
1 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	73.5	19.8
2 บริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV	66.7	20.1
3 บริการสุขภาพจิต	55.7	19.4
นอนไบนารี	(n = 173)	
1 บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	59.1	13.9
2 บริการสุขภาพจิต	52.2	21.5
3 บริการป้องกันและตรวจหาเชื้อ HIV	39.1	9.3

		ลำดับความสำคัญสูง ร้อยละ	เข้าถึงได้ยาก ร้อยละ
เพศอื่นๆ		(n = 93)	
1	บริการสุขภาพในชีวิตประจำวัน	61.9	16.0
2	บริการสุขภาพจิต	45.0	24.5
3	บริการสุขภาพสตรี	44.5	13.5

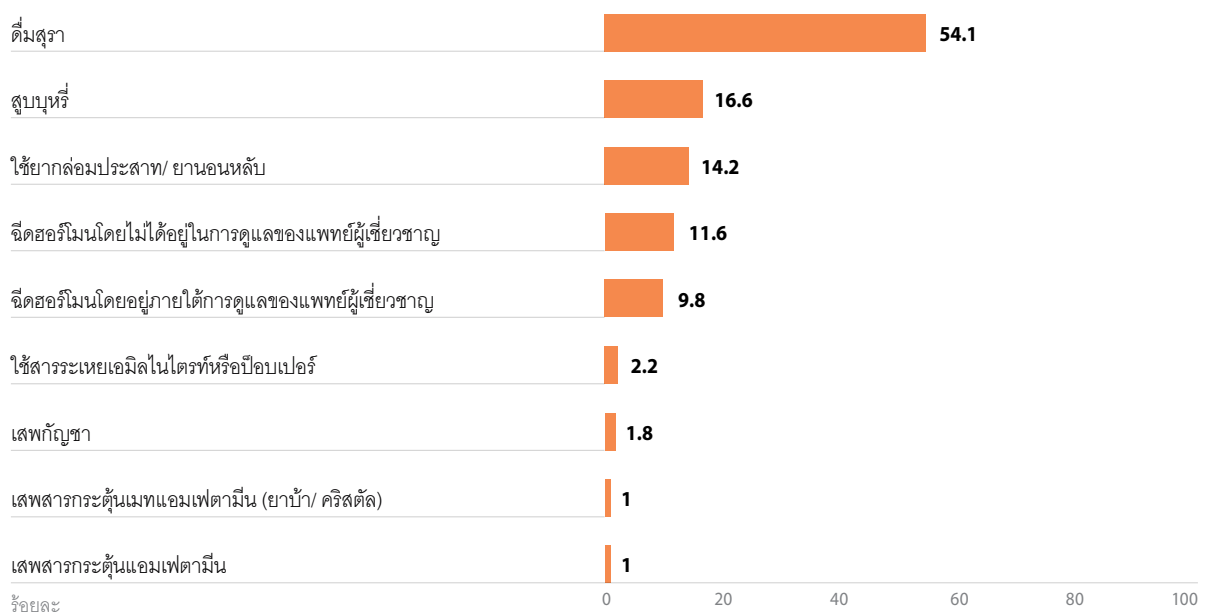
รูปภาพ ค.1: อุปสรรคในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

ตาราง ค.2: สัดส่วนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่รายงานปัญหาการเข้ารับบริการทางสังคมต่างๆ น้อยที่สุดและมากที่สุด

	น้อยที่สุด	ร้อยละ	มากที่สุด	ร้อยละ
ใส่ชื่อคู่สมรสเป็นผู้รับสิทธิประโยชน์จากกรมธรรม์ประกันชีวิต	ชายรักสองเพศ	0	ชายข้ามเพศ	36.3
ทำประกันสุขภาพ	ชายรักสองเพศ	0	ชายข้ามเพศ	17.7
ทำบัตรประจำตัวประชาชนหรือเอกสารราชการ	ชายรักสองเพศ	0	หญิงข้ามเพศ	14.1
เป็นผู้ตัดสินใจในการรักษาพยาบาล	ชายรักสองเพศ	0	หญิงรักหญิง	9.8
สมัครขอรับสวัสดิการสังคม	ชายรักสองเพศ	0	หญิงข้ามเพศ	13.2
เข้าร่วมองค์กรชุมชน	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ	0	หญิงข้ามเพศ	9.4
แจ้งความที่สถานีตำรวจ	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ	0	หญิงข้ามเพศ	12.3
สิทธิในการเข้าเยี่ยมผู้ป่วย	ชายรักสองเพศ	0	เพศอื่นๆ	4.1
การเช่าบ้าน	ชายรักสองเพศ	0	หญิงข้ามเพศ	4.7

รูปภาพ ค.2: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ดื่มสุรา สูบบุหรี่และใช้สารเสพติดในช่วง 30 วันที่ผ่านมา

ตาราง ค.3: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ดื่มสุรา สูบบุหรี่ และใช้สารเสพติดมากที่สุดในช่วง 30 วันที่ผ่านมา

ประเภท	กลุ่ม	ร้อยละ
ดื่มสุรา	ชายข้ามเพศ	61.9
	เพศอื่นๆ	56.6
	ชายรักสองเพศ	54.6
สูบบุหรี่	ชายข้ามเพศ	24.3
	อินเตอร์เซ็กส์	22.9
	ชายรักสองเพศ	18.2
ใช้ยาเสพติด/ ยานอนหลับ	ชายรักสองเพศ	22.7
	เพศอื่นๆ	20.1
	นอนไบนารี	17.6
ฉีดฮอร์โมนโดยไม่ได้อยู่ในการดูแลของแพทย์	หญิงข้ามเพศ	52.7
	อินเตอร์เซ็กส์	18.5
	นอนไบนารี	3.5
ฉีดฮอร์โมนโดยอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์	หญิงข้ามเพศ	28.7
	ชายข้ามเพศ	19.5
	อินเตอร์เซ็กส์	13.0
ใช้สารระเหยเอมิลไนโตรหรือป๊อปเปอร์	ชายรักสองเพศ	13.6
	ชายรักชาย	7.8
	นอนไบนารี	2.0
เสพติดยา	เพศอื่นๆ	3.1
	ชายรักชาย	2.8
	หญิงรักสองเพศ	2.0

ประเภท	กลุ่ม	ร้อยละ
เสปสสารกระตุ้นแอมเฟตามีน	อินเตอร์เซ็กส์	2.8
	ชายรักชาย	1.4
	หญิงข้ามเพศ	1.4
เสปสสารกระตุ้นเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า/ คริสตัล)	ชายรักชาย	2.3
	อินเตอร์เซ็กส์	1.6
	นอนไบนารี	1.0

ตาราง ค.4: ผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่ฉีดสารเสพติดเข้าร่างกายบ่อยที่สุด

	ทั้งหมด ร้อยละ	กลุ่มย่อย 3 อันดับแรก	ร้อยละ
ฉีดสารโหมนโดยไม่ได้อยู่ในการดูแลของแพทย์	9.6	หญิงข้ามเพศ	41.4
		อินเตอร์เซ็กส์	21.7
		นอนไบนารี	2.7
ฉีดสารโหมนโดยอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์	7.3	หญิงข้ามเพศ	20.2
		ชายข้ามเพศ	17.2
		อินเตอร์เซ็กส์	10.3
ใช้ยากล่อมประสาท/ ยานอนหลับ	2.2	ชายรักสองเพศ	13.6
		เพศอื่นๆ	2.8
		นอนไบนารี	2.5
เสปสสารกระตุ้นเมทแอมเฟตามีน (ยาบ้า/ คริสตัล)	1.3	ชายรักสองเพศ	4.5
		ชายรักชาย	4.1
		อินเตอร์เซ็กส์	1.6

ตาราง ค.5: การรับรู้สถานะ HIV โดยแบ่งตามอายุและกลุ่มย่อยของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

	N	เคยตรวจหาเชื้อ		ไม่เคยตรวจหาเชื้อ/ ไม่ทราบสถานะ	ไม่ให้ข้อมูล
		HIV+	HIV-		
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งหมด	1,349	3	39	54.6	3.5
อายุ 18-24 ปี	430	1.6	26.7	69.8	1.9
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	919	3.5	44.8	47.4	4.2
ชายรักชาย	253	8.7	56.9	26.1	8.3
อายุ 18-24 ปี	64	7.8	48.4	43.8	0
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	189	9.0	59.8	20.1	11.1
ชายรักสองเพศ	26	7.7	50	38.5	3.8
อายุ 18-24 ปี	12	0	50	50	0

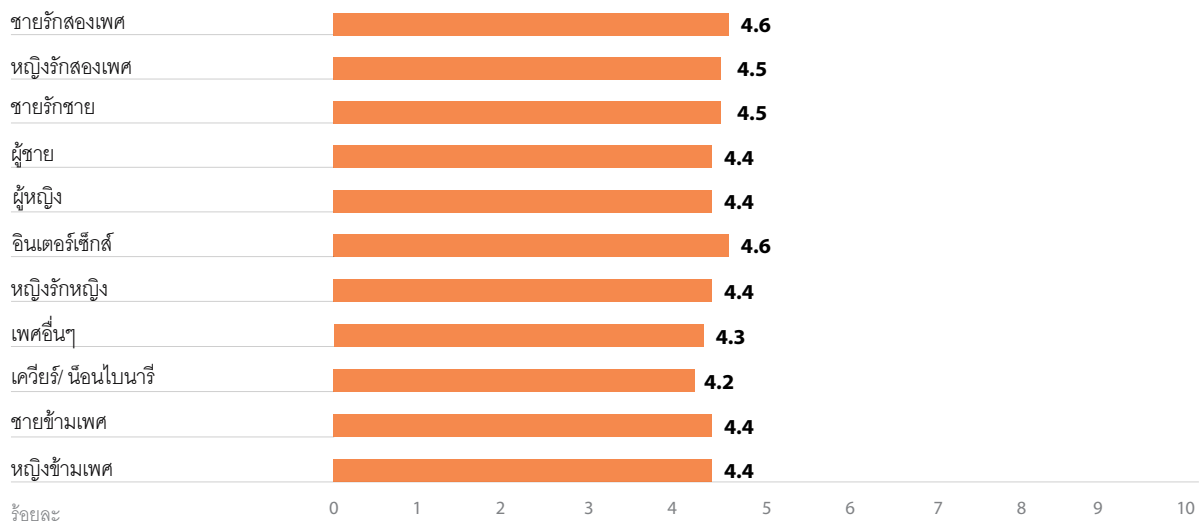
	N	เคยตรวจหาเชื้อ		ไม่เคยตรวจหาเชื้อ/ ไม่ทราบสถานะ	ไม่ให้ข้อมูล
		HIV+	HIV-		
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	14	14.3	50	35.7	0
อินเตอร์เซ็กซ์	74	4.1	33.8	56.8	5.4
อายุ 18-24 ปี	35	2.9	20	71.4	5.7
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	38	5.3	47.4	44.7	2.6
น็อนไบนารี	173	2.3	29.5	64.2	4
อายุ 18-24 ปี	59	1.7	13.6	83.1	1.7
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	113	2.7	38.1	54.9	4.4
เพศอื่นๆ	93	2.2	30.1	65.6	2.2
อายุ 18-24 ปี	30	0	20	80	0
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	63	3.2	34.9	58.7	3.2
หญิงข้ามเพศ	246	2	56.9	38.6	2.4
อายุ 18-24 ปี	82	0	45.1	51.2	3.7
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	163	3.1	63.2	32.5	1.2
ทอม/ ชายข้ามเพศ	194	0.5	35.1	62.4	2.1
อายุ 18-24 ปี	44	0	22.7	75	2.3
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	149	0.7	39.6	58.4	1.3
หญิงรักสองเพศ	86	0	18.6	80.2	1.2
อายุ 18-24 ปี	32	0	12.5	84.4	3.1
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	54	0	22.2	75.9	1.9
หญิงรักหญิง	206	0	20.4	78.2	1.5
อายุ 18-24 ปี	72	0	8.3	90.3	1.4
อายุ 25 ปี หรือมากกว่า	134	0	26.1	71.6	2.2

ตาราง ค.6: ผลลัพธ์ T-Test ในด้านความสามารถในการปรับตัวและการเห็นคุณค่าในตนเองเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ

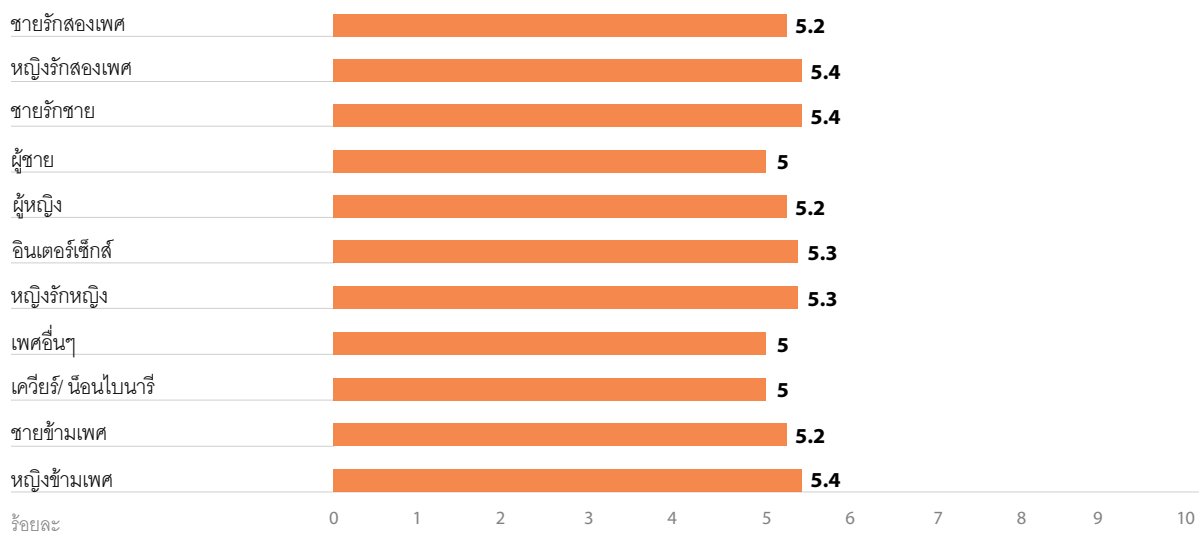
	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349)		ชายหญิงรักต่างเพศ (n = 861)		P	η^2
	M	SD	M	SD		
ตัวแปร						
ความสามารถในการปรับตัว (พิสัย 1-7)	4.4	1.1	4.4	1.0	.067	-
ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง (พิสัย 1-7) ^{***}	5.3	1.4	5.1	1.1	.005	.16

M = ค่าเฉลี่ย (Mean), SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), *p < .10, **p < .05, ***p < .01, ****p < .001
ⁱ $\eta^2 \geq 0.20$, ⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.50$, ⁱⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.80$

รูปภาพ ค.3: คะแนนความสามารถในการปรับตัวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยและชายหญิงรักต่างเพศ

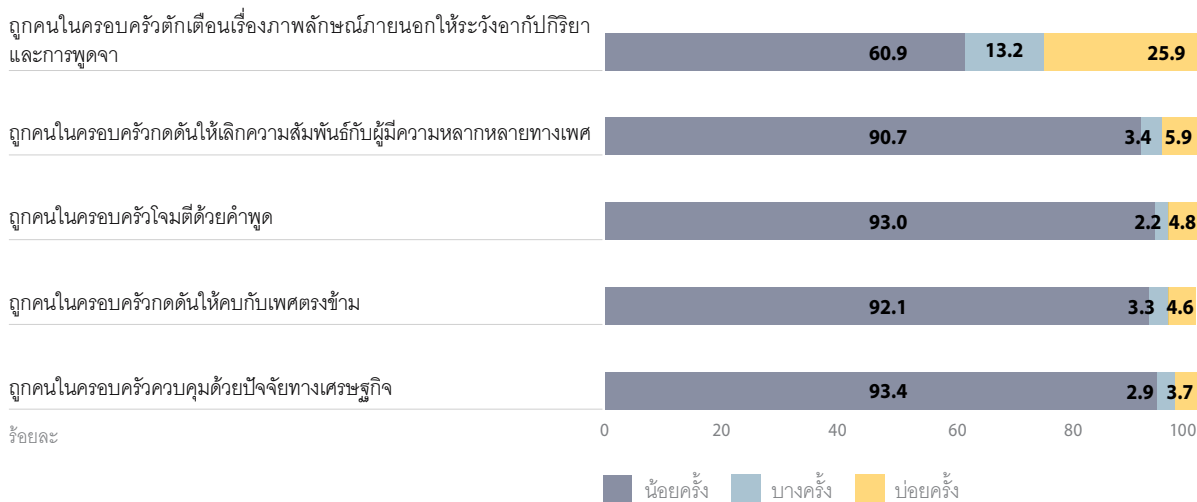
รูปภาพ ค.4: คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยและชายหญิงรักต่างเพศ

ภาคผนวก ง.

ครอบครัวและเพื่อน

รูปภาพ ง.1: รูปแบบการถูกเลือกปฏิบัติจากคนในครอบครัว 5 อันดับแรก

ตาราง ง.1: เหตุผลที่เริ่มความสัมพันธ์หรือแต่งงานกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้ามของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม 3 อันดับแรก

		ร้อยละ
หญิงรักหญิง		(n = 206)
1	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	15.4
2	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	9.4
3	ต้องการมีลูก	6.8
ชายรักชาย		(n = 253)
1	ต้องการมีลูก	13.3
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	12.8
3	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม ถูกพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บังคับ	สาเหตุละ 8.7
ชายรักสองเพศ		(n = 26)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	77.3
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	40.9
3	ต้องการมีลูก	40.9
หญิงรักสองเพศ		(n = 86)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	53.1
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	25.5
3	ต้องการมีลูก	14.3

		ร้อยละ
ชายข้ามเพศ		(n = 194)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	7.7
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	5.9
3	ถูกพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บังคับ	4.2
หญิงข้ามเพศ		(n = 246)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	9.2
2	ต้องการมีลูก	5.1
3	ถูกพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บังคับ	4.1
อินเตอร์เซ็กส์		(n = 74)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	15.4
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	15.0
3	ถูกพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่บังคับ	8.3
นอนไบนารี		(n = 173)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	22.9
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	13.4
3	เพื่อได้สิทธิบางประการ เช่น รับมรดก ขอกู้เงินจํานองบ้าน ฯลฯ	9.5
เพศอื่นๆ		(n = 93)
1	มีความรักกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	37.7
2	ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่มีความสุข	12.6
3	ต้องการมีลูก เพื่อได้สิทธิบางประการ เช่น รับมรดก ขอกู้เงินจํานองบ้าน ฯลฯ	สาเหตุละ 7.8

ตาราง ง.2: พฤติกรรมของกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศที่มีต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

		ชายหญิงรักต่างเพศ (n = 232) ร้อยละ
พฤติกรรมเชิงลบต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นคนในครอบครัว 5 อันดับแรก		
1	ห้ามไม่ให้พวกเขาเปิดเผยตัวตนว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศกับคนในครอบครัวญาติ และเพื่อนบ้าน	4.4
2	โจมตีพวกเขาด้วยคำพูด (กล่าวร้าย ล้อเลียน ดูถูกเหยียดหยาม ตั้งฉายาให้ ฯลฯ)	3.8
3	บังคับให้พวกเขาบวชเป็นพระหรือแม่ชี หรือพาไปเข้าวัดเพื่อรักษาให้หายจากการเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ	3.1
4	ตัดขาดจากพวกเขา	2.9
5	ทำตัวห่างเหินจากพวกเขา	2.6
พฤติกรรมเชิงบวกต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นคนในครอบครัว 5 อันดับแรก		
1	ให้กำลังใจพวกเขาอย่างเปิดเผยต่อหน้าคนอื่น ๆ	11.7
2	ให้กำลังใจพวกเขาเมื่ออยู่ด้วยกันตัวต่อตัว	10.5
3	ช่วยพวกเขาเปิดเผยตัวตนกับสมาชิกในครอบครัวคนอื่น ๆ	10.0
4	ส่งเสริมการแสดงออก และ/หรือการค้นหาตัวตนของพวกเขา	8.8
5	ขอคำแนะนำจากเพื่อนหรือญาติที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศเพื่อที่จะเข้าใจและให้การสนับสนุนพวกเขาอย่างดียิ่งขึ้น	7.2

ตาราง ง.3: สัดส่วนผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อยที่เผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติในครอบครัวบ่อยน้อยที่สุด และบ่อยมากที่สุด

	บ่อยน้อยที่สุด	ร้อยละ	บ่อยมากที่สุด	ร้อยละ
ถูกคนในครอบครัวตักเตือนเรื่องภาพลักษณ์ภายนอก ให้ระวังอากัปกริยาและการพูดจา	ชายรักสองเพศ	13.6	หญิงข้ามเพศ	35.1
	หญิงรักสองเพศ	16.3	นอนโบนารี	33.3
ถูกคนในครอบครัวกดดันให้เลิกความสัมพันธ์กับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	ชายรักชาย	3.7	ชายรักสองเพศ	13.6
	หญิงรักสองเพศ	4.1	เพศอื่นๆ	12.0
ถูกคนในครอบครัวโจมตีด้วยคำพูด	หญิงรักหญิง	2.1	ชายรักสองเพศ	9.1
	นอนโบนารี	2.9	หญิงข้ามเพศ	7.9
ถูกคนในครอบครัวกดดันให้คบกับผู้ที่เป็นเพศตรงข้าม	ชายรักชาย	3.2	ชายรักสองเพศ	13.6
	ชายข้ามเพศ	3.2	เพศอื่นๆ	7.6
ถูกคนในครอบครัวควบคุมด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ	หญิงรักสองเพศ	1.0	ชายรักสองเพศ	9.1
	อินเตอร์เซ็กส์	1.6	หญิงข้ามเพศ	6.5

ตาราง ง.4: ผลลัพธ์ T-Test ของตัวแปรเครือข่ายสังคมต่างๆ ระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศและกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ

	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349)		ชายหญิงรักต่างเพศ (n = 861)		P	η ²
	M	SD	M	SD		
ตัวแปรเครือข่ายสังคม						
การมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่าย (พิสัย 0-10) ^{***,ii}	5.4	1.7	4.2	2.2	.000	0.61
ความหลากหลายในเครือข่าย (พิสัย 0-10) ^{****,ii}	4.8	2.0	3.3	2.6	.000	0.65

M = ค่าเฉลี่ย (Mean), SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), *p < .10, **p < .05, ***p < .01, ****p < .001

ⁱη² ≥ 0.20, ⁱⁱη² ≥ 0.50, ⁱⁱⁱη² ≥ 0.80

ตาราง 5: สัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจที่เปิดเผยความเกี่ยวพันทางสังคมกับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ

ผู้ตอบ	เกี่ยวพันทางสังคมกับ...									
	หญิงรักหญิง	ชายรักชาย	ชายรักสองเพศ	หญิงรักสองเพศ	ชายข้ามเพศ	หญิงข้ามเพศ	อินเตอร์เซ็กส์	นอนโบนารี	เพศอื่นๆ	ความเกี่ยวพันกับผู้อื่นโดยเฉลี่ย*
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
อินเตอร์เซ็กส์ (n = 74)	60.2	70.7	27.5	36.0	66.4	82.5	17.4	22.1	14.2	44.1
ชายข้ามเพศ (n = 194)	57.7	60.4	15.6	36.0	64.1	58.9	7.9	15.7	10.6	36.3
เพศอื่นๆ (n = 93)	60.5	62.3	18.5	32.7	62.0	53.1	3.4	17.6	10.0	35.6
หญิงรักหญิง (n = 206)	73.1	47.9	12.8	35.0	62.9	56.0	6.0	13.7	8.1	35.1
นอนโบนารี (n = 173)	51.4	65.8	20.9	30.1	46.8	57.9	5.9	24.2	10.7	34.9
หญิงข้ามเพศ (n = 246)	37.9	74.8	23.5	11.7	44.1	88.4	7.1	14.1	10.3	34.7
หญิงรักสองเพศ (n = 86)	63.3	55.1	13.3	38.8	54.1	54.1	4.1	10.2	3.0	32.9
ชายรักสองเพศ (n = 26)	27.3	81.8	50.0	22.7	31.8	45.5	9.1	9.1	9.0	31.8
ชายรักชาย (n = 253)	31.2	83.0	19.7	9.2	35.3	53.7	2.8	9.2	6.0	27.8
ผู้หญิง (n = 431)	29.8	31.6	14.3	17.8	47.6	52.9	8.2	16.3	-	27.3
ผู้ชาย (n = 430)	20.2	19.4	10.8	12.7	32.3	37.5	11.6	18.3	-	20.4
ความเกี่ยวพันทางสังคมจากผู้อื่น**	40.7	50.7	16.8	21.4	46.9	56.1	7.7	15.9	5.5	-

หมายเหตุ

* เก็บข้อมูลมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิงรักต่างเพศ ความเกี่ยวพันกับผู้อื่นโดยเฉลี่ยถูกคำนวณจากการรวมสัดส่วนของแต่ละกลุ่มย่อยในแต่ละแถวแล้วหารด้วย 9 ตัวอย่างเช่น ค่าความเกี่ยวพันกับผู้อื่นโดยเฉลี่ยของผู้ที่เป็นอินเตอร์เซ็กส์มาจาก $(60.2 + 70.7 + 27.6 + 36.0 + 66.4 + 82.5 + 17.4 + 22.1 + 14.2)/9 = 44.1\%$

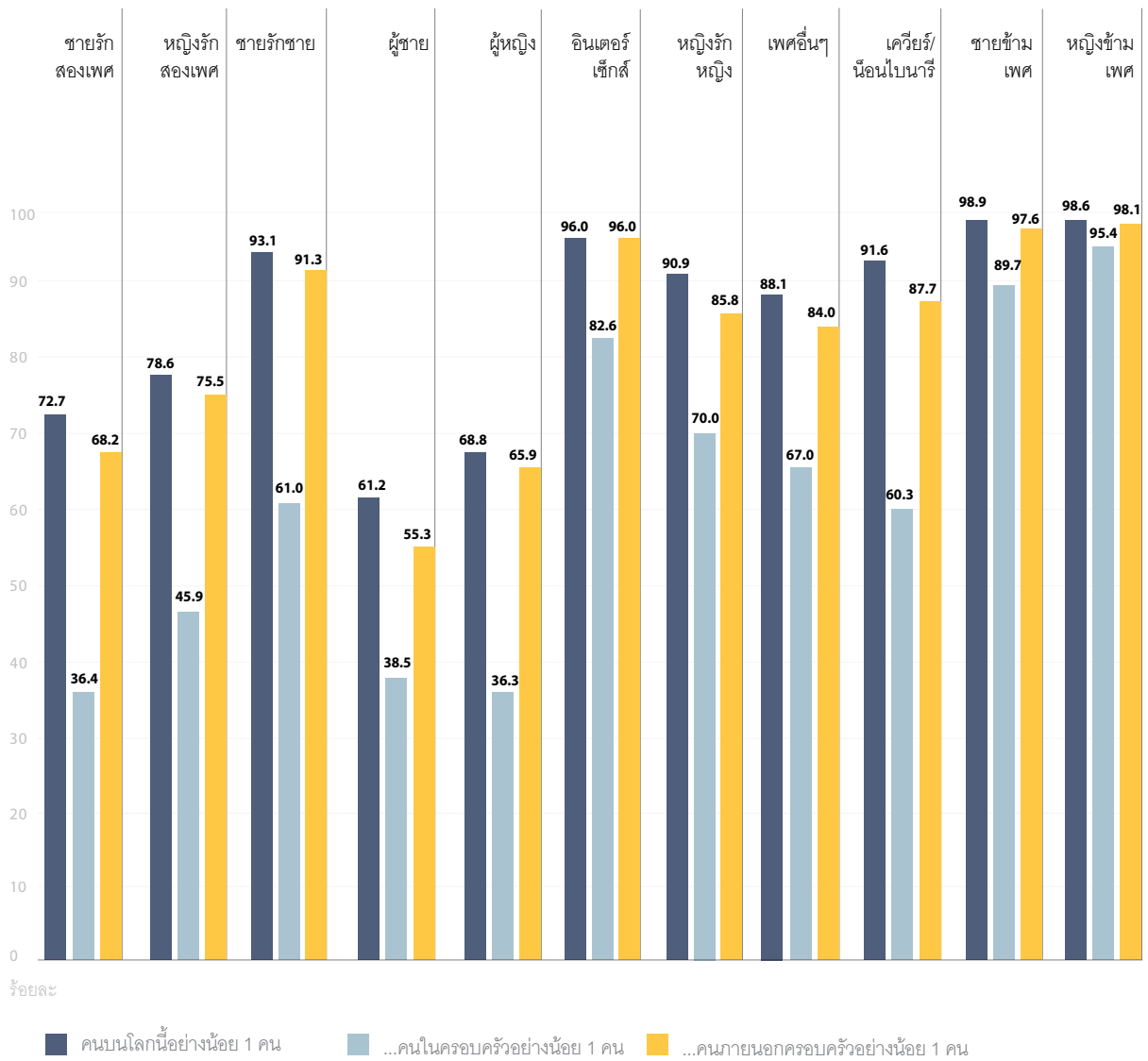
** วิธีการคำนวณหาค่าความเกี่ยวพันทางสังคมจากผู้อื่นโดยเฉลี่ยมี 2 ขั้นตอน

1. หาจำนวนผู้ตอบแบบสำรวจที่รู้จักกลุ่มย่อยทั้งหมด
2. หาสัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจที่รู้จักกลุ่มย่อยจากขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

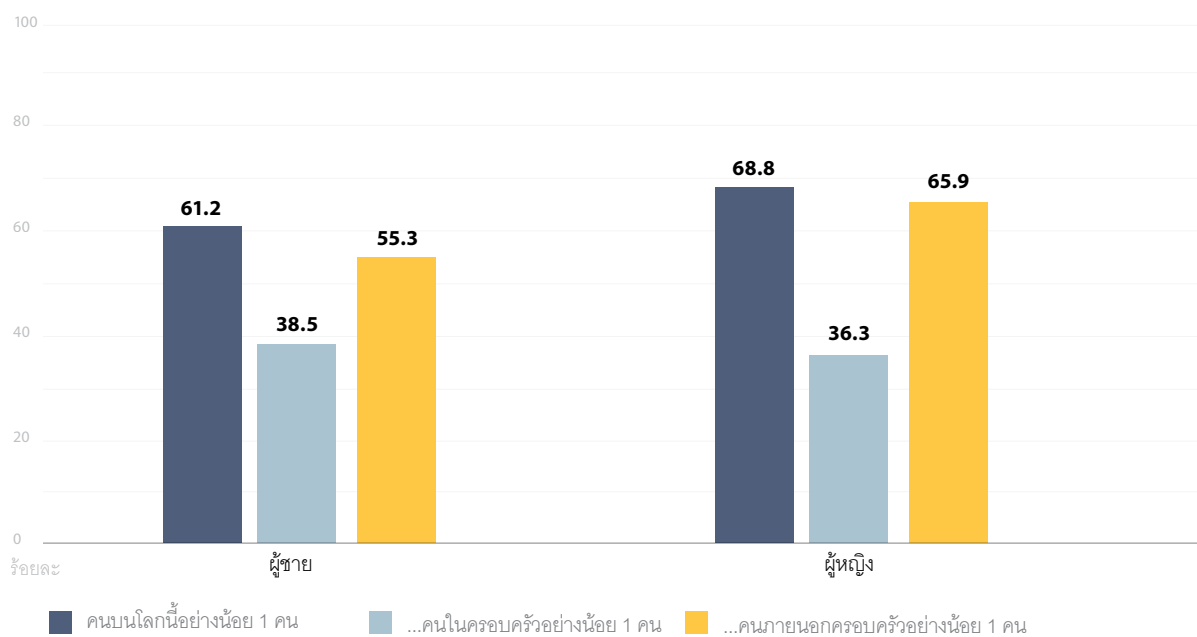
ตัวอย่างการคำนวณหาค่าความเกี่ยวพันทางสังคมจากผู้อื่นของกลุ่มหญิงรักหญิง

1. จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจที่รู้จักหญิงรักหญิง $(60.2\% \times 74) + (57.7\% \times 194) + (60.5\% \times 93) + (73.1\% \times 206) + (51.4\% \times 173) + (37.9\% \times 246) + (63.3\% \times 86) + (27.3\% \times 26) + (31.2\% \times 253) + (29.8\% \times 431) + (20.2\% \times 430) = 901$
2. สัดส่วนผู้ตอบแบบสำรวจที่รู้จักหญิงรักหญิง $= 901/2212 \times 100 = 40.7\%$

รูปภาพ ง.2: สัดส่วนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้เปิดเผยตัวตนต่อบุคคลอื่นอย่างน้อย 1 คน แบ่งตามกลุ่มย่อย

รูปภาพ ง.3: สัดส่วนชายหญิงรักต่างเพศที่รู้จักผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างน้อย 1 คน

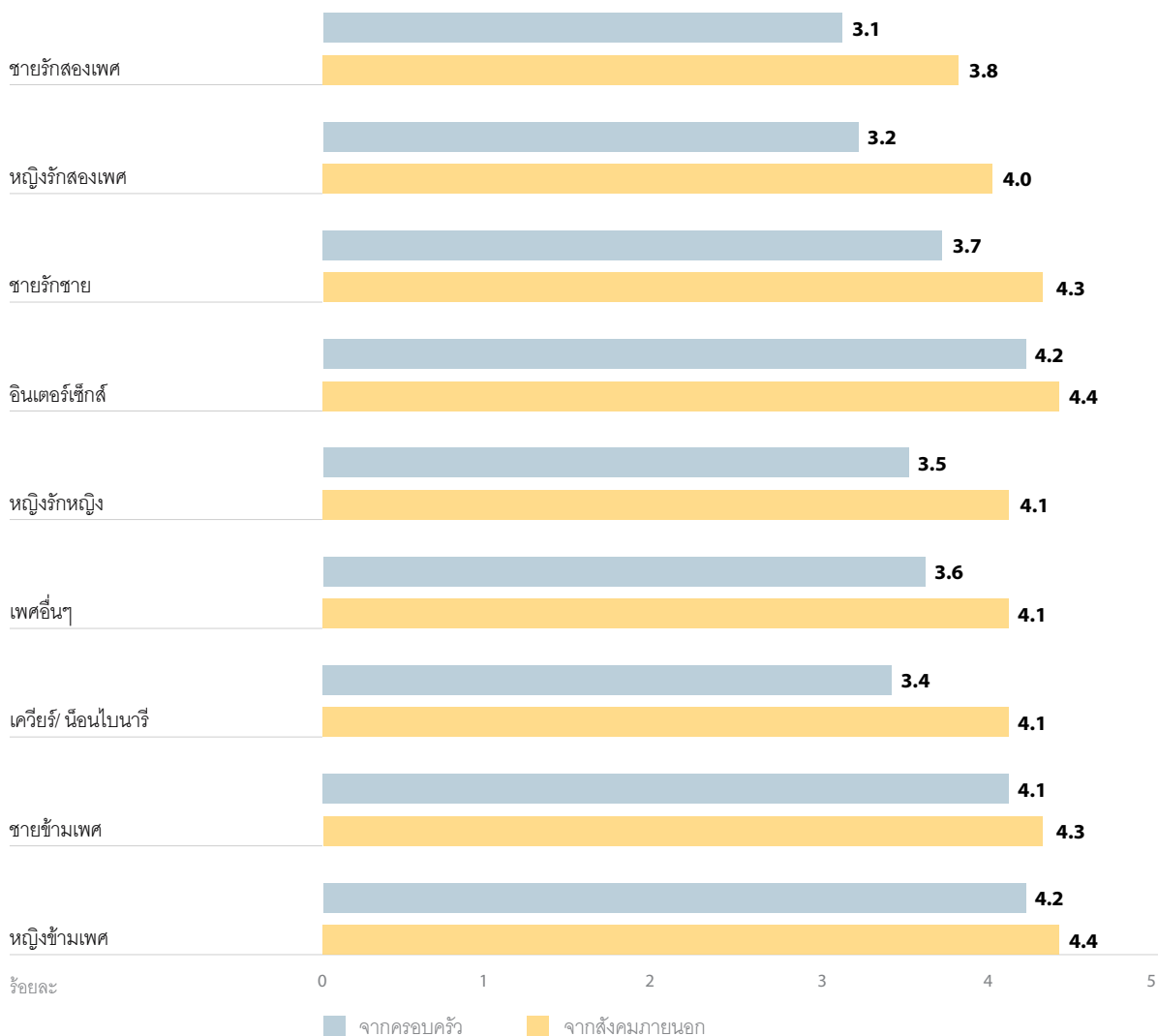

ตาราง ง.6: ค่าสหสัมพันธ์ตัวแปรคู่ (Bivariate Correlations) ระหว่างการเปิดเผยตัวตนและตัวแปรอื่นๆ 7 ตัวแปร

	การเปิดเผยต่อครอบครัว (n = 1,349)	การเปิดเผยต่อสังคมภายนอก (n = 1,349)
การมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่าย	.14****	.225****
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ	.28****	.285****
การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง	.23****	.248****
การสนับสนุนจากคู่อริ	.14****	.151****
การสนับสนุนจากครอบครัว	.29****	.184****
การสนับสนุนจากเพื่อน	.11****	.227****
ความกดดันให้แต่งงานกับเพศตรงข้าม	-.28****	-.18****
การเลือกปฏิบัติ	.143****	.167****

****p < .001

รูปภาพ ง.4: ระดับการได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

ตาราง ง.7: ผลลัพธ์ T-Test ของการสนับสนุนทางสังคมและการเล่าปัญหาส่วนตัวในตัวแปรต่างๆ ระหว่างกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกับกลุ่มชายหญิงรักต่างเพศ

ตัวแปร	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349)		ชายหญิงรักต่างเพศ (n = 861)		P	η^2
	M	SD	M	SD		
การสนับสนุนที่มาจาก ... (พิสัย 1-7)						
คู่อีก	4.8	1.7	5.0	1.5	.135	-
ครอบครัว ^{****i}	4.6	1.8	5.1	1.6	.000	.29
เพื่อน ^{****}	4.7	1.6	4.4	1.6	.000	.19
ไว้วางใจ ... ที่จะเล่าถึงปัญหาความสัมพันธ์ ... (พิสัย 1-5)						
คนในครอบครัว ^{****,iii}	1.5	0.9	3.0	1.2	.000	1.41
คนภายนอกครอบครัว ^{****,iii}	1.0	0.7	2.8	1.2	.000	1.83
เพื่อน ⁱ	3.4	1.4	3.3	1.3	.059	0.07

M = ค่าเฉลี่ย (Mean), SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation), ⁱp < .10, ⁱⁱp < .05, ⁱⁱⁱp < .01, ^{****}p < .001

ⁱ $\eta^2 \geq 0.20$, ⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.50$, ⁱⁱⁱ $\eta^2 \geq 0.80$

ตาราง ง.8: การสนับสนุนทางสังคมและการเล่าปัญหาส่วนตัวต่ำสุดและสูงสุด โดยแสดงจากคะแนนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศกลุ่มย่อย

	ต่ำสุด	M	สูงสุด	M
การสนับสนุนจากคู่อีก	ชายรักสองเพศ	4.6	หญิงรักหญิง	5.2
	หญิงข้ามเพศ	4.6		
การสนับสนุนจากครอบครัว	น้องไปนารี	4.2	หญิงข้ามเพศ	5.0
	ชายรักสองเพศ	4.4	อินเตอร์เซ็กส์	4.9
	ชายรักชาย	4.4		
การสนับสนุนจากเพื่อน	ชายรักสองเพศ	3.9	ชายรักชาย	4.9
เล่าปัญหาส่วนตัวกับคนในครอบครัว	หญิงรักสองเพศ	1.2	อินเตอร์เซ็กส์	2.0
เล่าปัญหาส่วนตัวกับคนภายนอกครอบครัว	หญิงรักสองเพศ	0.5	หญิงข้ามเพศ	1.3
เล่าปัญหาส่วนตัวกับเพื่อน	ชายรักสองเพศ	2.5	หญิงข้ามเพศ	3.8

ภาคผนวก จ.

การเลือกปฏิบัติในองค์กร

ตาราง จ.1: พฤติกรรมที่แสดงถึงการเลือกปฏิบัติที่พบได้มากที่สุดใ้องค์กรต่างๆ 5 รูปแบบ

		ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349) ร้อยละ			ผู้มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มย่อยที่มักถูกเลือกปฏิบัติ	
		น้อยครั้ง	บางครั้ง	บ่อยครั้ง	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	มากที่สุด (ร้อยละ)
สถานับการศึกษา						
1	เตือนให้ดูแลภาพลักษณ์ภายนอกให้ระวัง อากัปกริยาและการพูดจา	68.4	11.6	20.0	ชายรักสองเพศ (4.5)	หญิงข้ามเพศ (35.3)
2	ถูกล้อเลียนหรือดูหมิ่น	82.6	7.0	10.4	หญิงรักหญิง (3.4)	หญิงข้ามเพศ (21.2)
3	ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	92.6	3.1	4.3	ชายข้ามเพศ (0.9)	หญิงข้ามเพศ (9.4)
4	ถูกทำร้ายร่างกาย	93.9	2.5	3.6	หญิงรักสองเพศ (0.0)	หญิงข้ามเพศ (8.0)
5	ถูกหลอกลวงโดยครูหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน	94.2	2.5	3.3	นือนไบนารี (2.2)	ชายรักสองเพศ (4.5)
สถานที่ทำงาน						
1	เตือนให้ดูแลภาพลักษณ์ภายนอกให้ระวัง อากัปกริยาและการพูดจา	90.0	3.3	6.7	หญิงรักสองเพศ (3.1)	หญิงข้ามเพศ (12.7)
2	ถูกล้อเลียนหรือดูหมิ่น	93.6	2.8	3.6	ชายรักสองเพศ (0.0)	หญิงข้ามเพศ (8.5)
3	ถูกเจ้านายหรือเพื่อนร่วมงานกลั่นแกล้ง ให้ทำงานยากขึ้น	94.6	2.2	3.2	หญิงรักสองเพศ (0.0)	อินเตอร์เซ็กส์ (7.5)
4	ถูกปฏิเสธในการรับผลประโยชน์จากบริษัท	95.4	1.5	3.1	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ (0.0)	หญิงข้ามเพศ (8.5)
5	ไม่ได้รับพิจารณาเลื่อนขั้น	95.5	2.2	2.3	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ (0.0)	หญิงข้ามเพศ (8.0)
สถานพยาบาล						
1	แพทย์/ผู้ให้คำปรึกษาขาดความรู้ที่จะ มาช่วยฉันได้	93.1	3.6	3.3	หญิงรักหญิง (0.4)	หญิงข้ามเพศ (7.5)
2	ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ เหมือนกับคนอื่น ๆ	94.2	1.4	4.4	หญิงรักหญิง (1.7)	ชายรักสองเพศ (13.6)
3	ถูกปฏิเสธการพักผ่อนในหอผู้ป่วยใน ตามเพศสภาวะที่ต้องการ	94.6	0.9	4.5	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ (0.0)	หญิงข้ามเพศ (19.3)

		ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349) ร้อยละ			ผู้มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มย่อยที่มักถูกเลือกปฏิบัติ	
		น้อยครั้ง	บางครั้ง	บ่อยครั้ง	น้อยที่สุด (ร้อยละ)	มากที่สุด (ร้อยละ)
4	ได้รับคำแนะนำให้เปลี่ยนวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออก ทางเพศ	96.7	1.6	1.7	ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ (0.0)	ชายข้ามเพศ (2.7)
5	เจ้าหน้าที่ทางการแพทย์หลีกเลี่ยงที่จะ ให้บริการหรือรักษา	98.2	0.9	0.9	หญิงรักหญิง ชายข้ามเพศ นอนไบนารี ชายรักสองเพศ หญิงรักสองเพศ (0.0)	เพศอื่นๆ (2.5)

ตาราง ๑.2: ผลวิเคราะห์ตารางไขว้ (Crosstabs) ระหว่างกลุ่มตัวอย่างผู้มีความหลากหลายทางเพศและชายหญิง
รักต่างเพศในการศึกษาและการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศสภาวะ

	ผู้มีความ หลากหลาย ทางเพศ (n = 1,349) ร้อยละ	ชายหญิง รักต่างเพศ (n = 861) ร้อยละ	p	η ²
ในโรงเรียน				
ได้เรียนเพศศึกษา	87.6	89.5	.170	-
หลักสูตรเพศศึกษารอบคอบคลุมเรื่องความหลากหลายทางเพศ	35.7	77.1	.000	.45
ในสถานที่ทำงาน				
ได้รับการฝึกอบรมเรื่องความหลากหลายทางเพศสภาวะ	10.3	26.5	.000	.25
มีนโยบายความเท่าเทียมทางเพศ	21.9	39.0	.000	.20

ภาคผนวก จ.

ชุมชนและสื่อ

ตาราง จ.1: การศึกษาข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและสื่อ

	ผู้มีความหลากหลายทางเพศ (n = 1,349)	
	M	SD
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ (พิสัย 1-7)	5.0	1.4
การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองกับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ (พิสัย 1-7)	2.9	1.3
ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อเพื่อเข้าถึงข้อมูลผู้มีความหลากหลายทางเพศ*		
สื่อท้องถิ่น	0.4	0.7
สื่อมวลชน	1.5	1.6
สื่อยุคใหม่	2.0	0.8
ทั้งหมด	3.9	2.5

M = ค่าเฉลี่ย (Mean), SD = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

*จำนวนช่องทางสื่อโดยเฉลี่ย

ตาราง จ.2: ค่าสหสัมพันธ์ตัวแปรคู่ (Bivariate Correlations) ในเรื่องความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อ ความสามารถในการปรับตัว ความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย และคุณภาพชีวิต

	1	2	3	4	5	6	7
1. ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ	-						
2. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง	.44***	-					
3. ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อ	.18***	.20***	-				
4. ความสามารถในการปรับตัว	.11***	.07*	.01	-			
5. ความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเอง	.21***	.15***	.07**	.60***	-		
6. การมีปฏิสัมพันธ์กันในเครือข่าย	.29***	.34***	.20***	.08**	.13***	-	
7. คุณภาพชีวิต	.15***	.07*	.05*	.27***	.32***	.12***	-

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

ภาคผนวก ช.

การวิเคราะห์การถดถอย

ตาราง ช.1: อัตราส่วนออก (Odds Ratio หรือ OR) จากการคำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า กับรายได้ 20,000 บาท ขึ้นไป

	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า (n = 1,348)		รายได้ต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาท (n = 1,348)	
	OR	P	OR	p
สังคม-ประชากร				
เพศชาย (ตามบัตรประจำตัวประชาชน)	0.74	.312	0.71	.274
กลุ่มย่อย				
ชายรักชาย (อ้างอิง)	-	.068	-	.241
หญิงรักหญิง [§]	0.92	.827	0.40	.018
ชายรักสองเพศ [§]	0.37	.067	0.27	.039
หญิงรักสองเพศ	0.52	.164	0.59	.242
ชายข้ามเพศ	0.51	.100	0.60	.176
หญิงข้ามเพศ	0.51	.020	0.93	.771
นอนไบนารี [§]	0.62	.152	0.55	.053
เพศอื่นๆ	0.55	.138	0.54	.115
อินเตอร์เซ็กส์ [§]	0.38	.010	0.66	.325
อายุ				
18–24 ปี (อ้างอิง)	-	.001	-	.000
25–34 ปี [§]	2.16	.000	14.96	.000
35–44 ปี [§]	1.63	.098	60.30	.000
45 ปี และมากกว่า [§]	0.83	.741	29.91	.000
เขตพื้นที่				
กรุงเทพมหานคร (อ้างอิง)	-	.148	-	.000
ภาคกลาง [§]	.87	.541	0.34	.000
ภาคเหนือ [§]	.90	.674	0.46	.001
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [§]	.61	.029	0.42	.001
ภาคใต้ [§]	.60	.077	0.49	.016
รายได้ต่อเดือน				
น้อยกว่า 10,000 บาท (อ้างอิง)	-	.000	-	-
10,001–20,000 บาท*	2.95	.000	-	-
20,001–30,000 บาท*	5.42	.000	-	-
30,001–60,000 บาท*	12.48	.000	-	-
60,001 บาท และมากกว่า [§]	39.79	.000	-	-
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า [§]	-	-	3.86	.000

	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า (n = 1,348)		รายได้ต่อเดือน มากกว่า 20,000 บาท (n = 1,348)	
	OR	P	OR	p
สถานะความสัมพันธ์				
โสด (อ้างอิง)	-	.041	-	.927
มีความสัมพันธ์กับบุคคลเดียว	1.15	.404	1.07	.697
มีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายคน*	0.42	.038	1.06	.899
ระดับบุคคล				
ความสามารถในการปรับตัว [§]	1.07	.461	1.18	.047
ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง [§]	1.05	.478	1.29	.001
การถูกตีตรา [§]	1.14	.054	1.19	.013
การถูกเลือกปฏิบัติ	0.84	.138	0.82	.122
ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล				
การมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคม [§]	0.96	.408	1.15	.009
การเปิดเผยกับครอบครัว*	0.79	.002	0.96	.557
การเปิดเผยกับสังคมภายนอก	0.98	.825	0.95	.534
การยอมรับในครอบครัว [§]	1.03	.790	0.83	.061
การยอมรับจากสังคมภายนอก [§]	1.08	.443	1.24	.037
การสนับสนุนจากครอบครัว	1.00	.984	1.05	.341
การสนับสนุนจากเพื่อน*	1.25	.000	1.04	.474
การเลือกปฏิบัติในครอบครัว*	0.96	.164	0.96	.171
ระดับองค์กร				
การเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาล	-	-	-	-
ลำดับความสำคัญในการเข้ารับบริการสุขภาพ	-	-	-	-
ความยากลำบากในการเข้ารับบริการสุขภาพ	-	-	-	-
การเลือกปฏิบัติในสถาบันการศึกษา [§]	1.07	0.51	1.07	.098
การเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน [§]	-	-	0.93	.040
ระดับชุมชน				
ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ [§]	0.84	.014	0.77	.000
การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง [§]	1.00	.941	1.13	.068
ระดับสังคม				
ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อของผู้มีความหลากหลายทางเพศ*	1.07	.035	0.95	.119
ระดับนโยบาย				
การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศ	1.00	.914	1.00	.524

*p < .10 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

§p < .10 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท

ตาราง ข.2: อัตราส่วนออก (Odds Ratio หรือ OR) ของปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต การคิดฆ่าตัวตาย หรือการรับรู้ถึงสถานะ HIV ของตน

	คุณภาพชีวิต (n = 1,346)		คิดฆ่าตัวตาย (n = 1,346)		รู้สถานะ HIV ของตน (n = 1,348)	
	OR	p	OR	p	OR	p
สังคม-ประชากร						
เพศชาย (ตามบัตรประจำตัวประชาชน) [¶]	0.56	.026	0.65	.108	5.68	.000
กลุ่มย่อย						
ชายรักชาย (อ้างอิง)	-	.635	-	.005	-	.004
หญิงรักหญิง	0.74	.340	0.62	.157	0.68	.280
ชายรักสองเพศ	0.60	.107	2.08	.161	0.69	.443
หญิงรักสองเพศ	1.07	.767	0.90	.775	0.68	.380
ชายข้ามเพศ [†]	0.67	.133	0.36	.003	0.89	.750
หญิงข้ามเพศ [¶]	0.87	.756	0.55	.015	0.38	.000
นอนบนารี [¶]	0.78	.505	0.64	.117	0.56	.035
เพศอื่นๆ	0.84	.591	0.75	.393	0.69	.313
อินเตอร์เซ็กส์ [¶]	1.10	.763	0.33	.002	0.41	.011
อายุ						
18-24 ปี (อ้างอิง)	-	.807	-	.252	-	.028
25-34 ปี [¶]	1.01	.962	0.98	.889	1.64	.007
35-44 ปี [¶]	1.02	.946	0.79	.329	1.84	.014
45 ปี และมากกว่า [¶]	0.66	.355	0.40	.079	2.39	.078
เขตพื้นที่						
กรุงเทพมหานคร (อ้างอิง)	-	.743	-	.309	-	.141
ภาคกลาง [§]	1.29	.197	0.99	.945	1.02	.918
ภาคเหนือ [¶]	1.16	.431	0.97	.884	1.62	.022
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1.07	.740	1.00	.991	1.00	.985
ภาคใต้ [†]	1.07	.786	0.55	.031	0.78	.372
รายได้ต่อเดือน						
น้อยกว่า 10,000 บาท (อ้างอิง)	-	.396	-	.372	-	.000
10,001-20,000 บาท [¶]	1.29	.137	0.78	.184	1.65	.010
20,001-30,000 บาท [¶]	1.39	.141	0.87	.547	1.52	.087
30,001-60,000 บาท [¶]	1.45	.127	0.63	.082	4.01	.000
60,001 บาท และมากกว่า [¶]	1.79	.084	0.62	.180	2.12	.033
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1.01	.947	0.79	.178	0.99	.933
สถานะความสัมพันธ์						
โสด (อ้างอิง)	-	.613	-	.826	-	.001
มีความสัมพันธ์กับบุคคลเดียว [¶]	1.12	.383	0.92	.559	1.58	.003
มีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายคน [¶]	1.28	.510	1.02	.953	3.60	.002

	คุณภาพชีวิต (n = 1,346)		คิดฆ่าตัวตาย (n = 1,346)		รู้สถานะ HIV ของตน (n = 1,348)	
	OR	p	OR	p	OR	p
ระดับบุคคล						
ความสามารถในการปรับตัว ^{†‡}	1.24	.002	0.84	.017	1.17	.038
ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง [†]	1.18	.009	0.51	.000	1.00	.985
การถูกตีตรา [†]	0.93	.202	1.12	.056	1.07	.268
การถูกเลือกปฏิบัติ [†]	0.82	.049	1.18	.153	1.07	.537
ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
การมีปฏิสัมพันธ์ในเครือข่ายสังคม [‡]	1.01	.834	1.03	.592	0.86	.002
การเปิดเผยกับครอบครัว	1.05	.389	1.00	.962	1.10	.168
การเปิดเผยกับสังคมภายนอก	0.90	.143	0.95	.558	1.00	.998
การยอมรับในครอบครัว	0.99	.887	1.03	.733	1.06	.554
การยอมรับจากสังคมภายนอก [‡]	1.21	.020	1.20	.042	1.21	.042
การสนับสนุนจากครอบครัว [†]	1.18	.000	1.03	.514	1.01	.769
การสนับสนุนจากเพื่อน [†]	1.09	.067	0.98	.655	0.97	.589
การเลือกปฏิบัติในครอบครัว [†]	1.07	.010	1.12	.000	1.02	.392
ระดับองค์กร						
การเลือกปฏิบัติในสถานพยาบาล [‡]	0.95	.275	1.04	.479	1.10	.089
ลำดับความสำคัญในการเข้ารับบริการสุขภาพ [‡]	1.09	.006	1.12	.000	1.12	.000
ความยากลำบากในการเข้ารับบริการสุขภาพ [†]	0.92	.046	0.98	.607	0.94	.121
การเลือกปฏิบัติในสถาบันการศึกษา [†]	0.95	.092	1.01	.666	1.00	.944
การเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน [‡]	1.06	.077	1.00	.989	0.94	.069
ระดับชุมชน						
ความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้มี ความหลากหลายทางเพศ	1.01	.838	0.92	.171	0.96	.524
การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง [‡]	1.07	.250	1.05	.490	1.30	.000
ระดับสังคม						
ความเชื่อมต่อกับช่องทางสื่อของผู้มี ความหลากหลายทางเพศ	1.00	.955	0.99	.592	0.98	.451
ระดับนโยบาย						
การสนับสนุนนโยบายความหลากหลายทางเพศ	1.00	.764	1.00	.746	1.00	.713

*p < .10 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

†p < .10 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดฆ่าตัวตาย

‡p < .10 สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สถานะ HIV

บรรณานุกรม

Burapha University & UNDP (2017). A tool for change: Working with the media on issues relating to sexual orientation, gender identity, expression and sex characteristics in Thailand. Available at: http://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/library/democratic_governance/hiv_aids/a-tool-for-change--working-with-the-media-on-issues-relating-to-.html

Chonwilai, S. (2012). Kathoey (กะเทย): Male-to-female transgenders or transsexuals. In Boonmongkon, P. & Jackson, P.A. (eds.), *Thai sex talk: The language of sex and sexuality in Thailand*: 109–117. Chiang Mai, Thailand: Mekong Press.

Crocker, J. (1999). Social stigma and self-esteem: Situational construction of self-worth. *Journal of Experimental Social Psychology* 35, no. 1, 89–107 cited in Ilan Meyer (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence," *Psychological Bulletin* 129, no. 5, 674–697.

Daulaire, N. (2014). The importance of LGBT health on a global scale. *LGBT health*, 1(1), 8–9.

Department of Women's Affairs and Family Development, Ministry of Social Development and Human Security (2016). *Gender Equality Act*, B.E. 2558 (Public Edition). Bangkok: Department of Women's Affairs and Family Development.

Devries, K., Watts, C., Yoshihama, M., Kiss, L., Schraiber, L. B., Deyessa, N., ... & Berhane, Y. (2011). Violence against women is strongly associated with suicide attempts: evidence from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women. *Social science & medicine*, 73(1): 79–86.

Flores, A. R. & Park, A. (2018). *Polarized progress: Social acceptance of LGBT people in 141 countries, 1981 to 2014*. Available at: <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Polarized-Progress-April-2018.pdf>

Fredriksen-Goldsen, K.I., Emler, C.A., Kim, H.J., Muraco, A., Erosheva, E.A., Goldsen, J. & Hoy-Ellis, C.P. (2013). The physical and mental health of lesbian, gay male, and bisexual (LGB) older adults: The role of key health indicators and risk and protective factors. *The Gerontologist*, 53(4), 664–675.

Frost, D.M. & Meyer, I.H. (2009). Internationalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals. *Journal of Counseling Psychology* 56, no. 1 (2009): 97–109.

GLAAD (2018). *Glossary of Terms – Lesbian/Gay/Bisexual/Queer*. Available at: <https://www.glaad.org/reference/LGBTq>

Gray, A. (2009). The social capital of older people. *Ageing & Society*, 29(1), 5–31.

Haas, A.P., Rodgers, P.L. & Herman, J. (2014). *Suicide attempts among transgender and gender non-conforming adults: findings of the national transgender discrimination survey*. American Foundation for Suicide Prevention.

Hauser, S. (2000). Transsexuality in Northern Thailand-historical notes. *Sjon Hauser de Thailandspecialist RSS*. Available at: <http://www.sjonhauser.nl/transsexuality-in-northern-thailand-historical-notes.html>

Herdt, G.H. (1996). *Children of Horizons: How Gay and Lesbian Teens Are Leading a New Way Out of the Closet*. Boston: Beacon Press.

Herek, G.M. (2007). Confronting sexual stigma and prejudice: Theory and practice. *Journal of Social Issues*, 63(4), 905–925.

History of Thai LGBTs (2009). Origins of Homosexuality in Thailand. 8 Sept 2009. Available at: <http://www.dek-d.com/board/view/1410188>

Human Rights Council. United Nations General Assembly. (2018). *Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity*. Available at: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G18/132/12/PDF/G1813212.pdf?OpenElement>

Hystad, P. & Carpiano, R.M. (2010). Sense of community-belonging and health-behaviour change in Canada. *Journal of Epidemiology & Community Health*, jech-2009.

Jackson, P.A. (2003). Performative genders, perverse desires: A bio-history of Thailand's same sex and transgender cultures. *Intersections: Gender, History and Culture in the Asian Context*, 9. Available at: http://intersections.anu.edu.au/issue9_contents.html

Jackson, P.A. (2011). Queer Bangkok after the millennium: Beyond twentieth-century paradigms. In P.A. Jackson (ed.), *Queer Bangkok: 21st century markets, media, and rights*, 8–9. Hong Kong: Hong Kong University Press.

Jackson, P.A. (1999). Tolerant but unaccepting: The myth of a Thai 'gay paradise.' In P.A. Jackson & N.M. Cook (eds.), *Genders and sexualities in modern Thailand*, 226–242. Chiang Mai, Thailand: Silkworm Books.

Jackson, P.A. (2014). Cultural pluralism and sex/gender diversity in Thailand: Introduction. In N. Duangwiset & P.A. Jackson (eds). *Cultural pluralism and sex/gender diversity in Thailand*, 14–27. Bangkok, Thailand: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.

Kim, Y.C. & Ball-Rokeach, S.J. (2006). Civic engagement from a communication infrastructure perspective. *Communication Theory*, 16(2), 173–197.

Klein, A. & Golub, S.A. (2016). Family rejection as a predictor of suicide attempts and substance misuse among transgender and gender nonconforming adults. *LGBT health*, 3(3), 193–199.

Kosciw, J.G., Palmer, N.A. & Kull, R.M. (2015). Reflecting resiliency: Openness about sexual orientation and/or gender identity and its relationship to well-being and educational outcomes for LGBT students. *American Journal of Community Psychology*, 55(1–2), 167–178.

Mahidol University, Plan International Thailand & UNESCO Bangkok Office. (2014). *Bullying targeting secondary school students who are or are perceived to be transgender or same-sex attracted: Types, prevalence, impact, motivation and preventive measures in 5 provinces of Thailand*. Bangkok: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

Manalastas, E.J. (2013). Sexual Orientation and Suicide Risk in the Philippines: Evidence from a Nationally Representative Sample of Young Filipino Men. *Philippine Journal of Psychology* 46, no. 1.

Matsaganis, M.D. & Wilkin, H.A. (2015). Communicative social capital and collective efficacy as determinants of access to health-enhancing resources in residential communities. *Journal of health communication*, 20(4), 377–386.

McGee, R.W. (2016). Has homosexuality become more accepted over time? A longitudinal study of 98 countries. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2799843

McLeroy, K.R., Bibeau, D., Steckler, A. & Glanz, K. (1988). An ecological perspective on health promotion programs. *Health Educ. Q*, 15(4), 351–377.

Meyer, I. (2003). Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence," *Psychological Bulletin* 129, no. 5, 674–697

Monto, M.A. & Supinski, J. (2014). Discomfort with homosexuality: A new measure captures differences in attitudes towards gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality*, 61(6), 899–916.

Mulé, N.J., Ross, L.E., Deeprose, B., Jackson, B.E., Daley, A., Travers, A. & Moore, D. (2009). Promoting LGBT health and wellbeing through inclusive policy development. *International Journal for Equity in Health*, 8(1), 18.

National Statistics Office (2015). The 2015 *survey on health and welfare*. Available at: [http://web.nso.go.th/en/survey/hw/data/2015_Fullpercent 20Report.pdf](http://web.nso.go.th/en/survey/hw/data/2015_Fullpercent%20Report.pdf)

Nida Poll (2015). What do Thai society think of the Third Gender? Available at: http://nidapoll.nida.ac.th/file_upload/poll/document/20160608033752.pdf

Ojanen, T.T. (2014). The Thai Delphi Panel: Impact of structural factors on gender and sexuality in Thailand in 1980–2010. In P. Boonmongkon & T.T. Ojanen (eds), *Mobile sexualities: Transformations of gender and sexuality in South-east Asia*, 51–166. Nakhon Pathom: The Southeast Asian Consortium on Gender, Sexuality, and Health.

Ojanen, T.T., Ratanashevorn, R. & Boonkerd, S. (2016). Gaps in responses to LGBT issues in Thailand: Mental health research, services, and policies. *The British Psychological Society Psychology of Sexualities Review*, 7(1), 41–59.

Ozeren, E. (2014). Sexual Orientation Discrimination in the Workplace: A Systematic Review of Literature. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 109, 1203–1215.

Pachankis, J. (2007). The Psychological Implications of Concealing a Stigma: A Cognitive-Affective-Behavioral Model. *Psychological Bulletin* 133, no. 2, 328–345.

Reifsnider E., Gallagher, M. & Forgione, B. (2005). Using ecological models in research on health disparities. *J Prof Nurs*, 21(4), 216–222

Rodríguez-Díaz, C.E., Martínez-Vélez, J.J., Jovet-Toledo, G.G., Vélez-Vega, C.M., Hernández-Otero, N., Escotto-Morales, B. & Mulinelli-Rodríguez, J.J. (2016). Challenges for the well-being of and health equity for lesbian, gay, and bisexual people in Puerto Rico. *International Journal of Sexual Health*, 28(4), 286–295.

Ryan, C., Russell, S.T., Huebner, D., Diaz, R. & Sanchez, J. (2010). Family acceptance in adolescence and the health of LGBT young adults. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(4), 205–213.

Salway, T., Ross, L.E., Fehr, C.P., Burley, J., Asadi, S., Hawkins, B. & Tarasoff, L.A. (2018). A systematic review and meta-analysis of disparities in the prevalence of suicide ideation and attempt among bisexual populations. *Archives of Sexual Behaviour*, 1–23.

Sanders, D. (Forthcoming). Thailand: Sex and Gender Diversity. In Chachavalpongun, P. Routledge Handbook of Contemporary Thailand.

Shankar, A., McMunn, A., Banks, J. & Steptoe, A. (2011). Loneliness, social isolation, and behavioural and biological health indicators in older adults. *Health Psychology*, 30

Sinnott, M. (2004). *Toms and dees: Transgender identity and female same-sex relationships in Thailand*. Honolulu, HI: University of Hawaii Press.

Suriyasarn, B. (2014). Gender identity and sexual orientation in Thailand: Promoting Rights, Diversity and Equality in the World of Work (PRIDE) Project. Available at: http://www.ilo.org/asia/publications/WCMS_356950/lang--en/index.htm

Thaweessit, S. & Boonmongkon, P. (2011). Pushing the boundaries: The challenge of sexuality education in Thailand. In S. Thanenthiran, *Reclaiming & redefining rights*. Thematic studies series 1: Sexuality & Rights in Asia, 44–53. Kuala Lumpur, Malaysia: Asian-Pacific Resource & Research Center for Women (ARROW).

Tourism Authority of Thailand. (2018). *Gay life in Thailand*. Available at: <http://gothaibefore.com/LGBT-thailand/>

UNAIDS (2017). *UNAIDS Data 2017*. Available at: http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/20170720_Data_book_2017_en.pdf

UNDP (2016). *Being LGBT in China: A national survey on social attitudes towards sexual orientation, gender identity and gender expression*. Beijing: UNDP. Available at: http://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/library/democratic_governance/hiv_aids/being-LGBT-in-china--a-national-survey-on-social-attitudes-towa.html

UNDP & MSDHS (2018). *Legal Gender Recognition in Thailand: A Legal and Policy Review*. Available at: <http://www.th.undp.org/content/dam/thailand/docs/legal-gender-recognition-in-thailand-2018.pdf>

Wilkin, H.A. (2013). Exploring the potential of communication infrastructure theory for informing efforts to reduce health disparities. *Journal of Communication*, 63(1), 181–200.

Winter, S. (2006). Thai transgenders in focus: Their beliefs about attitudes towards and origins of transgender. *International Journal of Transgenderism*, 9(2), 47–62.

Winter, S. (2011). Transpeople (Khon kham-phet) in Thailand: Transprejudice, exclusion and the presumption of mental illness. In P.A. Jackson (ed.), *Queer Bangkok: 21st century markets, media and rights*, 251–267. Hong Kong: Hong Kong University Press.

World Bank (2018). *Economic inclusion of LGBT groups in Thailand (Vol. 2): main report (English)*. Washington, D.C.: World Bank Group.

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
ชั้น 12 อาคารสหประชาชาติ แยกราชดำเนินนอก
กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

- ☎ โทรศัพท์ +66 2288 3350
- ☎ โทรสาร +66 2280 0556
- 🐦 ทวิตเตอร์ @UNDPThailand
- 🌐 เว็บไซต์ th.undp.org
- 📘 เฟสบุ๊ก @UNDPThailand
- 📷 อินสตาแกรม @undpthailand
- 📺 ยูทูป UNDP Thailand